

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Πολιτιστική Πολιτική και Ανάπτυξη

Πτυχιακή Εργασία

Το Πρόγραμμα «Πάμε Σινεμά;» στα Σχολεία ως Στοιχείο Πολιτιστικής Παρέμβασης. Προοπτικές και Προτάσεις.

Ευαγγελία Μπεκιάρη

Επιβλέπων Καθηγητής
Χρήστος Δερμεντζόπουλος

Ιούνιος 2017

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Πολιτιστική Πολιτική και Ανάπτυξη

Πτυχιακή Εργασία

Το Πρόγραμμα «Πάμε Σινεμά;» στα Σχολεία ως Στοιχείο Πολιτιστικής Παρέμβασης. Προοπτικές και Προτάσεις.

Ευαγγελία Μπεκιάρη

Επιβλέπων Καθηγητής
Χρήστος Δερμεντζόπουλος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση πτυχιακού τίτλου σπουδών στην Πολιτιστική Πολιτική και Ανάπτυξη από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ιούνιος 2017

Περίληψη

Στόχος της πτυχιακής διατριβής που ακολουθεί είναι να γίνει μία έρευνα και παρουσίαση του προγράμματος *Πάμε Σινεμά;*, το οποίο εφαρμόζεται στα σχολεία από το 2000 με σκοπό τον οπτικό εγγραμματισμό των παιδιών και των νέων. Προκειμένου να γίνει κατανοητή η λειτουργία και η πορεία του συγκεκριμένου προγράμματος, γίνεται αρχικά μία θεωρητική τοποθέτηση (βιβλιογραφική επισκόπηση) πάνω στο θέμα του οπτικού εγγραμματισμού στο σχολείο, σύμφωνα με τις πιο σύγχρονες και επιστημονικά τεκμηριωμένες απόψεις πάνω στη χρησιμότητα και την αναγκαιότητα της σύνδεσης του κινηματογράφου με την εκπαίδευση. Στο τέλος της εργασίας παρουσιάζονται κάποια συμπεράσματα, τα οποία προκύπτουν από μία συγκριτική ματιά προς άλλα παρόμοια προγράμματα που εφαρμόζονται στην Ελλάδα. Τα συμπεράσματα αυτά ως σκοπό έχουν τη διατύπωση κάποιας πρότασης για τη βελτίωση του τρόπου λειτουργίας του προγράμματος *Πάμε Σινεμά;*, το οποίο, κατά κύριο λόγο, μας ενδιαφέρει.

Η μεθοδολογία για τη συλλογή των δεδομένων, τα οποία αναλύονται σε αυτή τη διατριβή βασίστηκε σε διαδικτυακή έρευνα και σε προσωπικές σε βάθος συνεντεύξεις με τους άμεσα εμπλεκόμενους φορείς, δηλαδή τον δημιουργό και διευθυντή του προγράμματος αλλά και των εκπαιδευτικών που δούλεψαν πάνω σε αυτό. Η συλλογή των απόψεων από όλες τις πλευρές θεωρήθηκε πολύ σημαντική προκειμένου να μπορέσουν να βγουν κάποια χρήσιμα και ρεαλιστικά συμπεράσματα από την έρευνα αυτή.

Το κύριο συμπέρασμα από την εκπόνηση της παρούσας εργασίας είναι πως το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει προσφέρει πολλά στα σχολεία της χώρας μας τα τελευταία χρόνια και πως όχι μόνο αξίζει, αλλά και επιβάλλεται να συνεχιστεί η λειτουργία του. Επιπλέον θα πρέπει να προχωρήσει η εισαγωγή της χρήσης των οπτικοακουστικών μέσων στη διδασκαλία. Κρίνεται, δε, απαραίτητη η όσο το δυνατόν καλύτερη και πληρέστερη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που ασχολούνται με το συγκεκριμένο θέμα, προκειμένου να επιτυγχάνονται τα καλύτερα κάθε φορά αποτελέσματα.

Summary

This dissertation aims to present and analyse an educational program, which has been running since 2000, introducing cinema to students in Greek (elementary and secondary education) schools. The title of this program is *Pame Cinema?* which translates as *Let's go to the Cinema*. Its stated purpose is to improve the visual literacy of children and young people. In order to scrutinise the ways in which this program currently functions and has been implemented since its inception, the dissertation starts with a theoretical approach (a literature review regarding) to the notion of visual literacy. This part of the dissertation examines contemporary views on the necessity of including Cinema Studies in School Curricula. Towards the end of this dissertation, some conclusions are presented. These conclusions are drawn from a comparison between *Pame Cinema?* and other similar programs in Greece. These conclusions ultimately lead to proposals regarding the improvement of the program that this research focuses on.

The methodology employed for collecting the data included in this dissertation is based on online research and personal interviews with individuals who have been directly involved with the *Pame Cinema?* program. These include the Program Director, who also devised the program in the first place, as well as teachers, who have contributed to the implementation of *Pame Cinema?*. Collecting and comparing a diverse range of views was considered a crucial prerequisite for drawing solid and useful conclusions from this research.

The main conclusion is that the *Pame Cinema?* has had a highly positive impact on the schools of the country in recent years and that it is necessary to continue improving the visual literacy of students in Greek schools through programs like this one. An important step in this direction is the ongoing training of the teachers who deliver the program, in order for them to achieve the best possible results.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή μου και επιβλέποντα της παρούσας πτυχιακής διατριβής κ. Χρήστο Δερμεντζόπουλο, του οποίου η ενθάρρυνση καθώς και η ανταπόκριση σε οποιαδήποτε περίπτωση χρειάστηκα τη βοήθειά του υπήρξαν καθοριστικής σημασίας για την πρόοδο και την ολοκλήρωση της εργασίας μου, καθώς και άκρως συγκινητικές για εμένα.

Ευχαριστώ, επίσης, τον διευθυντή του προγράμματος *Πάμε Σινεμά*; κ. Κιούκα για το υλικό που μου παραχώρησε, χωρίς το οποίο δεν θα είχα καταφέρει να σχηματίσω και να μεταφέρω μία ολοκληρωμένη και κατά το δυνατόν ρεαλιστική εικόνα για τη λειτουργία και τα αποτελέσματα του προγράμματος. Επιπρόσθετα, να ευχαριστήσω τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι δούλεψαν πάνω στο πρόγραμμα και οι οποίοι είχαν την καλοσύνη να μου μεταφέρουν ένα κομμάτι της εμπειρίας τους, λύνοντάς μου με αυτόν τον τρόπο κάποιες σημαντικές απορίες.

Τέλος, να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, τον άντρα μου, τα παιδιά μου, τον πατέρα μου και την πεθερά μου, καθώς και τον επιστήθιο φίλο μου κ. Ιωάννη Πολυχρονάκη, οι οποίοι ήταν κοντά μου όλο αυτό το διάστημα της ενασχόλησής μου με την παρούσα εργασία και με βοήθησαν με τον μέγιστο τρόπο, ο καθένας από την πλευρά του, ώστε να μπορέσω να ολοκληρώσω την προσπάθεια αυτή.

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή	1
2	Κινηματογράφος και Εκπαίδευση	4
2.1	Η Κυριαρχία της Εικόνας στην Επικοινωνία και την Εκπαίδευση.....	4
2.2	Ο Κινηματογράφος και η Χρήση του στην Εκπαίδευση.....	6
2.3	Οπτικός Εγγραμματισμός.....	7
2.4	Ο Ρόλος των Εκπαιδευτικών.....	8
2.5	Ο Ρόλος του Αναλυτικού Προγράμματος από την Πλευρά του Υπουργείου Παιδείας.....	9
2.6	Κινηματογράφος και Διαθεματικότητα στην Εκπαίδευση.....	10
2.6.1	Η Περίπτωση του Μαθήματος της Ιστορίας.....	10
2.6.2	Ο Κινηματογράφος και το Μάθημα της Λογοτεχνίας.....	13
2.6.3	Κινηματογράφος και Λοιπά Διδακτικά Αντικείμενα	13
2.7	Η Συμβολή του Κινηματογράφου στην Εκπαιδευτική Διαδικασία.....	14
2.8	Κινηματογράφος και Καλλιτεχνική Δημιουργία.....	16
2.9	Λίγα Λόγια για το Πρόγραμμα <i>Πάμε Σινεμά</i> ;.....	16
3	Το <i>Πάμε Σινεμά</i>; στην Πράξη	19
3.1	Η άποψη του Δημιουργού του Προγράμματος.....	19
3.2	Η γνώμη των Εκπαιδευτικών για το Πρόγραμμα.....	30
3.2.1	Καταγεγραμμένες Απόψεις Εκπαιδευτικών.....	30
3.2.2	Μαρτυρίες Εκπαιδευτικών με Συμμετοχή στο Πρόγραμμα.....	31
4	Κινήσεις Παράλληλες με το Πρόγραμμα <i>Πάμε Σινεμά</i>; και Συμπληρωματικές Αυτού	36
4.1	Euforia.....	37
4.2	Cinemathimata.....	40
4.3	Καρπός (Κέντρο Εκπαιδευτικών Δράσεων και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης).....	41
4.4	Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους.....	42
4.5	Βιντεομουσεία.....	44
4.6	Κινηματογράφος και Ιστορία: Διδάσκοντας με τη Δύναμη του Οπτικοακουστικού Μηνύματος.....	46
5	Επίλογος	50
	Βιβλιογραφία-Διαδικτυογραφία- Διαδικτυακοί κόμβοι	54
	Παραρτήματα	56
A	Ερωτηματολόγιο για το πρόγραμμα <i>Πάμε Σινεμά</i>;	
B	<i>Πάμε Σινεμά</i>; Παρουσίαση του Προγράμματος	
Γ	<i>Πάμε Σινεμά</i>;: Μάθημα για Γυμνάσια-Λύκεια	
Δ	Περίληπτικό Υπόμνημα Περί Εισαγωγής της Κινηματογραφικής Γλώσσας και των Οπτικο-ακουστικών Μέσων στη Βασική και Μέση Εκπαίδευση	

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Στην παρούσα πτυχιακή διατριβή θα μας απασχολήσει το θέμα της σύνδεσης του κινηματογράφου με τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών και των νέων. Πρόκειται, δηλαδή, να ξεκινήσουμε με μία θεωρητική τοποθέτηση γύρω από τους λόγους που επιβάλλουν μία τέτοια συνεργασία ανάμεσα στον κινηματογράφο και το χώρο της εκπαίδευσης, καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους αυτό μπορεί να επιτευχθεί. Πιο συγκεκριμένα, θα ασχοληθούμε με θέματα όπως η κυριαρχία και η δύναμη της εικόνας στον τομέα της επικοινωνίας και της καθημερινότητας γενικότερα, καθώς και η ανάγκη για οπτικοακουστικό εγγραμματισμό των νέων. Η αναγκαιότητα αυτή προκύπτει προκειμένου να οξυνθεί η επίγνωση του οπτικού κώδικα και να προκύψουν θεατές με κριτική σκέψη και στάση απέναντι στα οπτικά ερεθίσματα. Βεβαίως, γίνεται αναφορά στη θέση που ήδη κατέχει αλλά και που μπορεί να αποκτήσει ο κινηματογράφος στην εκπαίδευση από άποψη πρακτική, δηλαδή με ποιες υποδομές, σε ποιες ώρες, ποιοι καθηγητές και δάσκαλοι μπορούν να το αναλάβουν, κάτω από ποιες προϋποθέσεις και σε συνδυασμό με ποια από τα υπάρχοντα διδακτικά αντικείμενα μπορεί να αξιοποιηθεί καλύτερα.

Επίσης, θα γίνει οπωσδήποτε αναφορά και στα γενικότερα παιδαγωγικά αλλά και διδακτικά οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση του κινηματογράφου στην εκπαίδευση. Ο κινηματογράφος, δηλαδή, μπορεί να δώσει αφορμή για άνοιγμα συζητήσεων τόσο ειδικού όσο και γενικού περιεχομένου στην τάξη, ανάλογα πάντα με τα ενδιαφέροντα και

την εξοικείωση με το συγκεκριμένο είδος, που έχουν οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί τους. Αυτό σημαίνει πως οι συζητήσεις μπορεί να ξεκινούν από κάτι που είναι πολύ κοντά στη διδακτέα ύλη του μαθήματος και να φτάνουν μέχρι κάποια θέματα κοινωνικά, ιδιαιτέρως φλέγοντα, επίκαιρα αλλά και διαχρονικά, τοπικά ή και πανανθρώπινα. Τέτοια θέματα είναι το μεταναστευτικό, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ελευθερία και η ισότητα, ο σεβασμός στη φύση, η τέχνη κ.ά. Επίσης είναι αυτονόητο πως η εκπαίδευση στον κινηματογράφο είναι από μόνη της ενδιαφέρουσα, αξιόλογη και πολύτιμη, για λόγους που όλοι φανταζόμαστε αλλά τους οποίους θα έχουμε την ευκαιρία να αναλύσουμε συστηματικά.

Στη συνέχεια, θα γίνει μια πρώτη αναφορά στο πρόγραμμα *Πάμε σινεμά*, το οποίο ξεκίνησε από μία πρωτοβουλία του Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης για τα σχολεία το 2000, εφαρμόστηκε για πολλά χρόνια με μεγάλη συμμετοχή από σχολεία όλης της επικράτειας και είχε θεαματικά αποτελέσματα. Τα στοιχεία σχετικά με αυτό προκύπτουν αρχικά από μία περιήγηση στην ιστοσελίδα του προγράμματος (www.pamecinema.net), ενώ αργότερα θα υπάρξουν πολύ πιο συγκεκριμένα στοιχεία για τη φυσιογνωμία και τη λειτουργία του, στην πράξη πλέον, ως αποτέλεσμα έρευνας και διαλόγου με τους αρμόδιους φορείς. Αυτό σημαίνει πως στη συνέχεια της εργασίας αυτής, γίνεται μία εκτενής έρευνα γύρω από το συγκεκριμένο πρόγραμμα, η οποία περιλαμβάνει, εκτός από τις απαραίτητες διαδικτυακές αναφορές, πολλά και καθοριστικής σημασίας στοιχεία, τα οποία μας παραχώρησε ο ιδρυτής και διευθυντής του προγράμματος κ. Αντώνης Κιούκας. Σε συνομιλία που είχαμε, ο κ. Κιούκας αναφέρθηκε σε πολλά πρακτικά θέματα της λειτουργίας του προγράμματος, τα οποία αποσαφηνίζουν πολλές απορίες σε σχέση με τα πώς και τα γιατί δημιουργήθηκε και προχώρησε η συγκεκριμένη πρωτοβουλία, αλλά και σε ποιο σημείο βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή. Έκανε επίσης, ύστερα από δική μου παρότρυνση, έναν αναλυτικό και ξεκάθαρο απολογισμό σε σχέση με τη λειτουργία του προγράμματος όλα αυτά τα χρόνια και συγκεκριμένα αναφορικά με το αν και κατά πόσο το πρόγραμμα, με τον τρόπο που εφαρμόζεται και «δουλεύει», πετυχαίνει τους αρχικούς στόχους του οραματιστή και ιδρυτή του.

Στη συνέχεια ακολουθεί η έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και η οποία είχε σαν σκοπό την προβολή της άποψης και της οπτικής των εκπαιδευτικών αυτών, οι οποίοι δούλεψαν πάνω στο πρόγραμμα με τους μαθητές τους

και οι οποίοι δικαιούνται να έχουν τα δικά τους κίνητρα - τους δικούς τους προβληματισμούς αλλά και τα δικά τους συμπεράσματα, τελικά, από την εφαρμογή του προγράμματος. Στο σημείο αυτό, πρέπει να τονίσω ότι η επικοινωνία μου με τους εκπαιδευτικούς, αν και ήταν αρκετά δύσκολη, λόγω περιορισμένου χρόνου από τη δική τους πλευρά, κατά κύριο λόγο, ήταν εξαιρετικά αναζωογονητική, ευχάριστη και συγκινητική διότι αυτοί οι άνθρωποι είχαν βγει νικητές έχοντας μπει μέσα σε μια πολύ δημιουργική διαδικασία και οι οποίοι δέχονταν να απαντήσουν στις ερωτήσεις μου, καθαρά από διάθεση να βοηθήσουν εμένα, την έρευνα και την πορεία ουσιαστικά του προγράμματος. Είχαν όλοι, δηλαδή, μία διάθεση προσφοράς αλλά και μια ελπίδα προόδου και πίστης στην επιστημονική έρευνα. Παρ' όλ' αυτά οι απαντήσεις είναι σχετικά περιορισμένες αριθμητικά, για λόγους που εξηγώ αναλυτικά μέσα στην εργασία μου, αλλά ωστόσο κατατοπιστικές, θεωρώ, και αρκετά αντιπροσωπευτικές.

Η εργασία αυτή ολοκληρώνεται με μία έρευνα που έχω κάνει και η οποία αφορά σε άλλα παρεμφερή με το *Πάμε Σινεμά*; προγράμματα αξιοποίησης του κινηματογράφου στην εκπαίδευση, τα οποία λαμβάνουν χώρα τα τελευταία χρόνια. Αυτό έγινε προκειμένου να είμαι σε θέση να γνωρίζω σφαιρικότερα την πρακτική πλευρά της εφαρμογής των προγραμμάτων αυτών, τα οποία αφού παρουσιάσω, να μπορώ να επιχειρηματολογήσω ουσιαστικότερα και αναλυτικότερα σε σχέση με κάποιες προτάσεις για την καλύτερη εφαρμογή τους στα σχολεία. Φαίνεται δηλαδή ξεκάθαρα, με την ανάγνωση της παρούσας εργασίας, η πρόθεσή μου να προτείνω κάποιες λύσεις για τον τρόπο που αυτά τα προγράμματα είναι καλό να εφαρμόζονται, τελικά, προκειμένου να έχουν καλύτερα αποτελέσματα ως προς τον αρχικό τους στόχο, όταν αυτός είναι ξεκάθαρα ο οπτικός εγγραμματισμός των παιδιών και των νέων. Η έννοια αυτή αναλύεται παρακάτω στην εργασία και από αυτήν την ανάλυση προκύπτει σαφέστατα η σπουδαιότητά της και η ανάγκη για διερεύνηση του παρόντος αλλά και του μέλλοντος που μπορεί να έχει η κινηματογραφική εκπαίδευση στα σχολεία της χώρας μας.

Κεφάλαιο 2

Κινηματογράφος και Εκπαίδευση

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται θεωρητικά το θέμα της χρήσης του κινηματογράφου στην εκπαίδευση, διερευνώντας πολλές και ποικίλες πλευρές αυτού του συνδυασμού. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με μια πρώτη ματιά στο πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*, για το οποίο θα ακολουθήσει αναλυτική παρουσίαση σε επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

2.1 Η Κυριαρχία της Εικόνας στην Επικοινωνία και την Εκπαίδευση

Ζούμε στην εποχή όπου η εικόνα έχει κατακλείσει τόσο τον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνουμε και αντιλαμβανόμαστε τα μηνύματα που μας στέλνει το περιβάλλον μας όσο και τον τρόπο με τον οποίο εκπέμπουμε κι εμείς με τη σειρά μας τα δικά μας μηνύματα και πραγματοποιείται, έτσι, η επικοινωνία. «Ο λόγος, σε πολλές αναλύσεις, γίνεται πλέον αντιληπτός ως ενότητα του κειμένου με τις πρακτικές παραγωγής και αποστολής-πρόσληψης του κειμένου» (Κορκοβέλου, 2007:1). Σε όλους τους χώρους δηλαδή και σε όλες τις στιγμές η εικόνα είναι εκεί για να προσθέσει το δικό της στίγμα και τις δικές της λεπτομέρειες στην επικοινωνία. «Η εικόνα αποτελεί 'γλώσσα' στο βαθμό που με τη χρήση σημείων μπορεί να παράγει και να μεταδίδει ιδέες και σημασίες. Όμως, σε αντίθεση με τη φυσική γλώσσα, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην επιστημονική

μελέτη» (Πλειός, 2001:128-131, όπως αναφέρεται στο Κορκοβέλου, 2007:1). Σε αυτό συνέβαλε οπωσδήποτε και η ταχύτατη διάδοση των νέων μαζικών μέσων επικοινωνίας όπως είναι το διαδίκτυο και η κινητή τηλεφωνία, με όλους τους τρόπους, βέβαια, που αυτά μπορούν να βρουν την εφαρμογή τους (υπολογιστές, ταμπλέτες, κινητά τηλέφωνα κλπ.). Όλα αυτά περιλαμβάνουν ταυτόχρονα ήχο και εικόνα στα εργαλεία τους και τούτο διότι η επικοινωνία είναι πολύ περισσότερο πλήρης και ενδιαφέρουσα με αυτόν τον τρόπο. Αυτό, βεβαίως, έχει σαν αποτέλεσμα την εδραίωση της εικόνας ως βασικό χαρακτηριστικό της επικοινωνίας σε βαθμό τέτοιο που να θεωρείται πλέον από όλους, αλλά κυρίως από τους νέους (ακόμα και από τα παιδιά σιγά-σιγά) ως βασικό και αναπόσπαστο κομμάτι κάθε είδους επικοινωνίας.

Από αυτήν την τοποθέτηση προκύπτει εύκολα το συμπέρασμα ότι τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας και η εικόνα πιο συγκεκριμένα θα πρέπει να έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος και της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η εκπαίδευση δεν μπορεί να έχει πιθανότητες να λειτουργήσει αποτελεσματικά εάν δεν χρησιμοποιεί κατάλληλους τρόπους για τη μετάδοση των πληροφοριών και των μηνυμάτων της γενικότερα. Σημειώνοντας αυτήν την περίπτωση με τη λέξη κατάλληλα εννοούνται τα ανάλογα με την εποχή αποτελεσματικά μέσα διδασκαλίας, αυτά δηλαδή που κεντρίζουν το ενδιαφέρον των μαθητών αρχικά, για να μπορέσουν στη συνέχεια να έχουν κάποια επιρροή στη σκέψη και στις πράξεις τους. Άρα, στη δική μας εποχή, μιλάμε σαφώς για τη χρήση της νέας τεχνολογίας και βεβαίως της εικόνας. «Στον ευρωπαϊκό χώρο, στο πεδίο της σχολικής ιστορίας τις τελευταίες δεκαετίες αυξάνεται και αξιοποιείται συνεχώς το σχετικό υλικό αφού-μεταξύ άλλων-κεντρίζει με μεγαλύτερη ευκολία το ενδιαφέρον της 'οπτικής γενιάς' κατά την Gisele Freund» (όπως αναφέρεται στο Σακκά, 2007:5).

Ταυτόχρονα, να λάβουμε υπόψιν μας πως θα ήταν παράλογο να πιστεύει κανείς πως το σχολείο και η διδακτική πράξη της τάξης είναι οι μόνοι τρόποι εκπαίδευσης και διαπαιδαγώγησης των παιδιών και των εφήβων, την ώρα που ακόμα και η οικογένεια φαίνεται να χάνει (σε κάποιο βαθμό) τον έλεγχο της επιρροής της στα παιδιά. «Όπως συχνά υποστηρίζεται, τα ΜΜΕ, στα οποία ανήκει και ο κινηματογράφος, συνιστούν πλέον τον ισχυρότερο παράγοντα κοινωνικοποίησης στη σύγχρονη κοινωνία, έχοντας αντικαταστήσει την οικογένεια, την εκκλησία και το σχολείο. Αυτό υποστηρίζει ο David Kingham και συμπληρώνει ότι τα ΜΜΕ είναι αδιαμφισβήτητα ο σημαντικότερος τρόπος

πολιτισμικής έκφρασης και επικοινωνίας» (Κορκοβέλου, 2008:2). Αυτό συμβαίνει διότι τα παιδιά και οι νέοι έχουν πολύ εύκολα πρόσβαση σε μεγάλο όγκο πληροφορίας και αυτό τους κάνει να νιώθουν πως γνωρίζουν ήδη πολλά, ακόμα και πριν μπουν στην τάξη για μάθημα. Άρα το μάθημα της τάξης οφείλει να συμπεριλάβει στις τεχνικές του τον τρόπο με τον οποίο είναι εξοικειωμένοι οι νέοι να επικοινωνούν και να μαθαίνουν και να προχωρήσει πέρα από αυτό, βεβαίως, σε ένα γόνιμο και ουσιαστικό τρόπο αξιοποίησης όλης αυτής της γνώσης και της πληροφορίας, με την καθοδήγηση των δασκάλων και των καθηγητών. Αυτό σημαίνει πως είναι σκόπιμο και αναγκαίο να υπάρχει ένας έλεγχος από την πλευρά του σχολείου των μέσων που διαμορφώνουν τη σκέψη και άρα και τις πράξεις των παιδιών μας, μέσω της αξιοποίησης της δύναμης και της επιρροής των μέσων στην επικοινωνία. Χρειάζεται, δηλαδή, το σχολείο να γνωρίζει και να χρησιμοποιεί στις διδακτικές του μεθόδους τα εργαλεία, τα οποία οι νέοι από μόνοι τους επιλέγουν σε κάθε εποχή, προκειμένου να ενημερώνονται και να επικοινωνούν. « Αυτός ο καταγισμός των πληροφοριών και των εικόνων θέτει επιτακτικά, μεταξύ άλλων, το πρόβλημα της ανάπτυξης ‘αμυντικών’ μηχανισμών, τρόπων διαχείρισης του γενναϊόδωρα και ασυγκράτητα προσφερόμενου υλικού. Ο βασικός σκοπός εδώ είναι να αναπτυχθούν δεξιότητες στους νέους οι οποίες είναι χρήσιμες στη μελλοντική διαχείριση των προβλημάτων της καθημερινότητας» (Σακκά, 2007:5).

2.2 Ο Κινηματογράφος και η Χρήση του στην Εκπαίδευση

Ο κινηματογράφος, ο οποίος περιλαμβάνει μηνύματα οπτικά και ακουστικά έχει τεράστια δύναμη και επιρροή στις συνειδήσεις των παιδιών (και όλων μας βεβαίως) και με αυτόν τον τρόπο καθίσταται αυτομάτως ένα μέσο ισχυρό και αποτελεσματικό στην εκπαιδευτική διαδικασία. «Η Διακήρυξη της UNESCO για την Εκπαίδευση στα ΜΜΕ το 2001 προτείνει: είναι προτιμότερο από το να καταδικάσουμε την αναμφισβήτητη δύναμη των ΜΜΕ, να δεχτούμε τις σημαντικές τους συνέπειες και τη διείσδυση σε όλο τον κόσμο ως ένα εδραιωμένο γεγονός και επίσης, να εκτιμήσουμε τη σημασία τους ως ενός στοιχείου του πολιτισμού στο σημερινό κόσμο.» (Κορκοβέλου, 2007:1). Είναι, κατά συνέπεια, συστατικό στοιχείο της κουλτούρας της καθημερινότητας και το πλέον ισχυρό μέσο επίδρασης των νέων ανθρώπων (παιδιών και εφήβων). Τα αποτελέσματα της σύμπραξης κινηματογράφου και εκπαίδευσης μπορούν να φανούν τόσο σε επίπεδο

γνωστικό όσο και σε επίπεδο γενικότερα παιδαγωγικό μέσω της διαμόρφωσης της αισθητικής και των αντιλήψεων των παιδιών. Ξεκινάμε με την παραδοχή πως η εκπαίδευση στον κινηματογράφο ή μέσω του κινηματογράφου μπορεί να γίνει πολύ διδακτική διότι χρησιμοποιεί πολλούς από τους ενδεδειγμένους τρόπους διδασκαλίας και επιρροής προς τους μαθητές. «Τα διδακτικά - μεθοδολογικά μοντέλα, που χρησιμοποιούνται συνήθως στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα και που θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στις παραπάνω προσεγγίσεις είναι: α) Η «αποδοχή / λήψη» της οργανωμένης γνώσης, β) Η «ανακαλυπτική μάθηση» και γ) Η «βιωματική μάθηση», όπου οι μαθητές οικοδομούν μόνοι τους τις έννοιες και τη γνώση.» (Κορκοβέλου, 2007:2).

2.3 Οπτικός Εγγραμματισμός

Απαραίτητη προϋπόθεση όμως σ'αυτήν την περίπτωση είναι ο οπτικός εγγραμματισμός των παιδιών του σχολείου. Αυτό που χρειάζεται δηλαδή είναι να μάθουν τα παιδιά να αποκωδικοποιούν τα μηνύματα που λαμβάνουν από τα οπτικά ερεθίσματα και να τα αντιμετωπίζουν με μία κριτική και εποικοδομητική προσέγγιση. «Με τον όρο αυτό εννοούμε την ικανότητα του μαθητή να διαβάζει, να ερμηνεύει και να κατανοεί την πληροφορία που παρουσιάζεται με τη μορφή εικόνας. Ο μαθητής μαθαίνει να ερμηνεύει εικονικά μηνύματα και ταυτόχρονα να δημιουργεί τέτοιου είδους μηνύματα με αποτέλεσμα την ορθή επικοινωνία. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αναλύει και να ερμηνεύει τα συμφραζόμενα μιας εικόνας, να αναλύει τη σύνταξη των εικόνων, τις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν, να εκτιμά την αισθητική αξία των εικόνων, να αντιλαμβάνεται την πρόθεση, τη συνέργεια, τη διάδραση και την καινοτομία καθώς και το συναίσθημα που προκαλεί η εικόνα. Η μετάφραση εικόνων του παρόντος και του παρελθόντος και η αποστολή εικόνων σε κάποιους με στόχο την επικοινωνία είναι μια διαδικασία που απαιτεί γνώση και κριτική ικανότητα και προϋποθέτει εμπειρία και άσκηση στα οπτικά μέσα» (Παπαδάκη, 2007:2)

Αυτό είναι ένα τεράστιο κεφάλαιο του γενικότερου εγγραμματισμού των παιδιών, το οποίο ζητάει στην εποχή μας άμεση και σοβαρή αντιμετώπιση προκειμένου να μην αφήνουμε τα παιδιά να φαντάζονται αυθαίρετα οτιδήποτε άλλο πέρα από τα ορθά μηνύματα καθώς λαμβάνουν ένα οπτικό ερέθισμα και πιο συγκεκριμένα στην περίπτωση

μας μία κινηματογραφική ταινία διότι «όσο τα άτομα αγνοούν τον τρόπο που τα μέσα αυτά επηρεάζουν τον τρόπο σκέψης τους και τη συμπεριφορά τους, γιατί λειτουργούν με έναν αθέατο τρόπο, κινδυνεύουν να γίνουν υποχείριά τους» (Παπαδάκη, 2007:3). Αρκετές γνώσεις τεχνικές, σχετικές με την κατασκευή και την παραγωγή μιας κινηματογραφικής ταινίας, καθώς όμως και άλλα στοιχεία θα χρειαστούν για να γίνει αυτό. «Ο Ευρωπαϊκός και παγκόσμιος κινηματογράφος είναι μια πλούσια και σύνθετη πηγή πληροφόρησης για τις κοινωνίες και τους ανθρώπους του. Αποκαλύπτει τη θέση των ατόμων στο περιθώριο της κοινωνίας, ρίχνει φως στην κοινωνική αδικία και δίνει φωνή στις απόψεις και θέσεις των μειονοτήτων και του περιθωρίου. Σε κάθε περίπτωση ο κινηματογράφος έχει μια πολυπρόσωπη και περίπλοκη σχέση με την κοινωνία της οποίας αποτελεί ενεργό τμήμα.» (Σακκά, 2007:7). Μ' αυτόν τον τρόπο αρχίζει και καθίσταται πλέον απαραίτητο να υπάρξει ένα ξεχωριστό μάθημα με αυτό το περιεχόμενο ή τουλάχιστον να προβλέπονται από το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου αρκετές αφορμές για ένταξη του κινηματογράφου στη διδακτική διαδικασία. «Το πρώτο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί σχετικά με την κριτική ανάλυση των οπτικών πηγών (φωτογραφία, κινηματογράφος σε όλες του τις μορφές [ντοκιμαντέρ, ταινίες εκπαιδευτικές, ταινίες μυθοπλασίας κ.τ.τ.]) είναι η μεγάλη σχεδόν "μαγική" δύναμη της εικονικής αναπαράστασης, που οδηγεί στον χαρακτηρισμό της ως ρεαλιστικής, δηλαδή πιστής απεικόνισης της πραγματικότητας (*τεκμηριωτική λειτουργία*). Το δεύτερο πρόβλημα είναι ότι η εικόνα δεν ήταν ποτέ αθώα και αξιολογικά ουδέτερη-οι σχέσεις της με την εξουσία και την ιδεολογία ήταν πάντοτε στενές (προπαγανδιστικός λόγος-διαχείριση εικόνας). Τέλος, είναι ιδιαίτερες και ποικίλες οι απαιτήσεις για την προσέγγισή τους. Η κριτική τους ανάγνωση είναι ζήτημα διεπιστημονικής προσέγγισης (επικοινωνιακές μέθοδοι, ιστορία τέχνης, φιλοσοφία, γλώσσα, κοινωνία, πολιτική κλπ.)» (Σακκά, 2007:5).

2.4 Ο Ρόλος των Εκπαιδευτικών

Το σημαντικότερο όμως είναι η ενημέρωση και η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών (αρχικά) προς αυτήν την κατεύθυνση καθώς είναι γνωστό και ευνόητο πως η ψυχή της εκπαίδευσης είναι ο εκπαιδευτικός. Καλό είναι οπωσδήποτε να υπάρξει πρόνοια και βοήθεια σε ακόμα περισσότερους τομείς αντιμετώπισης πρακτικών θεμάτων (χρόνος, αίθουσα προβολών, κατάλληλα επιλεγμένα ταινιοθήκη, πλούσια σε περιεχόμενο βιβλιοθήκη κλπ.) αλλά το ουσιαστικότερο είναι, βέβαια, να γνωρίζει ο εκπαιδευτικός την

αξία αλλά και τον τρόπο της αξιοποίησης του κινηματογράφου στην εκπαιδευτική πράξη. Αυτό που χρειάζεται λοιπόν είναι «...η αποτελεσματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε η παρουσία των κινηματογραφικών ταινιών στο μάθημα να μην αντιμετωπίζεται απλώς ως αφορμή για διάλειμμα ή ως επιβράβευση για την “καλή” συμπεριφορά των παιδιών, αλλά μέσο για ενεργητική μάθηση, ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της κριτικής προσέγγισης του κόσμου» (Γιωτοπούλου, 2013:363) καθώς επίσης να δοθεί μεγάλη προσοχή διότι «όπως επισημαίνει και η Nina Majagkij, καθηγήτρια του πανεπιστημίου Ball State, οι εκπαιδευτικοί αφήνουν τους μαθητές αβοήθητους να αναπλάθουν το παρελθόν βλέποντας μια ταινία χωρίς να τους διδάσκουν πώς να μαθαίνουν βλέποντάς την. Το αποτέλεσμα είναι η ταινία να θεωρείται μια παθητική διασκέδαση που δεν έχει σχέση με την εκπαίδευση» (Παπαδάκη, 2007:5).

2.5 Ο ρόλος του Αναλυτικού προγράμματος από την Πλευρά του Υπουργείου Παιδείας

Προς αυτήν την κατεύθυνση έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια πολλά βήματα και η αλήθεια είναι πως υπάρχει πρόβλεψη για χρήση του κινηματογράφου στην τάξη. «Τα τελευταία χρόνια διατυπώνονται προτάσεις για την εισαγωγή του μαθήματος των οπτικοακουστικών στο σχολείο, σε όλους τους τύπους των σχολείων και όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και την καλλιέργεια εγγραμματοσύνης στα οπτικοακουστικά ΜΜΕ, τη θεσμική κατοχύρωσή του ως γνωστικού αντικειμένου στο επίσημο Πρόγραμμα Σπουδών, για την ανάγκη ένταξης του κινηματογράφου ως ένα ξεχωριστό μάθημα στην εκπαίδευση. Κάποιοι φορείς κινητοποιούνται προς ανάλογη κατεύθυνση. Διατυπώνονται επίσης προτάσεις επεξεργασίας ταινιών στην τάξη καθώς και διδακτικές προτάσεις για το μάθημα της λογοτεχνίας που περιλαμβάνουν την επεξεργασία κινηματογραφικών ταινιών. Πραγματοποιούνται σεμινάρια και συμπόσια με στόχο την επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα οπτικοακουστικής αγωγής» (Γιωτοπούλου, 2013:367).

Αυτό γίνεται με αφορμή διάφορα μαθήματα που φαίνεται να σχετίζονται άμεσα με τον κινηματογράφο όπως είναι η λογοτεχνία και η ιστορία αλλά και σε άλλες περιπτώσεις ανάληψης πρωτοβουλιών από καθηγητές και μαθητές για κάποιο ιδιαίτερο πρόγραμμα εκτός του τυπικού προγράμματος διδασκαλίας. Βεβαίως, οι υποδομές δεν έχουν

βελτιωθεί σχεδόν καθόλου αλλά η πρόβλεψη υπάρχει και η προτροπή δίνεται και αυτό θεωρώ πως είναι το σημαντικότερο. Το νέο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών που εφαρμόζεται από το 2011 στα σχολεία (και στις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης) αναγνωρίζει με πολύ μεγαλύτερη σαφήνεια την αξία και την ανάγκη της χρήσης του κινηματογράφου στο μάθημα της λογοτεχνίας και δίνει σαφείς οδηγίες για το σκοπό και τον τρόπο χρήσης του. Αναφέρει μάλιστα η Γιωτοπούλου (2013) στο άρθρο της, στο οποίο μελετά αναλυτικά τη θέση του κινηματογράφου στο σχολείο και τη χρήση του στο μάθημα της λογοτεχνίας, ότι με την ευρεία και ελεύθερη συνεργασία των δύο αντικειμένων πλέον το μάθημα γίνεται πολύ πιο ενδιαφέρον, ουσιαστικό και ωφέλιμο για τους μαθητές ενώ ταυτόχρονα δίνει και εργαλεία αλλά και ελευθερία στους εκπαιδευτικούς για να ικανοποιήσουν τους στόχους τους στο μάθημά τους. «Επομένως οι μαθητές συνειδητοποιούν ότι δεν υπάρχει κάποια ασυμφιλίωτη σύγκρουση ανάμεσα στην εικόνα και το λόγο και η εικόνα εμφιλοχωρεί στο λογοτεχνικό κείμενο, όπως και ο λόγος στην εικόνα. Κατανοούν την έννοια της αφήγησης και των διαφορετικών ειδών αφήγησης (γραπτής, οπτικής, κ.ο.κ.), τις βασικές συμβάσεις της γραπτής και της οπτικο-ακουστικής αφήγησης. Αποκτούν επίγνωση των διαφορετικών δυνατοτήτων της γραπτής αφήγησης και της οπτικο-ακουστικής αφήγησης. Συνειδητοποιούν ότι κάθε τεχνική ή επιλογή του συγγραφέα ή του κινηματογραφιστή είναι φορέας νοήματος. Γνωρίζουν το κειμενικό είδος του σεναρίου και επιτυγχάνεται ο τελικός στόχος, που είναι η ενίσχυση της κριτικής αγωγής στο σύγχρονο πολιτισμό» (Γιωτοπούλου, 2013:370).

2.6 Κινηματογράφος και διαθεματικότητα στην Εκπαίδευση

Είναι μεγάλο ζητούμενο των τελευταίων ετών η διαθεματική προσέγγιση όλων των εκπαιδευτικών αντικειμένων καθώς, επίσης, πολλές είναι και οι ευκαιρίες για διαθεματική αξιοποίηση του κινηματογράφου στην εκπαίδευση. Ας δούμε τις κυριότερες απ' αυτές πιο αναλυτικά.

2.6.1 Η Περίπτωση του Μαθήματος της Ιστορίας

Είναι πολλές οι μελέτες που έχουν γίνει και τα άρθρα που έχουν γραφτεί σχετικά με το πώς σχετίζεται η διδασκαλία της ιστορίας και της λογοτεχνίας με τον κινηματογράφο. Θεωρώ πως εύκολα κάποιος μπορεί να σκεφτεί πως ο κινηματογράφος είναι μια

απεικόνιση της πραγματικότητας και άρα μπορεί να δώσει πληροφορίες ιστορικού περιεχομένου σε κάποιον που τις αναζητά. Η αλήθεια όμως προχωράει και πέρα από αυτήν την παραδοχή. Μια κινηματογραφική ταινία δίνει πολλές πληροφορίες ακόμα και αν η πρόθεσή της δεν είναι αυτή. Είναι το περιβάλλον, τα ενδυματολογικά στοιχεία που διακρίνει κανείς στους πρωταγωνιστές, ο τρόπος ομιλίας τους και η συμπεριφορά τους που μπορεί κανείς να μελετήσει για να βγάλει κάποια συμπεράσματα για τους χαρακτήρες, τον τόπο και τις συνθήκες της ζωής τους. Ακόμα όμως και αν η ταινία δεν έχει σαν σκοπό την παροχή πληροφοριών για έναν τόπο και μια εποχή, ακόμα και αν γίνεται παραποίηση στοιχείων και στόχος του δημιουργού είναι η παραγωγή ταινιών φαντασίας, ακόμα και αυτό ως προσπάθεια είναι αρκετό ώστε να σχηματίσουμε μια εικόνα γι' αυτό που θέλει να μας πει ο σκηνοθέτης. Μία άποψη για τα πράγματα μπορεί να αναφανεί μέσα από παραδρομές (βλ. Φερό) ακόμα και αν κρύβουμε ή παραποιούμε τα γεγονότα. Αυτό από μόνο του μας δίνει μία εντύπωση για τις προθέσεις του σκηνοθέτη και θα πρέπει να μπορούμε να το αποκωδικοποιήσουμε προκειμένου να καταλαβαίνουμε τι βλέπουμε. Χρειάζεται να μπορούμε με ασφάλεια να ξεχωρίσουμε τι ανήκει στην πραγματικότητα, τι είναι προσωπική άποψη, τι θέλει να μας πει με τον τρόπο του αυτός που φτιάχνει την ταινία και τι μπορούμε να κρατήσουμε εμείς από όλο αυτό. «Η δύναμη των εικόνων αυξάνει τον κίνδυνο της χειραγώγησης του θεατή. Η επιδέξια χρήση της κάμερας, για παράδειγμα η γωνία λήψης του φακού, μπορεί να δώσει σημαντικά αποτελέσματα στο να φαίνεται κάποιος αποφασιστικός, δυνατός ή, αντίθετα, αδύναμος, αδέξιος. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση της απεικόνισης του Χίτλερ από τη Λένι Ρίφενσταλ στο έργο του 1934 *'Η δύναμη της θέλησης'* για το συνέδριο του Ναζιστικού κόμματος στη Νυρεμβέργη, όπου έχουμε εκτεταμένη χρήση της χαμηλής γωνίας λήψης του φακού (low angle shooting) με ιδιαίτερα εντυπωσιακά αποτελέσματα. Η τέχνη του κινηματογράφου (ιδεολογία, θεωρία, τεχνική), η χρήση της κάμερας (σταθερή, χειρός) και των φακών, τα οπτικά εφέ, η μουσική επένδυση, ο φωτισμός, η φωτογραφία, η σκηνοθεσία ένα εξειδικευμένο λεξιλόγιο που υποβάλλει αντίστοιχες 'αναγνώσεις' ή τουλάχιστον συναίσθηση των ιδιαίτερων απαιτήσεων απαιτούν εξοικείωση με το θέμα ή τουλάχιστον συναίσθηση των ιδιαίτερων απαιτήσεων για την προσέγγισή του» (Σακκά, 2007:8). Επίσης «...κάθε κινηματογραφική εικόνα ενέχει ένα μέρος μυθοπλασίας, μια σκηνοθεσία. Εκτός από τους επαγγελματικούς αυτοματισμούς του κινηματογραφιστή, το ίδιο το βλέμμα του είναι επιλεκτικό. Διαλέγει τόσο αυτά που θα δείξει όσο και αυτά που δεν θα δείξει. Αλλά και η τελική σύνθεση της ταινίας, η επεξεργασία και οργάνωση των εικόνων πριν από την προβολή τους, δημιουργεί νόημα και επενδύει την

πραγματικότητα με την υποκειμενικότητα του δημιουργού. Στην περίπτωση αυτή, ο τρόπος που οργανώνεται το βλέμμα πάνω σε μία εποχή, το πώς ο κινηματογραφιστής 'βλέπει' τη σύγχρονή του κοινωνία, αποτελεί εξίσου ιστορικό τεκμήριο. Όπως έχει παρατηρήσει ο Μαρκ Φερό, 'το ψέμα είναι κι αυτό ιστορικό τεκμήριο'»(Κουλούρη, 2001:2). Η σχετική εκπαίδευση προς αυτήν την κατεύθυνση είναι που εννοείται όταν μιλάμε για οπτικό εγγραμματισμό. Η ικανότητα να μπορεί κανείς να βλέπει πιο βαθιά από την επιφάνεια, να αποκωδικοποιεί τα μηνύματα και να είναι σε θέση να κρίνει σωστά τις προθέσεις του δημιουργού άρα και να βγάζει ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την αλήθεια της ταινίας. Αυτό είναι απαραίτητο για να αξιοποιηθεί το μέσο αυτό αποτελεσματικά σε μαθήματα όπως η ιστορία αλλά είναι πολύ χρήσιμο και για την καθημερινότητα των παιδιών και όλων μας. «Αυτό που επιδιώκεται είναι ο επηρεασμός των αισθήσεων και μέσω αυτών η επιβολή ιδεολογιών. Γι' αυτό, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στη μουσική της ταινίας, στη φωτογραφία, τον ήχο, αλλά και στη γοητεία των ηθοποιών. Πρώτος στόχος είναι η προσέλκυση των θεατών, δεύτερος και απώτερος στόχος ο επηρεασμός της κοινής γνώμης. Όταν λοιπόν ο μαθητής δεν είναι εξοικειωμένος με τις τεχνικές αποδόμησης της εικόνας, σχηματίζει μια παραποιημένη εικόνα για διάφορες εποχές ή για ιστορικά πρόσωπα με αποτέλεσμα η διερεύνηση ιστορικών ζητημάτων στην τάξη να προσκρούει σε προκαταλήψεις και στερεότυπα που έχει δημιουργήσει στον μαθητή ο κινηματογράφος. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ο κινηματογράφος πρέπει να καταπολεμηθεί. Αντίθετα, μπορεί να ενταχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία με πολύ γόνιμο και δημιουργικό τρόπο, έτσι ώστε οι μαθητές όχι μόνο να αγαπήσουν τον 'καλό' κινηματογράφο, αλλά και να καταστούν ικανοί να προχωρούν στην ανάλυση πολύπλευρων σχέσεων της οπτικής επικοινωνίας με την κοινωνία και να συσχετίζουν τις εικόνες με το λόγο της ιστοριογραφίας και την ιστορική σκέψη» (Παπαδάκη, 2007:3,4). Επίσης, μία ακόμα πολύ ενδιαφέρουσα τοποθέτηση πάνω σε αυτό είναι και η παρακάτω: «Η χρήση της κινηματογραφικής εικόνας ως ιστορικής πηγής σημαίνει την κατανόηση της σχέσης της μυθοπλασίας με την πραγματικότητα, σημαίνει την ικανότητα να διαβάσουμε με ιστορικά εργαλεία την κινηματογραφική 'γλώσσα'. Ήδη ένας από τους εφευρέτες του κινηματογράφου, ο Λυμιέρ, έλεγε ότι στόχος του ήταν 'να αναπαραγάγει τη ζωή'. Πολλές δεκαετίες αργότερα, ωστόσο, ο Γάλλος σκηνοθέτης Ζ.-Λ. Γκοντάρ διερωτούνταν αν ο κινηματογράφος δεν εφευρέθηκε 'για να αποκρύπτει την πραγματικότητα από τις μάζες'. Το ερώτημα που τίθεται συνεπώς είναι ποια πραγματικότητα ακριβώς απεικονίζει ο κινηματογράφος» (Κουλούρη, 2001:1).

Γίνεται σαφές ότι οι ταινίες, και κυρίως οι ιστορικές, προβάλλουν την αντίληψη των συντελεστών των ταινιών για το παρόν τους παρά για το αναπαριστώμενο παρελθόν.

2.6.2 Ο Κινηματογράφος και το Μάθημα της Λογοτεχνίας

Σε ό,τι αφορά τη χρήση του κινηματογράφου στο μάθημα της λογοτεχνίας, είναι φανερό πως μπορεί ο κινηματογράφος να βοηθήσει στην τόνωση του ενδιαφέροντος των μαθητών για τα λογοτεχνικά κείμενα μέσω της παρακολούθησης ταινιών, οι οποίες αποτελούν μεταφορές στην οθόνη λογοτεχνικών κειμένων. «Πάνω από όλα όμως η παράλληλη μελέτη λογοτεχνικών βιβλίων και κινηματογραφικών ταινιών, που βασίζονται σε αυτά ή έχουν παρόμοιο θέμα, δημιουργεί τις προϋποθέσεις να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με διαφορετικές αναγνώσεις και ερμηνείες του ίδιου κειμένου, να προβληματιστούν για τους λόγους και τους τρόπους δημιουργίας των διαφορετικών ερμηνειών, άρα να στοχαστούν κριτικά και να διαμορφώσουν τις δικές τους ερμηνείες. Κι αυτό αποτελεί βήμα προς τον κριτικό στοχασμό και, τελικά, την κριτική αγωγή» (Γιωτοπούλου, 2013:362). Ωστόσο και πάλι η συμβολή και η ανάμειξη του κινηματογράφου στο μάθημα της λογοτεχνίας δεν σταματάει εκεί. Με μία πιο διευρυμένη ματιά και αντίληψη σχετικά με το τι αποτελεί και τι όχι λογοτεχνία και κείμενο διαπιστώνει κανείς πως οι ίδιες οι κινηματογραφικές ταινίες αξίζουν προσοχής, μελέτης και ανάλυσης ανεξάρτητα από το αν αποτελούν μεταφορές κάποιου άλλου τυπικού δείγματος λογοτεχνίας ή όχι. Οι ταινίες είναι αυτούσια λογοτεχνικά έργα, που αξίζουν την ένταξή τους στο αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου έτσι κι αλλιώς. Λογοτεχνία και κινηματογράφος (κυρίως το μυθιστόρημα και οι ταινίες μυθοπλασίας) αφηγούνται ιστορίες με διαφορετικά εκφραστικά μέσα.

2.6.3 Κινηματογράφος και Λοιπά Διδακτικά Αντικείμενα

Ο κινηματογράφος, εξάλλου, δεν σχετίζεται μόνο με την ιστορία και τη λογοτεχνία αλλά και με πάρα πολλά άλλα διδακτικά αντικείμενα, τα οποία ενισχύει και δίνεται με αυτόν τον τρόπο μια αίσθηση μη διάσπασης της γνώσης, τελικά, η οποία αποδεικνύεται όλο και περισσότερο χρήσιμη και επίκαιρη. Αρχίζει και υπάρχει διεθνώς η σκέψη και το αίτημα να ενοποιηθεί η γνώση, έτσι δηλαδή όπως στην πραγματικότητα υπάρχει γύρω μας και μας κατακλύζει μέσω της ζωής, και να μην τη χωρίζουμε εμείς σε τομείς οι οποίοι είναι αμφίβολο τελικά εάν βοηθάνε στην καλύτερη πρόσληψη και κατανόηση της γνώσης ή

εάν δημιουργούν ένα ψεύτικο και παρεξηγημένο τρόπο κατανόησης και συμπεριφοράς και στους ίδιους τους μαθητές ακόμη (σχετικά με αυτό μπορεί να διαβάσει κάποιος για τις σχολές liberal arts, ιδιαιτέρως των Αμερικανικών Πανεπιστημίων, στη διεύθυνση <http://www.independent.co.uk/student/study-abroad/so-what-is-liberal-arts-and-why-does-everyone-in-america-study-it-8933110.html>, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 25/5/2017). Ο κινηματογράφος σίγουρα βοηθάει προς αυτήν την κατεύθυνση με την αισθητική και το περιεχόμενό του. Επίσης, ο κινηματογράφος σχετίζεται και με όλα τα υπόλοιπα καλλιτεχνικά μαθήματα (μουσική, εικαστικά, θέατρο, χορός) τα οποία περιλαμβάνει έτσι κι αλλιώς και για τα οποία μας δίνει τις ευκαιρίες να μάθουμε πολλά πράγματα, τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη. «Αξίζει να σημειωθεί ότι η κινηματογραφική “γλώσσα” είναι γλώσσα ετερογενής (Κολοβός, 1993: 72-102), δηλαδή δανείζεται τα υλικά έκφρασής της από άλλες τέχνες, όπως από τη φωτογραφία και τη ζωγραφική (εικόνα), από το γραπτό λόγο (λογοτεχνία), από την αρχιτεκτονική, το χορό, τη μουσική και το σχέδιο (υπότιτλοι, γραφικές υπομνήσεις, ενδείξεις μέσα στις εικόνες κλπ.) ενώ η ίδια η φωτογραφία, η ζωγραφική, η μουσική, η αρχιτεκτονική είναι “γλώσσες” ομογενείς» (Κορκοβέλου, 2007:1). Επιπρόσθετα, σχετίζεται ακόμα και με τα μαθήματα των φυσικών επιστημών, της γεωγραφίας και του περιβάλλοντος και μπορεί άνετα να αξιοποιηθεί σε προγράμματα αγωγής του περιβάλλοντος, πολιτιστικών αλλά ακόμα και αγωγής υγείας. «Στο πλαίσιο αυτών των προγραμμάτων πραγματοποιούνται δραστηριότητες σχετικές με τον κινηματογράφο, σχεδιασμένες είτε κεντρικά από το Υπουργείο Παιδείας, όπως ήταν παλιότερα το “Πρόγραμμα Μελίνα” (1995–2001), είτε από άλλους φορείς σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, όπως ήταν το “Πάμε Σινεμά;” του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (1999–2004), είτε από τους υπεύθυνους σχολικών δραστηριοτήτων των διευθύνσεων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είτε με πρωτοβουλία καθηγητών και μαθητών ενός σχολείου, όπως δημιουργία και λειτουργία κινηματογραφικής λέσχης» (Γιωτοπούλου, 2013:366).

2.7 Η Συμβολή του Κινηματογράφου στην Εκπαιδευτική Διαδικασία

Οι παιδαγωγικές ευκαιρίες που δίνει ο κινηματογράφος στην εκπαίδευση είναι πάρα πολλές, ανάλογα με τον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί σκέφτονται και επινοούν την αξιοποίησή του στην τάξη. Βοηθάει, βεβαίως, στην κατανόηση των διαφόρων ερεθισμάτων και μηνυμάτων καθώς, όμως, και στην άσκηση της μνήμης διότι η ταινία

είναι ένα έργο τέχνης που εκτυλίσσεται συν το χρόνο και προκειμένου να γίνει η πρόσληψή της συνολικά από τον θεατή χρειάζεται η συμβολή της μνήμης. Επίσης, συμβάλει στην άσκηση της κριτικής ικανότητας, στη διεύρυνση των γνωστικών ορίων των μαθητών, στο σχηματισμό προσωπικής άποψης σχετικά με το τι τους ενδιαφέρει να μάθουν σε κάθε χρονική στιγμή και, τέλος, δίνει πολλές ευκαιρίες για προσωπική έκφραση και δημιουργία. «Επιβάλλεται λοιπόν μια κριτική προσέγγιση των μέσων αυτών για τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζουν και εκπαιδεύουν μεγάλο αριθμό ατόμων στην αποδοχή προκαθορισμένων από άλλους αξιών και ιδεολογιών. Ένας τέτοιος εγγραμματισμός καθιστά τα άτομα ικανά να ασκούν κριτική σε στερεότυπα, κυρίαρχες αξίες και ιδεολογίες, να αποκωδικοποιούν και να ερμηνεύουν μηνύματα, αλλά και να χρησιμοποιούν τα μέσα αυτά ως τρόπους αυτοέκφρασης και κοινωνικής δράσης» (Παπαδάκη, 2007:3).

Στη σημερινή εποχή, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως εποχή της παγκοσμιοποίησης, πραγματικά προέχουν θέματα κοινωνικής ισότητας, δικαιοσύνης, ελευθερίας, αλληλεγγύης και ισότιμων ευκαιριών προς όλους. Αυτό βεβαίως αφορά και τον τομέα της παιδείας και της εκπαίδευσης, ο οποίος είναι πολύ βασικός τομέας για την ανάπτυξη των ανθρώπινων δυνατοτήτων, για τη βελτίωση του επιπέδου της ζωής, κυρίως μέσω της ανόδου των κριτηρίων των επιλογών των ατόμων και των κοινωνιών. Ο κινηματογράφος θεωρώ πως βοηθάει με τρόπο ουσιαστικό προς αυτήν την κατεύθυνση εφόσον δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να γνωρίσουν εύκολα οπτικές και πολιτισμούς, με τους οποίους μπορούν να εξοικειωθούν, να τους εκτιμήσουν, να επιθυμήσουν και περαιτέρω γνωριμία μαζί τους και σύμπραξη σε διάφορους τομείς της καθημερινής ζωής αλλά και γενικότερα του ανθρώπινου πολιτισμού. «Η ιστορία πρέπει να δείξει πώς 'εμείς' γίναμε 'εμείς', πώς οι 'άλλοι' έγιναν οι 'άλλοι', πώς το όριο ανάμεσα σε 'εμάς' και 'εκείνους' αναπτύχθηκε και άλλαξε μέσα στο χρόνο και τι είναι κοινό σε 'εμάς' και 'εκείνους' παρά τη 'διαφορετικότητα'» (Σακκά, 2007:3). Η δυνατότητα της συνδημιουργίας στα πλαίσια μιας κοινής δράσης παραγωγής κάποιου κινηματογραφικού προϊόντος στην τάξη ή στο σχολείο γενικότερα προάγει στην πράξη αυτό το σκεπτικό της αλληλεπίδρασης και της ισότητας. Άρα, λοιπόν, ο κινηματογράφος στην εκπαίδευση μπορεί να δώσει σημαντικές ευκαιρίες μόρφωσης, ψυχαγωγίας και ανάδειξης της δημιουργικότητας ακόμα και σε μαθητές που δεν έχουν την ευκαιρία να βγουν έξω από τα στενά όρια του εαυτού τους και της περιορισμένης τους ζωής λόγω οικονομικών δυσκολιών, λόγω κάποιας πιθανής

αναπηρίας, κάποιου γεωγραφικού ή κοινωνικού αποκλεισμού. Ο κινηματογράφος και σ' αυτήν την περίπτωση έχει τη δυνατότητα να δίνει φτερά ουσιαστικά και να πολλαπλασιάζει τις δυνατότητες μάθησης, ψυχαγωγίας και προόδου των ανθρώπων που τον παρακολουθούν και τον μελετούν.

2.8 Κινηματογράφος και Καλλιτεχνική Δημιουργία

Είναι πολύ σημαντική η συμβολή της εκπαίδευσης στον κινηματογράφο ακόμα και για λόγους καθαρά καλλιτεχνικούς από την άποψη πως και αυτοί συμβάλουν στη διαμόρφωση προσωπικοτήτων ολοκληρωμένων και ιδιαίτερα καλλιεργημένων. Η μύηση σε θέματα ειδικότερα της τέχνης του κινηματογράφου όπως είναι ο φωτισμός, η φωτογραφία, η ερμηνεία από τους ηθοποιούς, διάφορες ενδυματολογικές λεπτομέρειες, σκηνικές επιλογές, θέματα ρυθμού, σεναρίου, αξιοποίησης της γλώσσας κλπ. κάνουν τους μαθητές πολύ πιο υποψιασμένους σε θέματα δημιουργίας, με ενισχυμένη τη φαντασία και τονωμένη την έμπνευσή τους, σε βαθμό που να είναι πολύ πιο έτοιμοι από άλλους να αξιοποιήσουν οποιαδήποτε αφορμή για να δώσουν τη δική τους οπτική και τη δική τους ερμηνεία σε γεγονότα που χρειάζονται μια εξήγηση ή και σε περιπτώσεις που απαιτείται μία προσωπική ματιά και μία προσωπική και πρωτότυπη κατά το δυνατόν ερμηνεία. Η συμβολή, δηλαδή, στην καλλιτεχνική διέγερση είναι πολύτιμη και ουσιαστική και με πολύ σημαντικά παιδαγωγικά αποτελέσματα.

2.9 Λίγα Λόγια για το Πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*;

Στην παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε συγκεκριμένα με τον τρόπο που το πρόγραμμα *Πάμε σινεμά*; έχει εμπνευστεί από τις αρχές και τις διαπιστώσεις που έγιναν παραπάνω και έχει δημιουργηθεί για να προσφέρει κινηματογραφική παιδεία στα παιδιά των σχολείων στην Ελλάδα. Είναι ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα αλλά ταυτόχρονα και με μεγάλη αποδοχή και εξάπλωση στα σχολεία της Ελλάδας. Ο εμπνευστής του είναι ο σκηνοθέτης και εκπαιδευτικός Αντώνης Κιούκας, ο οποίος γράφοντας κάποια λόγια για τους στόχους και το λόγο ύπαρξης του προγράμματος στην ιστοσελίδα του *Πάμε Σινεμά*; (www.pamecinema.net) απαντώντας στην ερώτηση «γιατί σινεμά στο σχολείο»; παραδέχεται αρχικά και δηλώνει πως «ζούμε ήδη σε μια εποχή όπου τα όρια ανάμεσα στον κόσμο και την εικόνα του δεν είναι απλά δυσδιάκριτα, αλλά ανύπαρκτα. Η ίδια η πραγματικότητα που βιώνουμε καθημερινά αποτελείται από εικόνες». Με πολύ

ξεκάθαρο τρόπο, λοιπόν, κάνει από την αρχή σαφές πως η εποχή μας είναι η εποχή της εικόνας, οι μαθητές έχουν μάθει να τη χρησιμοποιούν για να στέλνουν και να λαμβάνουν μηνύματα και έτσι θα πρέπει να εκπαιδευτούν ώστε να την αποκωδικοποιούν και να την κατανοούν. Χρειάζεται δηλαδή μία οπτικοακουστική εκπαίδευση, η οποία βοηθάει κυρίως στο να μην υποτιμάται η δύναμη της εικόνας και τελικά καταλήγουμε να είμαστε παθητικοί δέκτες της. Πιο συγκεκριμένα και χαρακτηριστικά αναφέρει πως «μαθαίνουμε να είμαστε καχύποπτοι απέναντι στις λέξεις, για τις οποίες ξέρουμε ότι μπορούν να κρύβουν περισσότερα από ότι φαινομενικά δηλώνουν. Αν είναι αλήθεια ότι μία εικόνα αξίζει όσο χίλιες λέξεις, πρέπει να υποψιαζόμαστε ότι η εικόνα μπορεί να είναι χίλιες φορές πιο παραπλανητική» (Κιούκας, *γιατί σινεμά στο σχολείο*; www.pamecinema.net τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 13/03/2017). Θεωρώ πως η δήλωση αυτή είναι εξαιρετικά ξεκάθαρη και πολύ ενδεικτική του σκεπτικού του διευθυντή του συγκεκριμένου προγράμματος, του σκεπτικού που μπορεί με τρόπο πολύ δυναμικό να πείσει για την ανάγκη αλλαγής στην αντιμετώπιση της εικόνας και του κινηματογράφου γενικότερα, ακόμα και τον πιο ανυποψίαστο άνθρωπο εντός και εκτός του χώρου της εκπαίδευσης.

Λίγο πιο αναλυτικά για το συγκεκριμένο πρόγραμμα να πούμε πως απευθύνεται στα παιδιά σχολείου από την Δ' τάξη του δημοτικού έως το λύκειο (με υλικό κατάλληλα προσαρμοσμένο και χωρισμένο σε δύο τόμους, έναν για το δημοτικό και έναν για το γυμνάσιο-λύκειο). Ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2000 με την υποστήριξη του Δήμου Αθηναίων, του ραδιοφωνικού σταθμού 9,84 και του Δήμου Θεσσαλονίκης με απήχηση και συμμετοχή παιδιών από όλη την Ελλάδα τελικά, ακόμα και περιοχών δυσπρόσιτων, όπου το σινεμά πολύ δύσκολα φτάνει έτσι κι αλλιώς και ως θέαμα, πόσο μάλλον ως εκπαιδευτικό πρόγραμμα και μάλιστα του σχολείου. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι πολύ μεγάλη όλα αυτά τα χρόνια που λειτουργεί και από μια πρώτη ματιά (μέσω των πληροφοριών που δίνει η ιστοσελίδα του προγράμματος) είναι και πολύ λειτουργικό διότι καταφέρνει μέσα από τέσσερις μόνο φάσεις εξέλιξης να εμπλέξει τους μαθητές στη διαδικασία του σινεμά και της κριτικής ματιάς σε αυτό, να τους εκπαιδεύσει σε θέματα κατασκευής ταινιών, να μπουν οι ίδιοι στη διαδικασία παραγωγής μικρών ταινιών και να συμμετάσχουν τελικά σε φεστιβάλ με την ταινία αυτή. Είναι πολύ στοχευμένο το πρόγραμμα, με πολύ ξεκάθαρους στόχους και πολύ λειτουργικό. Ανάμεσα στους στόχους του, βέβαια, είναι και η προώθηση και ενίσχυση διαφόρων πανανθρώπινων αξιών, οι

οποίες προβάλλονται ως ιδιαίτερα σημαντικές και στην εποχή μας, όπως η αγάπη για τον συνάνθρωπο και η αποδοχή της διαφορετικότητας, αξίες οι οποίες φαίνεται να μπορούν να καλλιεργηθούν μέσα από το σινεμά και αυτό είναι μεγάλο όφελος. Να σημειώσω, τέλος, άλλη μία σημαντική παράμετρο του προγράμματος, η οποία είναι πως γίνεται έμμεσα και μία κίνηση επαγγελματικού προσανατολισμού μέσα από τη γνωριμία των παιδιών και των νέων με τον κόσμο του σινεμά και της παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών. Αυτό δεν είναι καθόλου ασήμαντο αν λάβει κανείς υπόψιν του ότι πρόκειται για έναν τομέα με διαρκή οικονομική άνοδο.

Κεφάλαιο 3

Το Πάμε Σινεμά; στην Πράξη

Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποίησα σε σχέση με το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*; και αποτελείται από τις απόψεις τόσο του δημιουργού του προγράμματος κ. Κιούκα, όσο και των εκπαιδευτικών που το εφάρμοσαν, αντλώντας πληροφορίες τόσο από το διαδίκτυο όσο και από την προσωπική επαφή και επικοινωνία που είχα μαζί τους. Σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό είναι χωρισμένο σε δύο υποκεφάλαια, ξεκινώντας από τις απόψεις του κ. Κιούκα και καταλήγοντας στην εξίσου πολύτιμη και σημαντική ματιά των εκπαιδευτικών. Σε αυτό το σημείο να αναφέρω πως στο παρόν κεφάλαιο χρησιμοποιώ υλικό από ένα κείμενο του κ. Κιούκα, το οποίο έχει σαν τίτλο: «*Πάμε Σινεμά*; εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τον κινηματογράφο, παρουσίαση του προγράμματος, ανάπτυξη και νέες εφαρμογές», το οποίο είχε την καλοσύνη να μου στείλει ο κ. Κιούκας και το οποίο παραθέτω ολόκληρο στο παράρτημα Β της παρούσας εργασίας. Το ίδιο συμβαίνει και με το «*Πάμε Σινεμά*: Μάθημα για γυμνάσια και λύκεια» (παράρτημα Γ), καθώς και με ένα ερωτηματολόγιο που έφτιαξα η ίδια, το απέστειλα σε εκπαιδευτικούς και το παραθέτω μαζί με τις απαντήσεις τους, στο παράρτημα Α της εργασίας.

3.1 Η Άποψη του Δημιουργού του Προγράμματος

Σε μια πρώτη, τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε με τον Αντώνη Κιούκα, ο οποίος είναι ο κύριος εμπνευστής καθώς και ο ιδρυτής και διευθυντής του προγράμματος «*Πάμε Σινεμά*;» συζητήσαμε διάφορες λεπτομέρειες για τη λειτουργία του προγράμματος, οι οποίες είχαν εξαιρετικό ενδιαφέρον. Περισσότερο σταθήκαμε στο θέμα του

απολογισμού του προγράμματος, από τη δική του πλευρά βεβαίως, μετά από τα τόσα χρόνια λειτουργίας του. Ο κ. Κιούκας επιβεβαίωσε πως το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελεί ένα ιδιαίτερα επιτυχημένο και μαζικό πρόγραμμα εισαγωγής του κινηματογράφου στην εκπαιδευτική διαδικασία, το οποίο μάλιστα, όταν δημιουργήθηκε, ήταν εξαιρετικά πρωτοπόρο σε εθνικό αλλά και Ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα στοιχεία που βρίσκουμε στην ιστοσελίδα του προγράμματος (<http://www.pamecinema.net/uploads/4/5/8/2/4582958/> σελ.13-14, τελευταία ανάκτηση στις 18/04/2017) μιλούν για μια τεράστια συμμετοχή σχολείων και μαθητών κατά την πρώτη τετραετία της λειτουργίας του (2000-2004). Πιο συγκεκριμένα, μιλάμε για ένα σύνολο περίπου 235.000 παιδιών από όλη την Ελλάδα, κυριολεκτικά, (από 2.364 δημοτικά και 601 γυμνάσια και λύκεια) ενώ μόνο για το β' εξάμηνο του 2012 έχουμε 240.000 μαθητές από 120 δημοτικά και άλλα τόσα γυμνάσια και λύκεια της χώρας, με παραγωγή 120 ταινιών τελικά για το φεστιβάλ εκείνης της χρονιάς.

Στο σημείο αυτό να πούμε, επίσης, πως ο κ. Κιούκας μας διευκρίνισε το πώς ακριβώς έχουν κυλήσει αυτά τα τελευταία χρόνια, από το 2000 που ξεκίνησε η εφαρμογή του προγράμματος στα σχολεία και έως σήμερα. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν, από το 2000 έως το 2004 το πρόγραμμα δούλεψε με κρατική χρηματοδότηση. Στη συνέχεια, διακόπηκε η λειτουργία του από το 2004 έως το 2012, οπότε και ξανάρχισε σε εθελοντική τελείως βάση, χωρίς κρατική χρηματοδότηση και με κάποια οικονομική συμμετοχή από την πλευρά των μαθητών και των σχολείων που συμμετείχαν. Το πρόγραμμα, δηλαδή, είχε την έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας αλλά χρειαζόταν μία συμμετοχή της τάξεως των 6 ευρώ ανά μαθητή για τις δύο πρώτες φάσεις (παρακολούθηση ταινιών – ενημέρωση – συμπλήρωση ερωτηματολογίου – εκπαιδευτικό υλικό), στις οποίες συμμετείχαν όλοι οι μαθητές του σχολείου και άλλα 400 ευρώ (συνολικά) εάν κάποιο σχολείο αποφάσιζε να προχωρήσει στο τρίτο και τέταρτο στάδιο του προγράμματος, τα οποία περιελάμβαναν τη δημιουργία ταινίας και τη συμμετοχή της στο φεστιβάλ του τέλους της χρονιάς. Για τη δημιουργία των ταινιών, παρέχονταν από το πρόγραμμα η συμβολή ειδικών συνεργατών (σκηνοθετών δηλαδή) και εξοπλισμού φυσικά. Σχετικά με τα παρεχόμενα από το πρόγραμμα υλικά διαβάζουμε στην παρουσίαση του προγράμματος πως: «Έχουν γραφτεί και εκδοθεί-ειδικά για το πρόγραμμα-δύο εγχειρίδια, ένα για την Α'βάθμια και ένα για τη Β'βάθμια εκπαίδευση, τα οποία συνοδεύονται από οδηγούς μελέτης και διανέμονται σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές των σχολείων. Επίσης, έχουν παραχθεί

δύο ταινίες (1. *Τι είναι ο Κινηματογράφος* και 2. *Κινούμενο Σχέδιο: Τέχνη και Τεχνική*) ειδικά για τη διδασκαλία του *Πάμε Σινεμά;*»(παράρτημα Β, σελ.9). Όσο για τις τέσσερις φάσεις εξέλιξης του προγράμματος, αυτές διαμορφώνονταν, πιο συγκεκριμένα, ως εξής (σε μια ελεύθερη απόδοση από αυτά που διαβάζουμε στην παρουσίαση του προγράμματος, σελ. 10-13): πρώτα γίνεται μία επίσκεψη στο σχολείο, κατά τη διάρκεια της οποίας προέχει η ενημέρωση των δασκάλων και του διευθυντή του σχολείου σχετικά με τη λειτουργία και τους στόχους του *Πάμε Σινεμά;*, μοιράζεται το εγχειρίδιο σε όλους τους μαθητές καθώς και ένας οδηγός εφαρμογής του στους εκπαιδευτικούς και τέλος γίνεται η προβολή μιας εικοσάλεπτης εκπαιδευτικής ταινίας με τίτλο *Τι είναι ο Κινηματογράφος; Παραγωγή του Πάμε Σινεμά;*. Στη συνέχεια γίνεται μία επίσκεψη σε μία κινηματογραφική αίθουσα, όπου προβάλλεται η ταινία *Η Κινηματογραφική Ταινία, μια Εξιστόρηση με Εικόνες και Ήχους*, γίνεται προβολή μιας από τις κορυφαίες ταινίες του παγκόσμιου κινηματογράφου και μοιράζονται ερωτηματολόγια σε εκπαιδευτικούς και μαθητές με σκοπό τη βελτίωση του προγράμματος. Κατόπιν γίνεται η επιστροφή πίσω στο σχολείο, ενώ τα ερωτηματολόγια μαθητών και εκπαιδευτικών γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας από τους ανθρώπους του προγράμματος και προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα τόσο για τη σχέση των παιδιών με τα οπτικοακουστικά μέσα όσο και για τη βελτίωση του προγράμματος γενικότερα. Τέλος, (για τα μεγάλα παιδιά Γυμνασίου-Λυκείου) γίνεται μία τρίτη, προαιρετική φάση (για μία μικρή ομάδα μέχρι είκοσι παιδιά) παραγωγής μιας δικής τους πεντάλεπτης ταινίας. Σχετικά με αυτό διαβάζουμε στην παρουσίαση του προγράμματος (σελ.13): «Οι ταινίες έχουν κάτι κοινό: γυρίζονται στο χώρο του σχολείου και του άμεσου περιβάλλοντος των παιδιών. Οι κινηματογραφικές ειδικότητες και αρμοδιότητες μοιράζονται σε όλα τα μέλη της κάθε ομάδας, κυκλικά, έτσι ώστε όλα τα παιδιά να έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των εργασιών του γυρίσματος και του μοντάζ. Οι ταινίες αυτές προβάλλονται στο Διαγωνιστικό Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά;*, στο τέλος της σχολικής χρονιάς.» Στο ίδιο σημείο αναφέρεται πως: «Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, κάθε σχολείο και κάθε τάξη που συμμετείχε στο πρόγραμμα, λαμβάνει Δίπλωμα Συμμετοχής». Ακολουθεί και μία τέταρτη φάση στο πρόγραμμα η οποία έχει να κάνει με την παρουσίαση όλων των ταινιών που έχουν παραχθεί κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς σε ένα φεστιβάλ. Με αυτόν τον τρόπο το πρόγραμμα συνεχίζεται έως και σήμερα, με το επόμενο φεστιβάλ ταινιών (το 9^ο κατά σειρά) να είναι προγραμματισμένο για το Μάιο του 2017. Στην παρουσίαση του προγράμματος (παράρτημα Β, σελ.9) διαβάζουμε, επιπλέον, πως αυτό «εφαρμόζεται κάθε έτος σε δύο ή τρεις περιφέρειες για τα Δημοτικά και σε τρεις περιφέρειες για τα

Λύκεια, καλύπτοντας το σύνολο των σχολείων των περιφερειών αυτών (περίπου 500-600 Δημοτικά και 100-150 Λύκεια ετησίως)».

Όσον αφορά στο θέμα του απολογισμού του προγράμματος, από τη συζήτηση που είχαμε με τον κ. Κιούκα έγινε αμέσως κατανοητό, μιας και ο ίδιος το δήλωσε ευθαρσώς, πως το πρόγραμμα δεν θεωρεί πως έχει επιτύχει τον αρχικό και κυρίαρχο σκοπό του. Το πρόγραμμα αυτό σχεδιάστηκε από τον κ. Α. Κιούκα σαν ένα μάθημα γλωσσικό. Δηλαδή σαν ένα πρόγραμμα, το οποίο θα έδινε στους μαθητές τη δυνατότητα να μάθουν πώς να αποκωδικοποιούν ένα οπτικό ερέθισμα κατανοώντας τις προθέσεις του σκηνοθέτη του, καθώς και το ουσιαστικό του νόημα τελικά. Όπως πολύ χαρακτηριστικά αναφέρεται και στο μάθημα που γίνεται στα παιδιά όταν συγκεντρώνονται στην αίθουσα προβολών και αρχίζουν να συζητιούνται θέματα κατανόησης και παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών (παράρτημα Γ, σελ.2): «Οι τρόποι που μπορούμε να αφηγηθούμε μια ιστορία μέσα από τις εικόνες και τους ήχους έχει να κάνει με τις δικές τους ευαισθησίες και ικανότητες. Μπορούμε να πάρουμε ένα οποιοδήποτε θέμα καθημερινό, μικρό, ασήμαντο και να το μετατρέψουμε σε κάτι τραγικό ή κάτι αστείο. Ο κινηματογράφος, για τον καλλιτέχνη, απαντά ουσιαστικά στο ερώτημα πώς θα το κάνω και όχι τι θα κάνω». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα δηλαδή ήταν σχεδιασμένο σαν ένα μάθημα, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα κυρίως τον οπτικό εγγραμματισμό των μαθητών (ακριβώς με τον τρόπο που αυτός ορίστηκε και παρουσιάστηκε στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας). Παράλληλα, το πρόγραμμα αυτό έδινε την ευκαιρία και σε κάποιους από τους μαθητές που θα το επιθυμούσαν να χρησιμοποιήσουν και οι ίδιοι τη «γλώσσα» της εικόνας, τη γλώσσα του κινηματογράφου, προκειμένου να πουν αυτό που θέλουν με την ελπίδα πως και το κοινό που θα παρακολουθούσε την ταινία τους θα ήταν σε θέση να αντιληφθεί το βαθύτερο και ουσιαστικότερο νόημα που βρίσκεται πάντα πίσω από τις εικόνες και τα οπτικά σύμβολα. Πολύ χαρακτηριστικά, πάνω σε αυτό το θέμα, διαβάζουμε στην ιστοσελίδα του προγράμματος αναφορικά με τους στόχους του *Πάμε Σινεμά*: (<http://www.pamecinema.net/sigmatau972chiomicroniota-tauomicronupsilon-pirhoomicrongammarho940mumualphatauomicronsigmaf.html>, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 18/04/2017) πως: «Είναι κυρίως μάθημα «γλωσσικό», προσφέροντας στους μαθητές βασικές αρχές γραμματικής και συντακτικού της ραγδαία αναπτυσσόμενης στην εποχή μας γλώσσας των εικόνων.»

Με αυτό το σκεπτικό σχεδιάστηκε και το έντυπο υλικό με το οποίο προμήθευσαν τα σχολεία, τα οποία είχαν μια συμμετοχή στο πρόγραμμα. Το περιεχόμενο δηλαδή του βιβλίου, που κάθε μαθητής αλλά και κάθε εκπαιδευτικός έπαιρνε στα χέρια του, λειτουργούσε σαν οδηγός, κυριολεκτικά, προς την κατεύθυνση της γνωριμίας του αναγνώστη με τη γλώσσα του κινηματογράφου, δηλαδή εν πολλοίς με τη γλώσσα της εικόνας (της κινούμενης εικόνας εν προκειμένω). Ρίχνοντας μια ματιά στο εκπαιδευτικό υλικό που είχαν στα χέρια τους τα παιδιά και οι δάσκαλοι του δημοτικού σχολείου,

(http://dide-anatol.att.sch.gr/perival/FAKELOS_FOTO/KinimatografikiAfigisi.pdf,

τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 18/04/2017) διαβάζει και μαθαίνει κανείς πολύ σημαντικά πράγματα για την τέχνη του κινηματογράφου, τα οποία θεωρώ πως δεν είναι γενικώς γνωστά (και πιο συγκεκριμένα στα παιδιά). Γίνεται αρχικά μια αναλυτική παρουσίαση όλων των συντελεστών παραγωγής μιας ταινίας καθώς και του τρόπου με τον οποίο χρειάζεται αυτοί να εργαστούν, αλλά και να συνεργαστούν. Ειδικά το θέμα της συνεργασίας τονίζεται αρκετά, θα έλεγα, μιας και αποτελεί κατά κάποιον τρόπο και το «μυστικό της επιτυχίας». Στη συνέχεια, παρακολουθούμε δύο παραδείγματα, όπου ένα κομμάτι της αρχικής αφήγησης της ιστορίας της ταινίας γίνεται σενάριο, έπειτα δίνονται οδηγίες από τον σκηνοθέτη αναλυτικά για το πώς θέλει να φτιαχτεί κάθε εικόνα και με τη συνοδεία ποιων ήχων και τελικά αυτό γίνεται εικόνα, δηλαδή πλάνο. Το βιβλίο αυτό ολοκληρώνεται με ένα γλωσσάρι εξαιρετικά χρήσιμο, ιδιαιτέρως εάν οι μαθητές αποφασίσουν να δημιουργήσουν και οι ίδιοι κάποια ταινία. Το γλωσσάρι αυτό περιλαμβάνει όλη την κινηματογραφική ορολογία από τη στιγμή που παίρνει ο σκηνοθέτης την αφήγηση στα χέρια του μέχρι την ολοκλήρωσή της. Με τρόπο ανάλογο προς την ηλικία των παιδιών, το βιβλίο αυτό επιχειρεί τη μύηση των μαθητών στην εξειδικευμένη γλώσσα των κινηματογραφιστών και αυτό, βεβαίως, συνεπάγεται και την κατανόηση από την πλευρά των παιδιών των εξειδικευμένων εργασιών της παραγωγής μιας ταινίας. Σχετικά με αυτό διαβάζουμε στην παρουσίαση του προγράμματος (σελ.12) πως υπάρχουν και τα εξής ακόμα κεφάλαια: «Τι είναι κινηματογράφος και ποια τα βασικά είδη του, μορφές οπτικοακουστικής έκφρασης, κινηματογραφικές ταινίες-σταθμοί στην ιστορία του κινηματογράφου, τρόποι που μπορεί να αφηγηθεί κανείς μια ιστορία (...)» κ.ά. που αναφέρθηκαν λεπτομερώς στην πιο πάνω περιγραφή.

Το υλικό αυτό χρειαζόταν να γίνει αντικείμενο προσεκτικής μελέτης από τον εκπαιδευτικό (κατά κύριο λόγο) της ομάδας παραγωγής της ταινίας αλλά το

σημαντικότερο ήταν πως θα έπρεπε να γίνει αρχικά απόλυτα κατανοητή η πρόθεση του προγράμματος, προκειμένου να μπορούμε να μιλάμε για μια στόχευση κοινή ανάμεσα στον διευθυντή του και στους εκπαιδευτικούς-λειτουργούς και εμπυχωτές της δράσης, τελικά. Εκεί μόνο θα μπορούσαμε να βασίσουμε τις ελπίδες μας για μία καθολική και απόλυτη επιτυχία του προγράμματος. Κάτι τέτοιο προφανώς δεν συνέβη, τουλάχιστον όχι στο βαθμό που ήταν αναγκαίο και έτσι ο κ. Κιούκας αναφέρει πως οι εκπαιδευτικοί, και κατ' επέκτασιν και οι μαθητές τελικά, βρήκαν στο πρόγραμμα μόνο γενικές πολιτιστικές αρετές και ευκαιρίες, χωρίς να εστιάζουν καθόλου στο γλωσσικό θέμα. Όσον αφορά τώρα στην προετοιμασία που γινόταν στους εκπαιδευτικούς για να μπορέσουν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα ικανοποιητικά και αποτελεσματικά, αναφέρεται στην παρουσίαση του προγράμματος (σελ.10): «Επίσκεψη στα σχολεία και ενημέρωση των δασκάλων για το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*», τη μέθοδο υλοποίησής του και τους στόχους του. Διανομή στους εκπαιδευτικούς που αναλαμβάνουν την υλοποίηση του προγράμματος οδηγού εφαρμογής, όπου επεξηγείται η δική τους εφαρμογή στο πρόγραμμα.» Αυτό, μάλιστα, αποτελούσε και το πρώτο βήμα έναρξης της συνεργασίας με το σχολείο. Όλα τα υπόλοιπα έρχονταν στη συνέχεια.

Εντυπωσιακό είναι και το γεγονός πως ακόμα και οι σκηνοθέτες, οι οποίοι κλήθηκαν να δώσουν τα φώτα τους και τις εξειδικευμένες γνώσεις τους και να συνεργαστούν με τα παιδιά και τους δασκάλους τους προκειμένου να ολοκληρώσουν τα φιλμάκια τους, δεν εργάστηκαν με αυτό το σκεπτικό του αρχικού και κυρίαρχου στόχου του προγράμματος, κατά δήλωση πάντα του διευθυντή του κ. Α. Κιούκα. Οι σκηνοθέτες αυτοί, βεβαίως, ήταν εκπαιδευμένοι πάνω στα ζητούμενα του συγκεκριμένου έργου, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά και ξεκάθαρα στην παρουσίαση του προγράμματος (παράρτημα Β, σελ.9): «Τα μαθήματα δίδονται από νέους σκηνοθέτες, οι οποίοι λαμβάνουν ειδική σεμιναριακή εκπαίδευση για τη συγκεκριμένη διδασκαλία και καλύπτουν –ανά δύο- το σύνολο των σχολείων της περιφέρειας». Άρα, με αυτά τα δεδομένα, μπορεί κανείς να συμπεράνει πως χανόταν έτσι άλλη μία σημαντική ευκαιρία και μία ακόμα σοβαρή πιθανότητα να μπορέσουν οι μαθητές να κατανοήσουν την ουσία του εκπαιδευτικού προγράμματος, στο οποίο συμμετείχαν.

Ταυτόχρονα, βέβαια, ο κ. Κιούκας παραδέχεται πως υπήρξε (και συνεχίζει βεβαίως να υπάρχει) μία σειρά από παράπλευρα οφέλη από την εφαρμογή του προγράμματος, τα

οποία, αν και δεν ήταν η πρώτη του προτεραιότητα εμπνεόμενος και οργανώνοντας τη δράση αυτή, ωστόσο αποτελούν και αυτά σημαντικό κέρδος για τους μαθητές και την εκπαιδευτική διαδικασία γενικότερα. Το πιο σημαντικό και εύκολα αντιληπτό από αυτά είναι η ανάπτυξη μιας έντονης κινηματογραφοφιλίας από την πλευρά των παιδιών. Αυτό σημαίνει πως πολλοί από τους μαθητές μπόρεσαν, μέσα από το εν λόγω πρόγραμμα, να γνωρίσουν καλύτερα τον κινηματογράφο ως θέαμα και δημιουργική – παραγωγική δραστηριότητα και να καταλάβουν πως, αφενός μεν, αποτελεί μία πολύ ενδιαφέρουσα δραστηριότητα, αφετέρου δε, (πολύ πιο συγκεκριμένα) πως και οι ίδιοι ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με αυτό, τόσο ως απλοί θεατές όσο όμως και ως δημιουργοί. Εν μέρει, δηλαδή, είναι αυτό που είχε αναφερθεί στο πρώτο κομμάτι της εργασίας (και το οποίο αναφέρεται ως στόχος και στο <http://www.pamecinema.net/sigmatau972chiomicroniota-tauomicronupsilon-pirhoomicrongammarho940mumualphatauomicronsigmaf.html>, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 18/04/2017) ως «έμμεσος επαγγελματικός προσανατολισμός». Κάποιοι από τους μαθητές, δηλαδή, βρήκαν στο πρόγραμμα αυτό μία διέξοδο στην αναζήτησή τους για μια ενδιαφέρουσα και δημιουργική ζωή. Ο κινηματογράφος γι' αυτούς έγινε στόχος ζωής. Πολύ χαρακτηριστικά να αναφέρω σε αυτό το σημείο το παράδειγμα του κ. Κιούκα πάνω σε αυτό το θέμα. Ο ίδιος υπήρξε το 2004 στην αρχική διοικούσα επιτροπή του τμήματος κινηματογράφου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. το οποίο αποτέλεσε το τέταρτο τμήμα της σχολής και «το μοναδικό φορέα κινηματογραφικής παιδείας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της χώρας» (www.film.auth.gr). Πολύ χαρακτηριστικά μάλιστα διαβάζουμε στην ιστοσελίδα του προγράμματος το εξής: «Σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο (3255/2004) αποστολή και σκοπό έχει 'να καλλιεργεί και να προάγει την κινηματογραφική τέχνη, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης οπτικοακουστικής εκπαίδευσης, με την ακαδημαϊκή και εφαρμοσμένη έρευνα και διδασκαλία'» (www.film.auth.gr). Εκεί, όπως με ενημέρωσε ο κ. Κιούκας, σε έρευνα όπου έγινε σχετικά με το πώς γνώρισαν οι σπουδαστές τον κινηματογράφο και την κλήση τους σε αυτόν και αποφάσισαν έτσι να το επιλέξουν για τις σπουδές τους, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών απάντησαν «μέσω του προγράμματος *Πάμε Σινεμά*; από το σχολείο». Τη συγκεκριμένη έρευνα δεν την έχω στη διάθεσή μου αλλά έχω μία άλλη, η οποία έγινε ανάμεσα στα παιδιά που παρακολούθησαν την προβολή ταινίας και το μάθημα του *Πάμε Σινεμά*; στην κινηματογραφική αίθουσα και στην οποία προκύπτει από τις απαντήσεις των παιδιών στις ερωτήσεις πως κάποιο ποσοστό παιδιών παρακολουθούσαν για πρώτη φορά κινηματογράφο με αφορμή το πρόγραμμα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: «(...) είναι

πιθανόν ότι ανάλογα με την περιοχή, ένα μεγάλο μέρος των μαθητών πήγε για πρώτη φορά με το σχολείο στον κινηματογράφο μέσω του προγράμματος *Πάμε Σινεμά*;». (εμπειρική έρευνα, περιλαμβάνεται στην παρουσίαση του προγράμματος, σελ.60). Αυτό το αναφέρω, βεβαίως, ως ενδεικτικό της τεράστιας σημασίας και επιρροής που είχε το πρόγραμμα για τους μαθητές των σχολείων της χώρας.

Αυτό από μόνο του, κατά τη γνώμη μου, αποτελεί τεράστια επιτυχία του προγράμματος. Είναι ενδεικτικό, βεβαίως, της μεγάλης απήχησης που είχε το πρόγραμμα στα παιδιά και οπωσδήποτε αποτελεί πολύ μεγάλο κέρδος, διότι πιστεύω πως όσο περισσότεροι άνθρωποι ασχολούνται με μία δραστηριότητα και μάλιστα με σοβαρότητα και σπουδές πάνω στο αντικείμενο αυτό, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες να βρεθούν τα μυαλά εκείνα που θα αντιληφθούν την ουσία του πράγματος αυτού και οι οποίοι θα μπορέσουν να βοηθήσουν στην πρόοδο ουσιαστικά της ανθρώπινης σκέψης πάνω στο συγκεκριμένο τομέα. Όσο λοιπόν και αν η αρχική πρόθεση του σκηνοθέτη Κ. Κιούκα υπερέβαινε σαφώς την ανάπτυξη της κινηματογραφοφιλίας ή την παραγωγή τελικά «δυστυχημένων σκηνοθετών» (όπως χαρακτηριστικά ανέφερε στη συνομιλία μας) ωστόσο είναι αξιοπρόσεκτο και αξιοσημείωτο πως το πρόγραμμα αυτό είχε τελικά μεγάλη απήχηση στα παιδιά (αισθητά μεγαλύτερη από άλλα αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα) και πως κατάφερε να συνεπάρει και να επηρεάσει παιδιά και εφήβους με μια τόσο ελπιδοφόρα και δημιουργική διαδικασία.

Συνεχίζοντας, πολύ σημαντικό όφελος από άποψη κοινωνική είναι πως μέσω του προγράμματος αυτού δόθηκε η ευκαιρία για ισότιμη πρόσβαση στη γνώση και τη δημιουργία σε πολλά παιδιά σχολείων ανά την Ελλάδα, τα οποία λόγω διαφόρων συνθηκών είναι πολύ πιθανό να μην κατάφερναν τελικά να μάθουν και να μπουν σε μια διαδικασία δημιουργική και τα ίδια. Διάφοροι λόγοι, όπως οικονομικά εμπόδια, οικογενειακές δυσκολίες, γεωγραφικός αποκλεισμός, φυλετικές διακρίσεις και ρατσιστικές συμπεριφορές μπορεί να κρατήσουν ένα μέρος του μαθητικού (και όχι μόνο) πληθυσμού μακριά από ευκαιρίες μάθησης, ψυχαγωγίας και δημιουργίας. Με το πρόγραμμα αυτό όμως μία μεγάλη ευκαιρία δόθηκε σε πολλά παιδιά, κάτι το οποίο θεωρώ πως ήταν πολύ σημαντικό κυρίως από άποψη ψυχολογίας και αυτοεκτίμησης. Είναι σπουδαίο όφελος για ένα παιδί να βάλει στο νου του πως έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει ισότιμα! Είναι τεράστιο το κέρδος για τη ζωή των ανθρώπων αυτών στο

παρόν και στο μέλλον η εμπειρία (και η ανάμνηση) της ισότιμης συμμετοχής. Να αναφέρω βέβαια σ' αυτό το σημείο και το κέρδος που υπήρξε σαφώς από την ανάγκη συνεργασίας όλων αυτών των παιδιών, τα οποία ασφαλώς θα είχαν εκτός από τα κοινά τους σημεία και διαφορές στην προσωπικότητά τους. Μεγάλο μάθημα ζωής αποτελεί, θεωρώ, η διαπίστωση και μόνον πως η συνεργασία ανοίγει δρόμους δημιουργικότητας και επίλυσης σημαντικών προβλημάτων. Πιστεύω πως το πρόγραμμα αυτό έδινε αυτήν την ευκαιρία στα παιδιά και τους δασκάλους τους.

Αξιοπρόσεκτο μάλιστα (σχετικά με αυτό το σημείο) είναι και το γεγονός πως από μία παρατήρηση που μπορεί να κάνει κανείς στις βραβευμένες ταινίες (<http://www.pamecinema.net/betarhoalphabetaepsilonupsilonmu941nuepsilonsigmaftalphiaiotanu943epsilonsigmaft.html>, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 18/04/2017) βλέπει πως η συντριπτική πλειοψηφία από αυτές προέρχονται από δημόσια σχολεία, παρά το γεγονός πως ο κ. Κιούκας με διαβεβαίωσε πως υπήρξαν συμμετοχές από «καλά» και φημισμένα ιδιωτικά σχολεία. Πολύ σημαντική παρατήρηση και αυτή, η οποία αποδεικνύει (κατά τη γνώμη μου) και τη διαφάνεια των διαδικασιών κατά τη βράβευση των ταινιών στα φεστιβάλ στο τέλος κάθε χρονιάς. Τα φεστιβάλ αυτά αποτέλεσαν και αποτελούν ακόμα μεγάλες διοργανώσεις της κρατικής τηλεόρασης, με παράλληλη σύνδεση τουλάχιστον δύο κάθε φορά πόλεων (ανάλογα με τις περιφέρειες που έχουν συμμετάσχει κάθε χρονιά στις εργασίες του προγράμματος π.χ. Αθήνα και Θεσσαλονίκη το 2001, Αθήνα, Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη και Αλεξανδρούπολη το 2002, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Σύρος, Ιωάννινα και Μόναχο το 2003 και Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Μυτιλήνη και Νέα Υόρκη το 2004, παρουσίαση προγράμματος, σελ. 15-17). Οι καλεσμένοι, οι παρουσιαστές και οι κριτές είναι αναγνωρισμένες και μεγάλου κύρους και εμβέλειας προσωπικότητες, οι οποίες έδιναν κύρος και φήμη στο πρόγραμμα. Άλλο ένα κατόρθωμα από την πλευρά του κύριου διοργανωτή της ιστορίας (κ. Κιούκα) καθώς και άλλο ένα όφελος για την εξάπλωση, την αναγνωρισιμότητα και την επιβίωση τελικά του θεσμού. Σχετικά με αυτό διαβάζουμε στην παρουσίαση του προγράμματος (σελ.15): «Το φεστιβάλ πραγματοποιείται ταυτόχρονα, την ίδια μέρα και ώρα, στις πρωτεύουσες των περιφερειών που έχει εφαρμοστεί το πρόγραμμα. Η μεγάλη στιγμή της γιορτής είναι η Τελετή Απονομής των Βραβείων, η οποία πραγματοποιείται την ίδια μέρα και ώρα, στις πόλεις που έγινε το Φεστιβάλ, αμέσως μετά την προβολή των ταινιών. Η καινοτομία της τελετής είναι ότι, ενώ είναι μία γίνεται ταυτόχρονα σε όλες τις αίθουσες. Οι αίθουσες

αυτές είναι συνδεδεμένες δορυφορικά μεταξύ τους και οι θεατές κάθε αίθουσας παρακολουθούν και συμμετέχουν σε ό,τι συμβαίνει στις αίθουσες των άλλων πόλεων. Σε κάθε πόλη την τελετή παρουσιάζει ένας γνωστός ηθοποιός και συμμετέχει ένας τραγουδιστής».

Ένα άλλο πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα παράπλευρου κέρδους από το πρόγραμμα, το οποίο μου ανέφερε ο κ. Κιούκας, είναι η περίπτωση των παιδιών ενός σχολείου στα Πομακοχώρια. Εκεί, όπως είναι αρκετά γνωστό θεωρώ, τα παιδιά έχουν έναν πολύ σημαντικό σκοπό πηγαίνοντας στο σχολείο: να μάθουν να μιλάνε σωστά την ελληνική γλώσσα. Δεν είναι αυτονόητο δηλαδή πως τα παιδιά (αν και ζουν στην Ελλάδα) μιλάνε καλά και κατανοητά τα Ελληνικά. Στο παράδειγμα λοιπόν που μου ανέφερε ο κ. Κιούκας, τα παιδιά είχαν τόσο μεγάλη ανάγκη και επιθυμία να «παίξουν» στην ταινία, να εμφανιστούν, να φανούν, που όχι μόνο αγκάλιασαν το πρόγραμμα απίστευτα αλλά παράλληλα βρέθηκε το κίνητρο γι' αυτά τα παιδιά να μάθουν να μιλάνε σωστά Ελληνικά. Έμαθαν τους ρόλους τους, τα κείμενα αυτά χρησιμοποιήθηκαν από τους δασκάλους τους για την κατανόηση και την εκμάθηση κειμένων στα Ελληνικά και έτσι, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή όχι κάποιου άλλου κέρδους, τα παιδιά αυτά προόδευσαν πολύ στον τομέα της γλώσσας, πράγμα που χρειάζονταν έτσι και αλλιώς για τη ζωή τους. Με τον τρόπο αυτό λοιπόν έγινε μία διαθεματική αξιοποίηση και προσέγγιση του κινηματογράφου προς όφελος του μαθήματος της Ελληνικής γλώσσας, στη συγκεκριμένη περίπτωση, γεγονός πολύ σημαντικό κατά τη γνώμη μου για την εκπαιδευτική διαδικασία και τους γενικότερους στόχους του σχολείου.

Φαντάζομαι πως τα παραδείγματα και οι χαρακτηριστικές περιπτώσεις δεν έχουν τελειωμό για τον κ. Κιούκα, που έζησε από κοντά όλα αυτά τα χρόνια τις εμπειρίες εφαρμογής του προγράμματός του στα σχολεία αλλά ένα ακόμα που μου ανέφερε είναι για ένα σχολείο, στο οποίο οι μαθητές αποφάσισαν να κάνουν μία ταινία με θέμα κάτι που προφανώς θεωρούσαν συγκλονιστικό για αυτούς και εξαιρετικά σημαντικό για την υπόλοιπη κοινότητα και το θέμα αυτό δεν ήταν άλλο από την αποκάλυψη της χρήσης και της διακίνησης ναρκωτικών στο χώρο του σχολείου. Εύκολα μπορεί κανείς να υποθέσει και να αντιληφθεί πόσο μεγάλο αντίκτυπο είχε η επιλογή αυτού του θέματος για τους υπόλοιπους μαθητές, για τους γονείς τους και τους καθηγητές τους και γενικά για όλη τη σχολική και τοπική κοινωνία. Τα παιδιά, προφανώς, είχαν αντιληφθεί πως η δημιουργική

διαδικασία της παραγωγής μιας ταινίας προϋπέθετε την ειλικρινή στάση απέναντι στα πράγματα και την καθαρότητα των προθέσεων και έτσι βρήκαν το θάρρος και τόλμησαν να αναδείξουν μία πολύ δύσκολη πτυχή του σχολείου τους. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, δηλαδή, αποτέλεσε την αφορμή (αν όχι και την αιτία) για την παραδοχή από την πλευρά των ίδιων των μαθητών και την αποκάλυψη τελικά μιας τεράστιας αλήθειας του σχολείου τους. Το τι επακολούθησε βεβαίως είναι μάλλον ευνόητο και περιττό να αναφερθεί στο πλαίσιο αυτής της εργασίας.

Τέλος, να αναφέρω πως ο κ. Κιούκας θεωρεί πως το πρόγραμμα είναι καλό και πρέπει να συνεχιστεί η εφαρμογή του στα σχολεία (διότι όπως είπε χαρακτηριστικά: «ό,τι βγαίνει από τα σχολεία αδυνατίζει» δηλαδή χάνει τη δύναμή του, χάνεται) αλλά θα πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά η δουλειά που γίνεται τελικά, με επίκεντρο το βασικό στόχο του προγράμματος, όπως αναφέρθηκε και στην αρχή. Εάν το μάθημα γίνει επιλογής (ή και υποχρεωτικό ακόμη) και υπάρχουν εξειδικευμένοι καθηγητές να το διδάξουν, τότε τα πράγματα θα είναι πολύ περισσότερο αισιόδοξα. Σ' αυτό το σημείο, δηλαδή, δίνεται η ευκαιρία της σύνδεσης με το πρώτο, θεωρητικό τμήμα της παρούσας εργασίας, το οποίο ανέφερε την ανάγκη αποτελεσματικής και εξειδικευμένης επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Σ' αυτό το σημείο, βέβαια, αξίζει να αναρωτηθεί κανείς, πριν προβεί σε οποιοδήποτε συμπέρασμα ή οποιαδήποτε πρόταση για την πληρέστερη και αποτελεσματικότερη (πιθανά) επιμόρφωση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών, προκειμένου να τα καταφέρουν αρτιότερα στην ολοκλήρωση ανάλογων προγραμμάτων, να δούμε την άποψη των ίδιων των εκπαιδευτικών για την εμπειρία που είχαν δουλεύοντας με τους μαθητές τους για τους σκοπούς του παρόντος προγράμματος, του *Πάμε Σινεμά*. Έχω αναφέρει και πιο πάνω πως θεωρώ τους εκπαιδευτικούς την ψυχή, κυριολεκτικά, της τάξης. Αυτοί γνωρίζουν τους μαθητές τους και έχουν εκείνη τη σχέση μαζί τους, η οποία μπορεί να κάνει τα παιδιά να ενεργοποιηθούν και να προσφέρουν τη δημιουργικότητά τους προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση. Οι εκπαιδευτικοί συνήθως προτείνουν στην τάξη διάφορες δράσεις και οι μαθητές ακολουθούν, με περισσότερο ή λιγότερο ζήλο ανάλογα με τη δράση και τα ενδιαφέροντα κάθε φορά της τάξης. Χωρίς τη συνδρομή των εκπαιδευτικών, σπάνια οι μαθητές κινητοποιούνται και οργανώνονται μόνοι τους προς μία κάποια (οποιαδήποτε) δημιουργική διαδικασία. Το συμπέρασμα από όλα αυτά είναι

πως αξίζει και επιβάλλεται οι καλές ιδέες να μπορούν να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά από τους καλούς εκπαιδευτικούς. Χρειάζονται καλά οργανωμένα προγράμματα (αλλά και αξιόλογα προγράμματα) από τη μία, ανήσυχοι, ενημερωμένοι και πρόθυμοι εκπαιδευτικοί από την άλλη και στη μέση χρειάζεται μία καλή και αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στις δύο αυτές βασικές παραμέτρους, προκειμένου να μπορεί τελικά να επιτευχθεί ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα σε οποιαδήποτε δράση και οποιοδήποτε πρόγραμμα. Αυτό ισχύει ειδικά στο πρόγραμμα για το οποίο συζητάμε στην παρούσα εργασία, διότι αν μην ξεχνάμε πως πρόκειται για προαιρετική κίνηση, η οποία γίνεται από μη εξειδικευμένους καθηγητές και δασκάλους. Εάν το πρόγραμμα γίνει μάθημα στα σχολεία και διοριστούν εξειδικευμένοι καθηγητές για την οργάνωση και τη διεκπεραίωσή του τότε τα δεδομένα θα είναι διαφορετικά. Αυτή τη στιγμή όμως, στην παρούσα φάση, μας ενδιαφέρει να διαπιστώσουμε ποια η γνώμη των εκπαιδευτικών από την εμπειρία τους με το πρόγραμμα καθώς και τι μπορεί να γίνει ώστε το πρόγραμμα να λειτουργήσει ακόμα αποτελεσματικότερα.

3.2 Η Γνώμη των Εκπαιδευτικών για το Πρόγραμμα

Θα ξεκινήσω αντλώντας τις πληροφορίες μου από την παρουσίαση του προγράμματος και τις μαρτυρίες εκπαιδευτικών που έχουν κατατεθεί εκεί. (παράρτημα Β, σελ.19)

3.2.1 Καταγεγραμμένες Απόψεις Εκπαιδευτικών

Κάποιες απόψεις εκπαιδευτικών κάνουν λόγο για ένα ιδιαίτερα πρωτότυπο πρόγραμμα για την εποχή του, δηλαδή για μια περίοδο κατά την οποία «το *Πάμε Σινεμά*; είναι, προς το παρόν, η μοναδική αφετηρία απόκτησης κινηματογραφικών γνώσεων μέσω της δημόσιας εκπαίδευσης» (παρουσίαση προγράμματος, σελ.18). Αρκετοί άλλοι εκπαιδευτικοί κάνουν λόγο για ανάγκη συνέχισης του προγράμματος και διεύρυνσής του, ώστε να μπορούν οι μαθητές που το παρακολούθησαν να συνεχίσουν να αντλούν γνώσεις και εμπειρίες πολύτιμες από αυτό. Το παρακάτω απόσπασμα από την παρουσίαση του προγράμματος (σελ.19) συνοψίζει θεωρώ πολύ καλά τα κύρια χαρίσματα του *Πάμε Σινεμά*; με τον εξής τρόπο: «Η μαζικότητα, η έκταση, η συνέχεια και η επαναληπτική ολοκλήρωση του προγράμματος έτσι ώστε να καλυφθεί όλος ο Ελλαδικός χώρος αποδεικνύουν τη σημασία και τη δυναμική του. Το *Πάμε Σινεμά*;

ενεργοποιεί χιλιάδες ανθρώπους. Μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς, νομαρχίες, δημαρχίες, κινηματογραφικές λέσχες, αιθουσάρχες κινηματογράφων, κινηματογραφικούς τεχνικούς και καλλιτέχνες. Σε κάθε απομακρυσμένο από τα μεγάλα κέντρα χωριό, σε κάθε πόλη των νομών όπου εξελίσσεται, γίνεται κέντρο ενδιαφέροντος των πολιτών και αποτελεί δείγμα του ενδιαφέροντος της πολιτείας για τους κατοίκους των περιοχών αυτών. Αποτελεί μια δραστική δίοδο επικοινωνίας του σχολείου με την κοινωνία και των κοινωνικών φορέων μεταξύ τους». Τέλος, κάποιες απόψεις τονίζουν ιδιαίτερα την παιδαγωγική αξία του προγράμματος και της οπτικοακουστικής μεθόδου διδασκαλίας γενικότερα, καθώς και τη διαθεματικότητα για την οποία προσφέρεται το συγκεκριμένο αντικείμενο στην τάξη. Τα συγκεκριμένα σχόλια είναι πολύ θετικά για το πρόγραμμα (ενδεικτικά της μεγάλης ανταπόκρισης που είχε και εξακολουθεί να έχει έτσι κι αλλιώς το πρόγραμμα) αλλά τα επέλεξα και ως πολύ αντιπροσωπευτικά των ωφελειών που παραδέχονται και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί πως είχε το πρόγραμμα για τους μαθητές τους, στις οποίες έχουμε αναφερθεί σε διάφορα σημεία της παρούσας εργασίας, τόσο στο θεωρητικό μέρος όμως όσο και στη μαρτυρία του διευθυντή του κ. Κιούκα.

3.2.2 Μαρτυρίες Εκπαιδευτικών με Συμμετοχή στο Πρόγραμμα

Πέρα από τη διαδικτυακή έρευνα που έγινε σε σχέση με το *Πάμε Σινεμά*; και τα δεδομένα, που κατάφερα να συγκεντρώσω και να καταγράψω, μέσω της συνέντευξης, από την πλευρά του κ. Κιούκα, εξαιρετικό ενδιαφέρον έχουν βέβαια και οι γνώμες κάποιων εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Έτσι λοιπόν έφτιαξα ένα ερωτηματολόγιο με οκτώ ερωτήσεις, το οποίο απαιτούσε σύντομες απαντήσεις. Να σημειώσω εδώ πως το ερωτηματολόγιο αυτό είναι δικής μου επινόησης σύμφωνα με τις ανάγκες της έρευνας και τα ενδιαφέροντά μου και δεν έχει στηριχθεί σε κάποιο άλλο προϋπάρχον. Το ενδιαφέρον μου ήταν εστιασμένο σε συγκεκριμένες παραμέτρους της λειτουργίας του προγράμματος και δεν είχε σκοπό να πλατειάσει, να κουράσει και να αποθαρρύνει τελικά τους εκπαιδευτικούς από το να ασχοληθούν μαζί του, προκειμένου να δώσουν τις απαντήσεις που περίμενα απ' αυτούς. Ουσιαστικά, μέσα από το ερωτηματολόγιο αυτό ήθελα να ανιχνεύσω κυρίως τις προσδοκίες, δηλαδή τους στόχους τους οποίους οι εκπαιδευτικοί έβαλαν στον εαυτό τους και στην τάξη τους και τους οποίους ήθελαν να επιτύχουν μέσα από την υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος. Αυτό πιστεύω αντικατοπτρίζει και την αντίληψη που είχαν σε σχέση με τη χρησιμότητα και τη λειτουργικότητα του προγράμματος. Εκεί, δηλαδή, θεωρώ πως

βρίσκεται η ουσία της επιτυχίας του προγράμματος κατά μία έννοια, στις αρχικές προσδοκίες και τους στόχους των εκπαιδευτικών, που έφεραν και υλοποίησαν το πρόγραμμα με τους μαθητές τους στην τάξη τους. Το εάν και κατά πόσον είχαν αντιληφθεί και οι ίδιοι τον κύριο στόχο του προγράμματος, μπορεί να φανεί από μία και μόνο ερώτηση, από το ποιους στόχους έθεσαν οι ίδιοι και τι περίμεναν να συμβεί και να προκύψει στην τάξη τους και στους μαθητές τους μετά την υλοποίηση του προγράμματος.

Η συλλογή των πληροφοριών όμως έγινε με μεγάλη δυσκολία. Απευθύνθηκα σε κάποιους εκπαιδευτικούς, με τηλεφώνημα, email με το ερωτηματολόγιο και περαιτέρω διευκρινίσεις και τελικά και με δεύτερο email-ευγενική υπενθύμιση για την προσμονή από την πλευρά μου των απαντήσεών τους. Παρά το γεγονός ότι όλοι ανεξαιρέτως υπήρξαν ευγενέστατοι και με μεγάλη, αρχικά, κατανόηση και προθυμία να συμμετέχουν και να βοηθήσουν, μόνο μία εκπαιδευτικός απάντησε αμέσως (πριν το 2^ο email δηλαδή) κάποιιο εκπαιδευτικοί δεν απάντησαν ποτέ τελικά ενώ άλλοι τρεις απάντησαν με μεγάλη καθυστέρηση, λόγω φόρτου εργασίας και γενικώς υπερφορτωμένης καθημερινότητας. Ωστόσο, αν και το δείγμα είναι μικρό σε αριθμό (τέσσερις συνεντεύξεις τελικά) θεωρώ πως μπορώ να βγάλω κάποια συμπεράσματα, ακριβώς διότι θεωρώ πως οι ερωτήσεις ήταν πολύ καλά στοχευμένες. Τα συμπεράσματα, βεβαίως, είναι ενδεικτικά κάποιων τάσεων και σε καμία περίπτωση δεν θεωρώ πως είναι αρκετά για να διατυπωθούν ασφαλή συμπεράσματα. Πρόκειται για δύο εκπαιδευτικούς γυμνασίου και δύο δημοτικών σχολείων. Μάλιστα, η τελευταία συνέντευξη έχει δοθεί από τη διευθύντρια κάποιου δημοτικού σχολείου. Συμπτωματικά, να πω πως οι ταινίες των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών βραβεύτηκαν, άρα και οι ίδιοι είχαν την εμπειρία όλης της διαδρομής του προγράμματος, από τη γνωριμία των μαθητών τους με τον κινηματογράφο έως και τη βράβευση τελικά της ταινίας τους. Τέλος, σ' αυτό το σημείο, να υπενθυμίσω πως το ερωτηματολόγιο και οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών βρίσκονται αναλυτικά στο παράρτημα Α της παρούσας εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, διαβάζοντας κανείς προσεκτικά τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών στο ερωτηματολόγιο που τους απηύθυνα, μπορεί να κάνει διάφορες σκέψεις πολύ χρήσιμες σχετικά με την πρακτική εφαρμογή του προγράμματος. Αρχικά, να ξεκινήσω από κάποιες λεπτομέρειες, όπως για παράδειγμα ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί στην ερώτηση

πώς πληροφορήθηκαν σχετικά με το πρόγραμμα, έγραψαν πως το άκουσαν από συναδέλφους, οι οποίοι το είχαν εφαρμόσει νωρίτερα. Αυτή η απάντηση μου δημιουργεί αμέσως την εντύπωση ότι οι εκπαιδευτικοί γενικά είχαν καλή εμπειρία δουλεύοντας για το πρόγραμμα, ώστε να το προτείνουν θερμά και σε άλλους να το υλοποιήσουν. Πάντως, ενώ υπάρχει σχετική ενημέρωση μέσα από εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας, τελικά το πρόγραμμα γίνεται περισσότερο γνωστό «από στόμα σε στόμα», γεγονός το οποίο αποτιμάται θετικά για το περιεχόμενο και τις διαδικασίες υλοποίησης του προγράμματος.

Η δεύτερη ερώτηση είχε να κάνει με το αν οι εκπαιδευτικοί ή οι μαθητές τους έκαναν την πρόταση για την εφαρμογή του προγράμματος στην τάξη και όλοι απάντησαν πως ήταν εκείνοι ως εκπαιδευτικοί που το πρότειναν. Αυτό το θεωρώ λογικό, μιας και οι μαθητές στο Ελληνικό σχολείο δεν είναι καθόλου συνηθισμένοι στο να προτείνουν δραστηριότητες και να προβάλλουν τα ενδιαφέροντά τους. Πιθανά, εάν υπήρχε κάθε χρόνο σαν επιλεγόμενο μάθημα ο κινηματογράφος, τα παιδιά να έμπαιναν στη διαδικασία να το «ψάξουν» περισσότερο και να προτείνουν από μόνα τους τη συμμετοχή τους στη συγκεκριμένη δράση. Έτσι όμως όπως γίνεται περιστασιακά και αποσπασματικά δεν μπορούν οι μαθητές να θεωρήσουν αυτές τις πρωτοβουλίες δεδομένες. Το σίγουρο πάντως είναι πως το ενδιαφέρον από την πλευρά των μαθητών είναι πολύ μεγάλο μιας και όλοι οι εκπαιδευτικοί, που κατέθεσαν τις απόψεις τους, μίλησαν για άμεση και θερμή ανταπόκριση από την πλευρά των μαθητών τους και για ένα ενδιαφέρον αμείωτο κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος.

Τη μεθεπόμενη ερώτηση θεωρώ πολύ σημαντική, την πέμπτη ερώτηση, από την οποία προσδοκούσα να μάθω το σκεπτικό σύμφωνα με το οποίο οι εκπαιδευτικοί αναλάμβαναν αυτή τη δράση, τι ήθελαν κυρίως να αποκομίσουν οι ίδιοι και οι μαθητές τους από τη συμμετοχή τους στο *Πάμε Σινεμά*. Εδώ οι απαντήσεις διαφέρουν από άτομο σε άτομο και αυτό είναι πολύ φυσιολογικό, βεβαίως, καθώς όλοι οι λόγοι για τους οποίους μπορεί να θέλει ένας εκπαιδευτικός να εμπλακεί σε αυτή τη διαδικασία (σημαντική παιδαγωγική ευκαιρία, διαθεματική προσέγγιση σε άλλα μαθήματα, ενδιαφέρον για την τέχνη του κινηματογράφου κλπ.) είναι όλοι πολύ σημαντικοί και απολύτως θεμιτό να προβάλλονται και ως κυρίαρχοι στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Θα σταθώ λίγο παραπάνω στην απάντηση της διευθύντριας του δημοτικού σχολείου, η οποία είχε

σαν στόχο (μεταξύ άλλων βεβαίως) να εμπλέξει τους εκπαιδευτικούς του σχολείου της σε αυτήν την διαδικασία προκειμένου να βγουν και αυτοί ωφελημένοι από όσα θα μάθαιναν με αφορμή το πρόγραμμα. Τονίζω την απάντηση αυτή λίγο παραπάνω από τις υπόλοιπες διότι θεωρώ πως, τελικά, η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και οι ευκαιρίες για ανανέωση των ενδιαφερόντων και των εμπειριών τους φαίνεται να είναι ένα μεγάλο ζητούμενο, διαπιστωμένο από πολλούς φορείς της εκπαίδευσης. Να προσθέσω εδώ, όμως, πως όλοι οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ανάμεσα στους υπόλοιπους λόγους πως η γλώσσα του κινηματογράφου και η εξοικείωση με αυτήν ήταν στην ουσία το κυρίαρχο ενδιαφέρον τους και το μεγαλύτερο στοίχημά τους. Η απάντηση αυτή θεωρώ πως συνάδει με το πνεύμα του προγράμματος και γι' αυτό το λόγο ικανοποιήθηκα που την είδα από όλους με κάποιο τρόπο αρθρωμένη και διατυπωμένη.

Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν με ομοφωνία στο έκτο ερώτημα, σχετικά με το εάν είχαν την κατάλληλη υποστήριξη από τους ανθρώπους του προγράμματος και είπαν πως χωρίς αυτούς δεν θα είχαν καταφέρει τίποτα και πως η βοήθειά τους υπήρξε πραγματικά καθοριστική. Στην τέταρτη ερώτηση δε, που αφορούσε το αν και κατά πόσον χρησιμοποίησαν το υποστηρικτικό υλικό (εγχειρίδιο, οδηγός αξιοποίησης του εγχειριδίου, φιλμάκια, ερωτηματολόγια) είπαν όλοι πως αν και ήταν κατανοητό και χρήσιμο το υλικό αυτό τελικά δεν το χρησιμοποίησαν στη τάξη και προτίμησαν να προχωρήσουν στο πρακτικό μέρος της παρακολούθησης ταινιών προηγούμενων ετών από το *Πάμε Σινεμά*; και στην έναρξη των εργασιών για τη δική τους ταινία. Αυτό είπαν πως άρεσε και ενδιέφερε περισσότερο τους μαθητές. Εδώ να σημειώσω, βέβαια, πως θεωρώ λάθος από την πλευρά τους αυτήν την «παρακάμψη» του υποστηρικτικού υλικού, διότι είναι πολύ πιθανό μέσα σε αυτό να έβρισκαν πολύ χρήσιμες οδηγίες για την ορθότερη αξιοποίηση του προγράμματος.

Όσον αφορά στην έβδομη ερώτηση, η οποία είχε να κάνει με το φεστιβάλ και την τελετή απονομής βραβείων, εκεί οι απόψεις είχαν ποικιλία, άλλος θεώρησε πως η τελετή στερήθηκε λάμψης, άλλοι δεν πρόλαβαν να παρευρεθούν γιατί η πρόσκληση έγινε καθυστερημένα και το σχολείο ήταν εκτός Αθηνών, ενώ κάποιος δήλωσε πως η χαρά και η υπερηφάνεια του να βλέπει τους μαθητές του πρωταγωνιστές σε μια τέτοια τελετή υπήρξαν από τις μεγαλύτερες συγκινήσεις του προγράμματος. Πάνω σε αυτό δεν έχω να κάνω κάποιο σχόλιο.

Η τελευταία ερώτηση σχετίζεται με την πέμπτη και έχει να κάνει με τις αλλαγές, τις οποίες πιθανά παρατήρησαν οι εκπαιδευτικοί στους μαθητές τους μετά τη λήξη του προγράμματος. Οι απόψεις και πάλι ταυτίστηκαν και οι αλλαγές εντοπίστηκαν κυρίως στη σχέση των παιδιών με το μάθημα, το δάσκαλο, το σχολείο γενικότερα και τον εαυτό τους. Παρατήρησαν δηλαδή όλοι μία αύξηση στην αυτοπεποίθηση των παιδιών (η οποία πιθανολογώ πως οφείλεται στο δικαίωμα της ισότιμης συμμετοχής όλων) ενώ ένας εκπαιδευτικός (με γνώσεις μουσικής και εικαστικών, κατά δήλωσή του) εκτίμησε πως οι μαθητές του έμαθαν τελικά πολλά πράγματα γύρω από τη γλώσσα του κινηματογράφου (το οποίο να θυμίσω πως ήταν και ο πρωταρχικός στόχος του ιδρυτή του προγράμματος) και θεώρησε μάλιστα πως θα ήταν και περισσότερο ωφελημένοι εάν συμμετείχαν για λίγο και στη διαδικασία του post-production της ταινίας.

Για να κλείσουμε εδώ με ένα σύντομο συμπέρασμα να πούμε πως οι ανάγκες του σχολείου και της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι πολλές και ποικίλες και είναι φυσιολογικό για έναν καθηγητή να συνυπολογίζει αυτές τις ανάγκες και την ικανοποίησή τους απαντώντας σε αυτές τις ερωτήσεις. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα πως οι εκπαιδευτικοί δεν κατανόησαν το κύριο ζητούμενο του προγράμματος αλλά ότι πιθανά χρειάζονταν άλλη εκπαίδευση και άλλη στήριξη προκειμένου να έχουν την εμπειρία και το υπόβαθρο για να το προτάσσουν και να το εκμαιεύουν στο πλαίσιο του μαθήματός τους και συγκεκριμένα στο πλαίσιο της υλοποίησης του προγράμματος *Πάμε Σινεμά;*

Κεφάλαιο 4

Κινήσεις Παράλληλες με το Πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*; και Συμπληρωματικές Αυτού

Παράλληλα με το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*; γίνονται και άλλες κινήσεις προς την ίδια κατεύθυνση (σε γενικές γραμμές), οι οποίες έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά. Σαν βασική παράμετρο έχουν το σινεμά και σαν απώτερο στόχο την όλο και καλύτερη αξιοποίησή του από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές των σχολείων. Στο πρώτο και θεωρητικό κομμάτι της παρούσας εργασίας έγινε αναλυτική παρουσίαση των πολλών και σοβαρών πλεονεκτημάτων που έχει ο κινηματογράφος όταν χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της σχολικής εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτή η πραγματικότητα, καθώς φαίνεται, είναι αδύνατον να αγνοηθεί από τους ειδικούς και τους επιστήμονες που ασχολούνται με αυτά τα πράγματα και έτσι δεν λείπουν οι ανάλογες προσπάθειες προς αυτήν την κατεύθυνση. Αυτό που αλλάζει κάθε φορά είναι το σκεπτικό των ανθρώπων που ξεκινούν την εκάστοτε προσπάθεια, το οποίο διαμορφώνει και τους ιδιαίτερους στόχους της και έτσι, με αυτόν τον τρόπο, τα προγράμματα καταλήγουν να λειτουργούν διαφορετικά μεν αλλά συμπληρωματικά, θα έλεγε κανείς, παρά ανταγωνιστικά.

4.1 Euforia

Μία τέτοια κίνηση είναι και το πρόγραμμα Euforia (European Films for Innovative Audience Development), το οποίο ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2015. Πρόκειται για μία πρωτοβουλία του Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης, η οποία κινείται σε διεθνές επίπεδο ή όπως διαβάζουμε: «Είναι αποτέλεσμα διακρατικής συνεργασίας, συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση (MEDIA, creative Europe)». (<http://flix.gr/news/thessaloniki-2016-euforia.html>, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 26/04/2017). Γίνεται δηλαδή μία συνεργασία ανάμεσα στην Ελλάδα, την Πολωνία και την Ουγγαρία και το πρόγραμμα αξιοποιεί ταινίες και από τα τρία κράτη. Εστιάζει αποκλειστικά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσια και Λύκεια) και έχει σαν κυρίαρχο στόχο να δώσει τη δυνατότητα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές να εμπλουτίσουν το μάθημά τους με υλικό από τον κινηματογράφο, προκειμένου να διδαχθούν τα παιδιά με πιο φυσικό και αβίαστο τρόπο διάφορες έννοιες σοβαρές και διαχρονικές όπως είναι η μετανάστευση, ο έρωτας, ο ρατσισμός και η αλληλεγγύη. Φαίνεται, δηλαδή, σαν ο κινηματογράφος να λειτουργεί επικουρικά στο διδακτικό και γενικότερο παιδαγωγικό έργο του σχολείου και της τάξης. Ο ρόλος του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης είναι αυτός του βασικού διαχειριστή του προγράμματος που «(...) οργανώνει, συντονίζει και επιβλέπει τις εργασίες μεταξύ του δικτύου και συγκεκριμένα μεταξύ του Μουσείου Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (εκπαιδευτικού φορέα του Φ.Κ.Θ.) του πανεπιστημίου Spoleczna Akademia Nauk-San (Πολωνία) και του πολιτιστικού οργανισμού Laterna Magica Culturalis es Oktatasi Szolgaltato Kft (Ουγγαρία)» (<http://flix.gr/news/thessaloniki-2016-euforia.html>, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 25/04/2017).

Οι ταινίες, που δίνονται στη διάθεση των εκπαιδευτικών, των μαθητών και κάθε ενδιαφερόμενου φυσικά, είναι αναρτημένες στην πλατφόρμα film vault. Εκεί, όπως διαβάζουμε στο <http://flix.gr/news/thessaloniki-2016-euforia.html> (τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 26/04/2017): «Κάθε ταινία συνοδεύεται από πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό με γενικές πληροφορίες (σύνοψη, credits, φιλμογραφία, φωτογραφίες, βιβλιογραφικές αναφορές), καθώς και δραστηριότητες/ ασκήσεις για τους μαθητές, οδηγούς για τους εκπαιδευτικούς και κινηματογραφικά αποσπάσματα. Υπάρχει η δυνατότητα αναζήτησης βάσει διαφόρων κριτηρίων (χώρα, τίτλος ταινίας,

σκηνοθέτης, θεματική). Διατίθενται εκπαιδευτικά εγχειρίδια για το σινεμά που μαθαίνουν στα παιδιά τι σημαίνει πλάνο, μοντάζ, σενάριο. Όλο το εκπαιδευτικό υλικό είναι κατάλληλα διαμορφωμένο για χρήση μέσα στη σχολική αίθουσα από τους εκπαιδευτικούς και είναι διαθέσιμο σε μορφή pdf.»

Αναφέρεται, δηλαδή, πως προσφέρεται και το υλικό εκείνο που μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να καταλάβουν πώς λειτουργεί η τέχνη του κινηματογράφου και να τους οδηγήσει στα πιο δημιουργικά τους βήματα. Επίσης, ανάμεσα στις βασικές δράσεις του Euforia αναφέρονται τα μαθητικά ντοκιμαντέρ ως εξής: «Ομάδες μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από την Ελλάδα, την Πολωνία και την Ουγγαρία δημιούργησαν ντοκιμαντέρ μικρού μήκους με κοινό θέμα τη διαμόρφωση του σύγχρονου αστικού τοπίου μέσα από έργα που επιδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα 24 ντοκιμαντέρ τους θα ανέβουν στην πλατφόρμα του FILM VAULT και θα διαγωνιστούν στο πλαίσιο Φεστιβάλ Μαθητικού Ντοκιμαντέρ το Νοέμβριο του 2016.» (<http://flix.gr/news/thessaloniki-2016-euforia.html>, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 26/04/2017). Υπάρχει, δηλαδή, τελικά και πρωτότυπη παραγωγή ταινιών από τους μαθητές καθώς και οργάνωση Φεστιβάλ για την προβολή και την ανάδειξη των ταινιών αυτών.

Οι δράσεις του Euforia είναι πολλές και σημαντικές όπως π.χ. η ύπαρξη μιας ταινιοθήκης από 90 ταινίες (30 από κάθε χώρα που συμμετέχει στο πρόγραμμα). Πρόκειται για ταινίες μυθοπλασίας και ντοκιμαντέρ μικρού και μεγάλου μήκους, βρίσκονται αναρτημένες στο Film Vault και είναι στη διάθεση των μαθητών, των εκπαιδευτικών και κάθε ενδιαφερόμενου βεβαίως. Επίσης, μία άλλη δράση που αναφέρεται είναι πως: «Η ενότητα Docs For Kids του Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, που απευθύνεται αποκλειστικά στο νεανικό κοινό, πλαισιώνει και υποστηρίζει το πρόγραμμα EUFORIA. Ήδη, ταινίες από το Docs For Kids και πιο συγκεκριμένα τα ντοκιμαντέρ “Στο δρόμο για το σχολείο” και “Οι Γενναίοι: Τα παιδιά της εξέγερσης της Βαρσοβίας”, προβλήθηκαν σε μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, σε προβολές που διοργάνωσε το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, την Πολωνία και την Ουγγαρία.» (<http://flix.gr/news/thessaloniki-2016-euforia.html>, τελευταία ανάκτηση της σελίδας στις 26/04/2017) καθώς και «το **ευρωπαϊκό διήμερο συνέδριο** “Ανιχνεύοντας την Κινηματογραφική Παιδεία σε Διακρατικό Επίπεδο: Ελλάδα – Πολωνία – Ουγγαρία”, το

οποίο πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2016.» (αναφέρεται στην ίδια σελίδα, με την προηγούμενη αναφορά). Τέλος, στο cinematheque.filmfestival.gr αναφέρεται και μία πέμπτη δράση, η οποία είναι η εξής: «Διακρατικές περιφερειακές **κινηματογραφικές προβολές, σε φυλακές.**»

Από αυτά τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν παραπάνω, φαίνεται πως η καρδιά του προγράμματος χτυπά κυρίως στη διάθεση ταινιών από τρεις Ευρωπαϊκές χώρες σε μαθητές και καθηγητές (και όποιον άλλο ενδιαφέρεται βεβαίως), προκειμένου να μπορεί το μάθημα μέσα στην τάξη (κυρίως) να αποκτά ένα νέο ενδιαφέρον και να γίνεται περισσότερο ζωντανό και τελικά αποτελεσματικό ως προς τη μεταδοτικότητα του και την ευαισθητοποίηση των μαθητών, βεβαίως. Η πρόσβαση στις ταινίες αυτές είναι πολύ εύκολη και έτσι η εκτίμησή μου είναι πως, αν και καινούργιο το πρόγραμμα αυτό, θα βρει απήχηση στα σχολεία και θα «λύσει» προβλήματα του τύπου «ποια ταινία να διαλέξω, πού να τη βρω, πώς να την προβάλλω», τα οποία απασχολούν κάποιες φορές τους εκπαιδευτικούς. Δίνεται έτσι και η ευκαιρία στους μαθητές και στους καθηγητές τους να δοκιμαστούν στην παραγωγή πρωτότυπων ταινιών μικρού μήκους. Έχουν κάνει μάλιστα αρκετές ταινίες με γνωστούς σκηνοθέτες. Σε κάθε περίπτωση πάντως, το πρόγραμμα είναι κατά πολύ μεταγενέστερο χρονικά του *Πάμε Σινεμά*; και συγκεκριμένα τόσο πρόσφατο, που δεν υπάρχουν ακόμα στοιχεία, τα οποία να έχουν ανακοινωθεί τουλάχιστον, όσον αφορά τη συμμετοχή των μαθητών και την ανταπόκριση γενικά από τα σχολεία. Έχει όμως ένα κοινό στοιχείο με το *Πάμε Σινεμά*; σε επίπεδο οργάνωσης και αρχικής πρωτοβουλίας, το οποίο είναι η στήριξη από το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Έτσι είχε αρχίσει και το *Πάμε Σινεμά*; το 2000, όταν αναπληρωτής διευθυντής του Φ.Κ.Θ. ήταν ο κ. Κιούκας. Περιμένουμε με αγωνία, λοιπόν, να μαθαίνουμε για την πρόοδο και της εν λόγω πρωτοβουλίας.

4.2 Cinemathimata

Μία άλλη προσπάθεια με παρεμφερές περιεχόμενο (αλλά και τρόπο επικοινωνίας αυτού του περιεχομένου) και χρονολογία έναρξης κοντινή με το *Πάμε σινεμά*; (2001) είναι τα cinemathimata. Πρόκειται για μια κίνηση με τοπικό χαρακτήρα και εμβέλεια, η οποία ξεκινά και ολοκληρώνεται χάρις στη στήριξη από το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων. Από αυτά που διαβάζουμε στην ιστοσελίδα του φεστιβάλ (chaniafilmfestival.com/cinemathimata, τελευταία ανάκτηση ιστοσελίδας στις 26/04/2017) οι στόχοι του προγράμματος αυτού είναι διατυπωμένοι με παρόμοιο τρόπο όπως εκείνοι του *Πάμε Σινεμά*;. Διαβάζουμε, δηλαδή, πως το πρόγραμμα είναι σχεδιασμένο ώστε οι μαθητές: «να γνωρίσουν βασικές αρχές της κινηματογραφικής τέχνης» όπως: «να αντλήσουν βασικές γνώσεις για να μπορέσουν να εντάξουν τα σύγχρονα μέσα (ψηφιακή φωτογραφία, βιντεοκάμερα, Η/Υ κτλ.) σε ένα δημιουργικό παιχνίδι με την καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία» και τέλος αναφέρει σχετικά: «να μπορούν να λειτουργούν ως κριτικοί αποδέκτες των οπτικοακουστικών προϊόντων». Επίσης αυτές οι εκφράσεις, συνδυασμένες βέβαια και με το στόχο της απλής θέασης κινηματογραφικών ταινιών, θυμίζουν πολύ τις προτεραιότητες και το σκεπτικό του *Πάμε Σινεμά*;. Όλο αυτό το αποδίδω, προφανώς, στην εποχή που τα δύο προγράμματα έκαναν την αρχή τους (με το *Πάμε Σινεμά*; να χρονολογείται νωρίτερα από τα cinemathimata), οπότε αυτοί οι στόχοι απαντούσαν στις αγωνίες και στους προβληματισμούς των ειδικών επί αυτού του θέματος εκείνη την εποχή. Με αυτό τον τρόπο δεν εννοώ βέβαια πως οι στόχοι αυτοί είναι ξεπερασμένοι. Κάθε άλλο! Πιστεύω πως πρόκειται για πολύ σοβαρούς και πάντα επίκαιρους προβληματισμούς, απλά θεωρώ πως ο τρόπος διατύπωσής τους και επικοινωνίας τους με το ενδιαφερόμενο κοινό έχει ίσως λίγο (ή και αρκετά) διαφοροποιηθεί, από αυτό που είδα στην ιστοσελίδα του πιο πρόσφατου ανάλογου προγράμματος, του Euphoria (www.euforiafilmfestival.gr), στο οποίο έγινε εκτενής αναφορά ακριβώς από πάνω.

Κατά τα άλλα, να αναφέρω πως πρόκειται για ένα πρόγραμμα, στο οποίο: «από το 2001 μέχρι σήμερα χιλιάδες μαθητές και εκπαιδευτικοί έχουν δει ταινίες στα πλαίσια των οργανωμένων προβολών που διοργανώνουμε. Δεκάδες έχουν συμμετάσχει σε εργαστήρια, εκπαιδευτικές δράσεις, θερινά σχολεία, ημερίδες, συζητήσεις, παραγωγές εκπαιδευτικών ταινιών και ένα πλήθος από παράλληλες δράσεις.»

(chaniafilmfestival.com/cinemathimata, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 26/04/2017) και τέλος πως: «η εκπαιδευτική δράση cinemathimata αποτελεί μοναδική περιφερειακή δράση στη χώρα με αυτά τα χαρακτηριστικά, η οποία επιμένει και παρεμβαίνει από το 2001 χάρη στη συνέργεια των φορέων του τόπου και των συνεργατών της όλα αυτά τα χρόνια από το χώρο του κινηματογράφου, της επιστήμης, της εκπαίδευσης.» (chaniafilmfestival.com/cinemathimata, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 26/04/2017). Τα συγκεκριμένα αποσπάσματα τα επέλεξα ως ιδιαίτερος χαρακτηριστικά για τη φυσιογνωμία του προγράμματος, σε σχέση πάντα με το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*;, το οποίο αποτελεί τον κύριο άξονα της παρούσας εργασίας. Εξάλλου στο κεφάλαιο αυτό, όπως αναφέρει και ο τίτλος του, μας ενδιαφέρει να εντοπίσουμε τις κινήσεις που γίνονται τα τελευταία χρόνια παράλληλα με το *Πάμε Σινεμά*; και οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά προς αυτό, αφού τελικά καταφέρνουν και δείχνουν το κλίμα και τις ανάγκες της εποχής, στο συγκεκριμένο τομέα σκέψης και δράσης.

4.3 Καρπός (Κέντρο Εκπαιδευτικών Δράσεων και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης)

Μία ακόμη ενδιαφέρουσα κίνηση, με σκοπό την οπτικοακουστική εκπαίδευση είναι αυτή που γίνεται από τον Καρπό (www.karposontheweb.org). Από αυτά που διαβάζουμε στη σχετική ιστοσελίδα, ο Καρπός στοχεύει καθαρά στην εξοικείωση των ανθρώπων που συμμετέχουν στα προγράμματα και τις δράσεις του με τη νέα τεχνολογία και πιο συγκεκριμένα με τα οπτικοακουστικά μέσα. Συνεργάζεται με Α' βάρθμεις και Β' βάρθμεις διευθύνσεις και υλοποιεί προγράμματα σε παιδιά και νέους: «ενδεικτικά τη χρονιά 2015-2016 υπήρξε συνεργασία με 24 σχολεία όπου διεξάχθηκαν 46 εργαστήρια (animation, σκηνοθεσίας, θεωρίας κινηματογράφου, ηχοληψίας, ρεπορτάζ καθώς και δημιουργίας ταινίας μικρού μήκους)», όπως διαβάζουμε στο <http://www.karposontheweb.org/workshops/>, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 26/04/2017. Επίσης, πολύ σημαντικό είναι πως: «ο Καρπός εξειδικεύεται στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών και ενηλίκων σχετικά με τη χρήση των οπτικοακουστικών μέσων, τον κινηματογράφο και το ντοκιμαντέρ για τη σχολική πράξη» και τούτο διότι θεωρώ πως μόνο καλά επιμορφωμένοι εκπαιδευτικοί μπορούν να αναλάβουν να καθοδηγήσουν στη συνέχεια τους μαθητές στα μονοπάτια της κατανόησης και της

δημιουργίας του κινηματογράφου. Φαίνεται, δηλαδή, πως ο Καρπός έχει ξεκάθαρη στόχευση σε σχέση με τις επιμορφώσεις που διοργανώνει και ο στόχος του είναι ο κινηματογράφος ως τέχνη και δημιουργία και όχι τόσο γενικά ως παιδαγωγικό μέσο. Αυτό αποτελεί, πιθανά, μία λύση στο θέμα της επίτευξης μιας γνήσιας και αυθεντικής κινηματογραφικής εκπαίδευσης, να μεν χωρίς ιδιαίτερα πολλά παράπλευρα οφέλη αλλά και με πολύ περιορισμένο κίνδυνο να χαθεί τελικά η ουσία και ο βασικός στόχος της εκπαίδευσης και των δράσεων κάθε φορά. Αυτό, βεβαίως, το αναφέρω σε σχέση με το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*; το οποίο μας ενδιαφέρει κυρίως σε τούτη την εργασία και οπωσδήποτε σαν μια προσπάθεια να γίνει μία πρόταση κάποιων λύσεων στο θέμα της πιθανής ελλιπούς κατανόησης της ουσίας του προγράμματος αυτού (γεγονός που αναφέρθηκε με λεπτομέρειες παραπάνω). Τέλος, να αναφέρω πως ο Καρπός έχει πολλούς και αξιόλογους συνεργάτες από το χώρο του κινηματογράφου και της εκπαίδευσης, κάποιοι από τους οποίους έχουν συνεργαστεί στο παρελθόν με το *Πάμε Σινεμά*; ένα πρόγραμμα σταθμό (όπως φαίνεται) για την κινηματογραφική εκπαίδευση στην Ελλάδα.

4.4 Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για παιδιά και νέους

Μία ακόμα ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία, η οποία μάλιστα μετράει αρκετά χρόνια ζωής, είναι το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για παιδιά και νέους (www.olympiafestival.gr). Είναι μία δράση, που χρονολογείται από το 1997 σε επίπεδο επιλογής και προβολής ταινιών για παιδιά και νέους, ενώ από το 2004 υπάρχει και μία ακόμα συμπληρωματική δραστηριότητα, αυτή της camera zizanio, η οποία πρόκειται στην ουσία για διαγωνισμό ταινιών φτιαγμένων από παιδιά και νέους. Το πρόγραμμα τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, χωρίς όμως να λαμβάνει κάποια χρηματοδότηση για τις εργασίες του (τουλάχιστον σίγουρα όχι τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας) και όχι με τον τρόπο που λειτουργεί το *Πάμε Σινεμά*; . Δηλαδή οι εργασίες για την προβολή και την παραγωγή των νεανικών και παιδικών ταινιών δεν λαμβάνουν χώρα μέσα στο σχολείο απαραίτητα και σίγουρα όχι με την καθοδήγηση και τη γενική υποστήριξη εξειδικευμένων ανθρώπων στον κινηματογράφο και την εκπαίδευση από το ίδιο το πρόγραμμα. Πρόκειται δηλαδή για μια πολύ

ενδιαφέρουσα δράση, η οποία απευθύνεται με πολύ επιτυχημένο κατά τη γνώμη μου τρόπο (τόσο οργανωτικά όσο και επικοινωνιακά) στα παιδιά, στους νέους και στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας αλλά δεν μπαίνει μέσα στο σχολείο για να κάνει την παρέμβασή της. Το φεστιβάλ γίνεται στον Πύργο, καθώς και σε πόλεις του νομού Ηλείας και της δυτικής Ελλάδας γενικότερα, ενώ κάποιες παράλληλες δράσεις, που αναφέρεται ότι συμβαίνουν, περιλαμβάνουν και εργαστήρια κινηματογράφου για μαθητές και εκπαιδευτικούς, αλλά πάντοτε εκτός σχολείου. Οι ταινίες που λαμβάνουν μέρος στο διαγωνισμό camera zizanio μπορεί να είναι ατομικές πρωτοβουλίες αλλά ακόμα και ταινίες που έχουν παραχθεί στην τάξη με αποκλειστική πρωτοβουλία εκπαιδευτικών και μαθητών. Παρ' όλα αυτά η ανάγκη για εκπαίδευση παιδιών και εκπαιδευτικών στην τέχνη του κινηματογράφου τονίζεται ιδιαίτερα από τον Νίκο Θεοδοσίου (καλλιτεχνικό διευθυντή του camera zizanio), του οποίου δύο πολύ ενδιαφέρουσες ομιλίες σε συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης (η μία με θέμα «Media Literacy School», στην Πλασένσια της Ισπανίας, το Μάρτιο του 2014 και η άλλη με θέμα «kids youth and media Literacy» στη Βαλένθια, τον Ιανουάριο του 2013) υπάρχουν στην ιστοσελίδα του Φεστιβάλ Ολυμπίας (<https://olympiafestival.gr/media-literacy-τελευταία-ανάκτηση-σελίδας-στις-26/04/2017>). Στις ομιλίες αυτές, σε γενικές γραμμές, τονίζεται η ανάγκη για εκπαίδευση στον κινηματογράφο, καθώς και τα εμπόδια που μπαίνουν σε αυτό εξαιτίας, κυρίως, της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας.

Επίσης, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας φημίζεται και για μια ακόμα δράση, που σχετίζεται με αυτό και η οποία ασφαλώς έχει να κάνει με τον κινηματογράφο αλλά και με την εκπαίδευση. Αναφέρομαι στο νεανικό πλάνο, το οποίο είναι το κατ' εξοχήν εκπαιδευτικό πρόγραμμα του φεστιβάλ, με μακρά πορεία στο χρόνο και πολύ καλά οργανωμένες δραστηριότητες (τουλάχιστον έτσι όπως φαίνεται από την παρουσίασή του στο neanikorlano.gr/schoolcinema, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 26/04/2017). Πιο συγκεκριμένα, να αναφέρω ότι πρόκειται για ένα πρόγραμμα που εφαρμόζεται από το 1992, απευθύνεται σε όλες τις περιοχές της Ελλάδος και περιλαμβάνει προγράμματα κινηματογραφικής εκπαίδευσης τόσο για παιδιά, όσο και για εκπαιδευτικούς. Τα προγράμματα αυτά ξεκινούν από την τάξη του νηπιαγωγείου και των πρώτων τάξεων του Δημοτικού σχολείου (Α', Β' και Γ' τάξεις) και φτάνουν μέχρι το Λύκειο. Υπάρχει ένα εργαστήριο animation, το οποίο απευθύνεται είτε σε παιδιά Νηπιαγωγείου και των πρώτων τάξεων του Δημοτικού, είτε στα παιδιά των μεγάλων τάξεων του Δημοτικού, είτε

σε εκπαιδευτικούς και ένα εργαστήριο ταινιών μικρού μήκους, το οποίο απευθύνεται είτε στα παιδιά των τριών τάξεων του Γυμνασίου είτε στα παιδιά των τριών τάξεων του Λυκείου, είτε στους εκπαιδευτικούς τους. Έχοντας την ίδια λογική και τα δύο αυτά εργαστήρια, προσφέρονται σε δύο μορφές το καθένα ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο αλλά και τη διάθεση για εμπάθυνση των ενδιαφερομένων κάθε φορά. Μπορεί δηλαδή, σε κάπως λιγότερο χρόνο, το σεμινάριο να οδηγήσει μέχρι τη δημιουργία μιας ταινίας σε μορφή πρωτόλειου ή με περισσότερο διαθέσιμο χρόνο δουλειάς να καταλήξουν οι εργασίες σε μια ταινία ικανή να λάβει μέρος και σε κάποιο φεστιβάλ παιδικών και νεανικών ταινιών (πχ. στο camera zizanio!).

Εδώ, βεβαίως, θα πρέπει να διευκρινίσω πως τα εργαστήρια αυτά γίνονται σε εθελοντική βάση, με πρωτοβουλία των μαθητών και των εκπαιδευτικών τους και πρόκειται ασφαλώς για εργαστήρια επ' αμοιβή. Αυτό που συμβαίνει δηλαδή είναι πως οι δράσεις του Νεανικού Πλάνου (κάτω απ' αυτόν το γενικό τίτλο βρίσκονται τόσο το Φεστιβάλ Ολυμπίας όσο και το camera zizanio αλλά και το school cinema) είναι σαφώς διαχωρισμένες μεταξύ τους (προβολή ταινιών για παιδιά και νέους στο πλαίσιο του φεστιβάλ Ολυμπίας για παιδιά και νέους, το school cinema για επιμόρφωση πάνω στην κατασκευή ταινιών και το camera zizanio για συμμετοχή στο φεστιβάλ παιδικών και νεανικών ταινιών) και αυτό δίνει μία ευελιξία οργανωτική, σαφώς, και αποκτά ένα πλεονέκτημα από το να είναι όλο ένα τεράστιο (και πιθανά ελαφρώς δυσκίνητο) πρόγραμμα, όπως το *Πάμε Σινεμά*; λόγου χάριν. Βεβαίως, η στόχευση του *Πάμε Σινεμά*; ήταν καθαρά εκπαιδευτική και προσπάθησε (και ακόμα προσπαθεί) να προσφέρει όσο το δυνατόν πληρέστερες και πιο ολοκληρωμένες εκπαιδευτικές υπηρεσίες, σε εθελοντική βάση απΰτη μεριά των εργαζομένων σε αυτό (όπως έχουμε ήδη ξαναπεί ασφαλώς) και με ένα ελάχιστο αντίτιμο οικονομικό από τους συμμετέχοντες μαθητές. Οι προθέσεις του και ο τρόπος υλοποίησής του, δηλαδή, είναι μιας άλλης φιλοσοφίας και κατεύθυνσης, έτσι κι αλλιώς, σε σχέση με τις δράσεις του Νεανικού Πλάνου.

4.5 Βιντεομουσεία

Μία ακόμα πολύ ενδιαφέρουσα και αξιόλογη προσπάθεια, την οποία εντόπισα στο διαδίκτυο είναι αυτή της Διεύθυνσης Β'βάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής. Εκεί

γίνονται διάφορες δράσεις για την πρόοδο της οπτικοακουστικής εκπαίδευσης (προγράμματα για τον κινηματογράφο και τη φωτογραφία) και αυτό που ξεχώρισε ιδιαίτερα είναι το «Βιντεομουσειά». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει μάλιστα μία παρουσία στην έκδοση «Media Literacy in Europe: 12 good practices that will inspire you» καθώς συμπεριελήφθη ανάμεσα στα 12 καλύτερα προγράμματα για media literacy (γραμματισμός πάνω στα οπτικοακουστικά μέσα) της Ευρώπης για το 2013. Στην έκδοση αυτή (http://dide-anatol.att.sch.gr/perival/FAKELOS_FOTO/VideoMuseums/indexVM.htm, τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 19/04/2017, σελ.54-57) γίνεται μία πολύ ουσιαστική και συστηματική παρουσίαση του εν λόγω προγράμματος, όπου μπορεί κανείς να πληροφορηθεί πολύ σημαντικές παραμέτρους και λεπτομέρειες από τη λειτουργία του. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα, το οποίο έχει σαν κύριο στόχο του να δώσει την ευκαιρία στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς τους να μάθουν πράγματα σχετικά με την τέχνη του κινηματογράφου και την παραγωγή μιας σύντομης ταινίας. Η ταινία αυτή έχει ντοκιμαντερίστικη αισθητική και νοοτροπία και θα πρέπει να μπορεί να παρουσιάσει κάποια σημαντική πλευρά της ζωής των μαθητών, σαν να επρόκειτο αυτή να μπει σε κάποιο μουσείο, ώστε οι επόμενες γενιές να έχουν μια ιδέα για τη ζωή των νέων της εποχής τους. Το σημαντικό εδώ είναι πως δίνεται έμφαση σε μαθητές και εκπαιδευτικούς, ώστε το θέμα της ταινίας να είναι επιλογή καθαρά των μαθητών (μέσα από δημοκρατικό διάλογο μεταξύ τους) και όχι να επηρεάζονται από αυτό που πιστεύουν πως θα άρεσε τους ενήλικες θεατές της ταινίας τους. Μέσα από όλη αυτή τη διαδικασία οι μαθητές μαθαίνουν να βλέπουν με κριτική ματιά και να εκτιμούν τον πολιτισμό μέσα στον οποίο μεγαλώνουν και τον οποίο αναπαράγουν και εμπλουτίζουν, καθώς επίσης μαθαίνουν να συνεργάζονται, να συζητούν και να συναποφασίζουν.

Θέλω να σταθώ ιδιαιτέρως στο θέμα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, οι οποίοι αναλαμβάνουν να καθοδηγήσουν τους μαθητές σε αυτό το πρόγραμμα. Αναφέρεται πως και οι ίδιοι παίρνουν μία εκπαίδευση αρκετών ωρών πριν την έναρξη του προγράμματος (24 ώρες σεμινάριο ανά 20-25 εκπαιδευτικούς) αλλά και στη συνέχεια, στις πρώτες έξι συναντήσεις με τους μαθητές τους υπάρχει εποπτεία και βοήθεια από εξειδικευμένους ανθρώπους του προγράμματος, ενώ γίνεται και μία συνάντηση μεταξύ τους μία φορά το μήνα για να συζητηθούν τυχόν προβλήματα κατά την πρόοδο του προγράμματος. Γίνεται δηλαδή μία συστηματική και αρκετά εκτενής προσπάθεια στήριξης και καθοδήγησης των

εκπαιδευτικών, ώστε και αυτοί με τη σειρά τους να μπορούν να στηρίξουν αποτελεσματικά του μαθητές τους.

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε παιδιά Γυμνασίου και Λυκείου και έχει διάρκεια μία ακαδημαϊκή χρονιά (περίπου έξι μήνες). Παρουσιάζει μάλιστα και μία αξιοπρόσεκτη καινοτομία. Οι ταινίες που παράγονται γίνονται αντικείμενα παρουσίασης σε ένα ηλεκτρονικό φεστιβάλ, όπου όλοι οι συμμετέχοντες μπορούν να δουν και να διατυπώσουν κρίσεις πάνω στις ταινίες των υπολοίπων. Αναφέρεται επίσης και μια συνεργασία, που έγινε το 2014 ανάμεσα στη Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης του Υπουργείου Παιδείας και τον Καρπό (Κέντρο Εκπαιδευτικών Δράσεων και Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας) με θέμα «Ο κόσμος γύρω μας- ο κόσμος όπως τον ζούμε» και σκοπό τη διοργάνωση του 1^{ου} Πανελλαδικού μαθητικού Διαγωνισμού Ταινιών Βιντεομουσεία.

4.6 Κινηματογράφος και Ιστορία: Διδάσκοντας με τη Δύναμη του Οπτικοακουστικού Μηνύματος

Για το τέλος άφησα μία κίνηση, η οποία κατά τη γνώμη μου παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, διότι φαίνεται να είναι προϊόν μιας ιδιαίτερα μελετημένης πρωτοβουλίας. Η κίνηση αυτή συνάδει απόλυτα με το πιο σύγχρονο και τεκμηριωμένο επιστημονικά σκεπτικό γύρω από το θέμα του οπτικοακουστικού εγγραμματισμού και έχει έρθει σε μία στιγμή, κατά την οποία οι κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες είναι ώριμες πλέον, σε βαθμό που να συζητάμε πια για απαίτηση εύρεσης κατάλληλου τρόπου, ώστε να γίνει ο οπτικός εγγραμματισμός στα σχολεία πράξη, άμεσα. Αναφέρομαι σε ένα πρόγραμμα, το οποίο εφαρμόστηκε στη Β^η Διεύθυνση Α'βάθμιας και Β^ηβάθμιας εκπαίδευσης το χειμώνα που μας πέρασε (2016-2017). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα είχε κυρίως ως κατεύθυνση τη σύνδεση του μαθήματος της ιστορίας με τον κινηματογράφο και απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς αυτής της ειδικότητας με τρόπο τόσο θεωρητικό, όσο όμως και πιο πρακτικό-ερευνητικό. Έγιναν δηλαδή 8 τρίωρες διαλέξεις με ανάλογο περιεχόμενο στους εκπαιδευτικούς, ενώ το πρόγραμμα αναφέρει πως θα ακολουθούσε και ένα ερευνητικό στάδιο, με προσανατολισμό το μάθημα της ιστορίας συγκεκριμένα και στόχο την ανίχνευση των αντιλήψεων και της μεθοδολογίας, που υπάρχουν ήδη και εφαρμόζονται

από τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν το συγκεκριμένο αντικείμενο καθημερινά στην τάξη τους. Πληροφορίες για το συγκεκριμένο πρόγραμμα βρίσκουμε στην εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων με αριθμό πρωτοκόλλου : Φ.14Α/2449 /197540 /Δ1 έτσι όπως ανακοινώθηκε στο <http://arts.uoi.gr/NEWS/08-12%20kinimatografos.pdf> (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης σελίδας στις 19/04/2017).

Όπως αναφέρεται και στη στοχοθεσία του συγκεκριμένου επιμορφωτικού προγράμματος, την οποία βρίσκουμε ως μέρος της προαναφερθείσας ανακοίνωσης: «στα σεμινάρια θα συμμετάσχουν, ως εισηγητές, ειδικοί του χώρου του κινηματογράφου και ερευνητές με ειδίκευση στη διδακτική αξιοποίηση του μέσου, οι οποίοι θα παρουσιάσουν σειρά προτάσεων για τη χρήση της κινηματογραφικής εικόνας στο πλαίσιο της διδακτικής διαδικασίας και θα συζητήσουν με τους εκπαιδευτικούς για επιμέρους πτυχές της διαδικασίας αυτής». Ταυτόχρονα, πολύ σημαντική και ενδεικτική της φιλοσοφίας του προγράμματος θεωρώ και την παρακάτω τοποθέτηση, την οποία επίσης βρίσκουμε στο ίδιο σημείο και αναφέρει πως: «βάσει ειδικών μελετών που έχουν γίνει για το θέμα, η χρήση του Κινηματογράφου στη διδακτική πράξη προσφέρει μια ιδανική διασύνδεση λόγου και εικόνας που λειτουργεί προσθετικά ως προς τη μάθηση, ενώ διευκολύνει την πολύπλευρη και διαθεματική προσέγγιση, καθώς και τη σύνδεση μεταξύ ποικίλων επιστημών». Ως επιστημονικοί υπεύθυνοι του προγράμματος αναφέρονται ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Διευθυντής του Εργαστηρίου Ιστορίας της Τέχνης της Σχολής Καλών Τεχνών Χρήστος Δερμεντζόπουλος και η Επίκουρος Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Πατρών Έλλη Λεμονίδου.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα συνάδει με την εισήγηση της Ομάδας Εργασίας του Εθνικού Διαλόγου για την παιδεία, η οποία δημοσιεύτηκε στις 13 Μαρτίου 2016 και αφορά την οπτικοακουστική εκπαίδευση στο σχολείο (www.esos.gr/.../optikoakoystiki-ekpaideysto-sholeio-eisigeitai-i-omada-ergasias-toy..., τελευταία ανάκτηση σελίδας στις 19/04/2017). Στην εισήγηση αυτή περιγράφονται αναλυτικά οι στόχοι, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, οι βασικές αρχές και το σκεπτικό του εγχειρήματος, οι εκπαιδευτικές αρχές καθώς και οι αρχές εφαρμογής, ενώ η εισήγηση ολοκληρώνεται με κάποια πρακτικά θέματα προς συζήτηση.

Βρήκα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον στην ανάγνωση της παρούσας εισήγησης διότι περιγράφει με πολύ αναλυτικό και κατατοπιστικό τρόπο την αναγκαιότητα και τη χρησιμότητα της εισαγωγής της οπτικοακουστικής εκπαίδευσης στο σχολείο, με επιχειρήματα που βρίσκονται πολύ κοντά στο σκεπτικό και την παρουσίαση που έχει γίνει στο πρώτο και θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας. Σαν στόχοι του προγράμματος για παράδειγμα αναφέρονται ο οπτικός εγγραμματισμός, η αισθητική και καλλιτεχνική παιδεία καθώς και ο τεχνολογικός εγγραμματισμός προκειμένου να προκύψουν τελικώς «ενεργοί και ισότιμοι πολίτες στην κοινωνία του μέλλοντος» καθώς και «καλλιεργημένοι και ευτυχισμένοι άνθρωποι».

Ανάμεσα στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα αναφέρονται η οπτική αντίληψη καθώς και η αντίληψη του χρόνου, ο διαχωρισμός του πραγματικού από το αναπαριστώμενο, η κατανόηση της έννοιας της οπτικής γωνίας ως κυριολεξία και ως στοιχείο της υποκειμενικότητας, η αναγνώριση των κωδίκων και των επιπέδων άρθρωσης της σημασίας και η καλλιέργεια της προσωπικής έκφρασης των μαθητών μέσα από την οπτικοακουστική δημιουργία. Στις βασικές αρχές του προγράμματος συγκαταλέγεται η διαθεματικότητα, δηλαδή «η εισαγωγή του κινηματογράφου στο σχολείο λειτουργεί κυρίως ως τρόπος προσέγγισης, διδασκαλίας και εκμάθησης των άλλων μαθημάτων, κατά τρόπο δομικό, και όχι απλώς ως εικονογράφιση». Στη συνέχεια αναφέρεται και αναλύεται η εξής θέση: «ο κινηματογράφος είναι γλώσσα και τέχνη και οι δύο πλευρές του είναι απαραίτητο να μελετηθούν στην τάξη». Σ' αυτό το σημείο να αναφερθώ σε ένα κείμενο με σχετικό και πολύ ενδιαφέρον περιεχόμενο, το οποίο φέρει τον τίτλο «Περίληπτικό υπόμνημα περί εισαγωγής του μαθήματος της κινηματογραφικής γλώσσας και των οπτικοακουστικών μέσων στη βασική και μέση εκπαίδευση» και το οποίο μπορεί να το βρει κάποιος στη διεύθυνση <http://flix.gr/news/film-studies-in-school.html>, (τελευταία ανάκτηση της σελίδας στις 23/5/2017). Το κείμενο αυτό είχε την καλοσύνη να μου το υποδείξει ο κ. Δερμεντζόπουλος, ο οποίος είναι και ένας εξ' αυτών που το υπέγραψαν την περσινή χρονιά και πρόκειται ουσιαστικά για μια επιστολή για την ένταξη του κινηματογράφου στην εκπαίδευση, όπως υποβλήθηκε στην Ad Hoc Επιτροπή του Εθνικού και Κοινωνικού Διαλόγου για την Παιδεία και όπως το υπογράφει η ομάδα πρωτοβουλίας (Θανάσης Ρέντζης – σκηνοθέτης και εντ. επ. Καθηγητής ΑΣΚΤ και Παναγιώτης Δόικος – Αν. Καθηγητής Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του ΑΠΘ) και το στηρίζει η κινηματογραφική

και εκπαιδευτική ελληνική κοινότητα. Να σημειώσω, τέλος, ότι το εν λόγω κείμενο αποτελεί το Δ παράρτημα της παρούσας εργασίας.

Στη συνέχεια, δίνεται σημασία και στο θέμα της πρωτοβουλίας και της έκφρασης της δημιουργικότητας των μαθητών λέγοντας πως: «οι μαθητές πρέπει να μάθουν τόσο οπτικοακουστική “ανάγνωση” όσο και οπτικοακουστική “γραφή” και επιπλέον να μάθουν να τη χρησιμοποιούν τόσο ως τρόπο επικοινωνίας, όσο και ως τρόπο έκφρασης». Δίνεται, βεβαίως, σημασία στον κινηματογράφο ως μορφή τέχνης και αναφέρεται πως: «οι ταινίες δεν προσεγγίζονται αποκλειστικά με βάση τις θεματικές τους, αλλά κυρίως μέσω των δομικών και μορφικών χειρισμών τους». Τέλος, η παρουσίαση του σκεπτικού της εισήγησης ολοκληρώνεται με την αναφορά στην οριζόντια αλλά και κάθετη ένταξη του κινηματογράφου στην εκπαιδευτική διαδικασία με την έννοια πως η εκπαίδευση αυτή θα διατρέχει τόσο το σύνολο των μαθημάτων όσο και όλη την κλίμακα των ηλικιών από το νηπιαγωγείο μέχρι και το Λύκειο.

Υπογραμμίζονται ως σημαντικές εκπαιδευτικές αρχές η «καλλιέργεια της αυτενέργειας και της έμπρακτης συμμετοχής» καθώς και η «καλλιέργεια της συνεργατικότητας» ενώ στις αρχές της εφαρμογής περιλαμβάνεται πρωτ’ απ’ όλα η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών λέγοντας πως: «ακόμα και αν καμιά άλλη επέμβαση δεν καταστεί δυνατή σε αυτή τη φάση, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θα μπορούσε να συνεισφέρει κατά ουσιαστικό τρόπο στη βελτίωση του οπτικού εγγραματισμού των μαθητών». Επίσης στις αρχές εφαρμογής αναφέρονται ο «συνολικός ανασχεδιασμός του προγράμματος καθώς και η αξιοποίηση της διεθνούς και εγχώριας εμπειρίας». Σε αυτό το σημείο μάλιστα αναφέρει πολύ χαρακτηριστικά παραδείγματα καλών πρακτικών όπως το πρόγραμμα “Μελίνα-Εκπαίδευση και πολιτισμός” και το “Πάμε Σινεμά;”. Σε όλο αυτό το σκεπτικό λοιπόν, το οποίο εκθέσαμε παραπάνω και το οποίο διέπει τη συγκεκριμένη εισήγηση για την εισαγωγή του κινηματογράφου στην εκπαιδευτική διαδικασία, έρχεται να απαντήσει με τρόπο ουσιαστικό και αξιόπιστο το πρόγραμμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών του κ. Δερμεντζόπουλου και της κ. Λεμονίδου. Το αναφέρω δε στην παρούσα εργασία, καθώς έχω κάνει από την αρχή ξεκάθαρη τη σκέψη μου πως η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αποτελεί ένα σημαντικό κλειδί επιτυχίας όλων των προγραμμάτων που κινούνται προς αυτήν την κατεύθυνση.

Κεφάλαιο 5

Επίλογος

Στην παρούσα εργασία λοιπόν, ασχοληθήκαμε με τον προβληματισμό γύρω από τη σύνδεση του κινηματογράφου με τη σχολική εκπαίδευση και τον οπτικό εγγραμματισμό. Ως κέντρο της εργασίας αυτής θεωρήθηκε το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*; και η εφαρμογή του στα σχολεία. Κατόπιν τούτου, παρακολουθήσαμε την εξέλιξη του σκεπτικού της παρούσας διατριβής να χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος έγινε μία θεωρητική έρευνα και τοποθέτηση πάνω στο θέμα της χρησιμότητας και της αναγκαιότητας, θα έλεγα, να υπάρξει ένας αποτελεσματικός και συστηματικός τρόπος οπτικού εγγραμματισμού των παιδιών και των νέων στο σχολείο, καθώς οι ανάγκες της εποχής πλέον το επιβάλουν. Στο σημείο αυτό γίνεται μία αναλυτική παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο μπορεί αυτό να συμβεί στην πράξη, για ποιους λόγους, κάτω από ποιες προϋποθέσεις και σε σχέση με ποια διδακτικά αντικείμενα.

Στη συνέχεια, ακολούθησε ένα δεύτερο μέρος, κατά το οποίο έγινε μία εις βάθος έρευνα σχετικά με το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*;, το οποίο εφαρμόζεται στα σχολεία ως πολιτιστική παρέμβαση, με κυρίαρχο στόχο τον οπτικό εγγραμματισμό αλλά και πάρα πολλά ταυτόχρονα οφέλη, τα οποία απορρέουν από την κίνηση αυτή, βεβαίως. Η έρευνα έγινε με κύριο εργαλείο το διαδίκτυο, αλλά και με προσωπική επαφή τόσο με τον δημιουργό του προγράμματος όσο όμως και με κάποιους εκπαιδευτικούς, που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Στόχος του συγκεκριμένου κεφαλαίου ήταν να φανεί τελικά με ποιο τρόπο λειτούργησε στην πράξη το πρόγραμμα, ποια προβλήματα υπήρξαν και υπάρχουν πιθανά, καθώς και να γίνει ένας απολογισμός σχετικά με το αν και κατά

πόσον το πρόγραμμα πέτυχε τους σκοπούς του ή όχι, προκειμένου να μπορούν να γίνουν κάποιες προτάσεις για μια πιθανή βελτίωση της λειτουργίας του στο μέλλον.

Αυτό ακριβώς επιχειρεί να κάνει το τρίτο μέρος αυτής της εργασίας, να καταλήξει δηλαδή σε κάποια πρόταση βελτίωσης της λειτουργίας (όχι απαραίτητα του *Πάμε Σινεμά;*) των προγραμμάτων που αποσκοπούν στον οπτικό εγγραμματισμό των παιδιών στα σχολεία. Εργαλεία για να βγει ένα τέτοιο συμπέρασμα ήταν τόσο η ενδελεχής έρευνα πάνω στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, το οποίο να παρατηρήσω εδώ ότι πρόκειται για ένα πολύ ξεχωριστό, δημοφιλές και με τεράστια απήχηση πρόγραμμα στο είδος του, όσο όμως και μια προσεκτική ματιά, που ρίξαμε σε άλλα παρόμοια προγράμματα και τα οποία είχαν και αυτά με τη σειρά τους πλεονεκτήματα, τα οποία μπορούν να δώσουν πολύ καλές ιδέες για μια πιθανή μελλοντική βελτίωση αυτών των προσπαθειών.

Από αυτά που γράφτηκαν και τεκμηριώθηκαν αναλυτικά (θεωρώ) μέσα στην εργασία, προκύπτει η ανάγκη για αποτελεσματική επιμόρφωση και στήριξη των εκπαιδευτικών, οι οποίοι ασχολούνται με αυτά τα προγράμματα στο μάθημά τους. Οι πρωτοβουλίες από την πλευρά των ειδικών υπάρχουν, η ανάγκη πλέον για ύπαρξη μιας τέτοιας κατεύθυνσης ανάμεσα στα μαθήματα του σχολείου είναι διαπιστωμένη, άρα αυτό που μένει είναι να γίνονται τα προγράμματα με τρόπο αξιόπιστο και κυρίως αποτελεσματικό! Αυτό ακριβώς είναι το ζητούμενο τώρα πια, όχι μόνο να παίρνουμε ωραίες και καλές πρωτοβουλίες αλλά να μπορούμε ως εκπαιδευτικοί να τις στηρίζουμε επιστημονικά και παιδαγωγικά ώστε αυτές οι πρωτοβουλίες να πιάνουν τόπο, να καρποφορούν και να αποδίδουν τα αποτελέσματα στα οποία προσδοκούμε τόσο ως εκπαιδευτικοί, όσο και ως κοινωνία τελικά.

Πιο συγκεκριμένα, πιστεύω πως όταν το πρόγραμμα εφαρμόζεται σε εθελοντική βάση, στο πλαίσιο της ευέλικτης ζώνης π.χ. στο δημοτικό σχολείο ή στον ελεύθερο χρόνο που ίσως εξοικονομείται με σκοπό τη διαθεματική προσέγγιση του κινηματογράφου σε κάποιο άλλο μάθημα στο Γυμνάσιο και το Λύκειο (π.χ. λογοτεχνία, ιστορία, γλώσσα, τέχνη κ.τ.τ.) είναι καλό να γίνεται στους εκπαιδευτικούς μία αναλυτική και αρκετά μεγάλη σε διάρκεια επιμόρφωση πάνω στην κινηματογραφική γλώσσα και τους στόχους του προγράμματος, βεβαίως. Η επιμόρφωση αυτή οφείλει να γίνεται με πολλά

παραδείγματα και βιωματικές ασκήσεις διότι, διαφορετικά, η θεωρία μόνο, δύσκολα μπορεί να επηρεάσει τη σκέψη και κατ' επέκταση και την πράξη των εκπαιδευτικών.

Ακόμα κι αυτό όμως δεν πιστεύω πως είναι αρκετό. Χρειάζεται μία εποπτεία κατά τη διάρκεια των εργασιών στην τάξη από τους ειδικούς του προγράμματος, προκειμένου να μην ξεφεύγουν οι εργασίες αυτές από το πνεύμα και το νόημα των αρχικών στόχων του. Είναι απαραίτητη, δηλαδή, μία αυστηρότητα στην εφαρμογή κάποιων αρχών και αξιών ακριβώς διότι λείπει η εξειδίκευση και η εμπειρία από τους εκπαιδευτικούς στην εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων.

Στη συνέχεια, ακόμα και αφού παραδώσουν τις ταινίες τους τα παιδιά ως υποψήφιοι για τη συμμετοχή τους στο φεστιβάλ της χρονιάς, καλό είναι να γίνεται μία αυστηρή επιλογή ταινιών, οι οποίες να συνοδεύονται από μία αναλυτική επιστολή από την πλευρά του εκπαιδευτικού σχετικά με τον τρόπο που έγιναν οι εργασίες, ποιοι ήταν αρχικά οι στόχοι της εργασίας τους, καθώς και αν θεωρούν από την πλευρά τους τελικά πως επιτεύχθηκαν οι στόχοι αυτοί. Αυτή η επιστολή μπορεί να ξεκαθαρίσει πολύ το σκεπτικό με το οποίο έγιναν οι εργασίες στην τάξη και να διευκολύνει και την κριτική επιτροπή να κρίνει σωστότερα την αξία, τελικά, της ταινίας.

Επίσης, κάτι που θεωρώ αρκετά απαιτητικό ως προϋπόθεση για την επιτυχία του προγράμματος, αλλά το οποίο μπορεί πλέον, πιστεύω, να αρχίσει να εφαρμόζεται (μετά από τόσα χρόνια λειτουργίας τόσο του *Πάμε Σινεμά*; όσο και των υπολοίπων παρεμφερών προγραμμάτων) είναι να γίνεται μία αναλυτική έρευνα εξΰαρχής, από την πλευρά των ανθρώπων του προγράμματος, σχετικά με τα προσόντα αλλά και την προηγούμενη εμπειρία των εκπαιδευτικών πάνω σε παρεμφερή προγράμματα, ώστε να μπορεί να σχεδιάζεται καλύτερα η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αλλά να μπορεί να γίνεται ακόμα και μια επιλογή αυτών που θα συμμετέχουν σε αυτό. Αυτό πιστεύω πως θα αλλάξει αρκετά το σημερινό σκηνικό στην πράξη των προγραμμάτων αυτών, προς το καλύτερο, φυσικά. Τέλος, να πω πως τα πράγματα μπορεί να γίνουν ακόμα πιο απλά εάν το μάθημα γίνει υποχρεωτικό και οι εκπαιδευτικοί είναι εξ' αρχής με εμπειρία και εξοικείωση ως προς τον κινηματογράφο, την ορολογία του και τους δικούς του σημαντικούς σκοπούς και στόχους ως τέχνη.

Παρ' όλ' αυτά, υπάρχει μεγάλη αισιοδοξία από την πλευρά μου σχετικά με την πρόοδο στην εφαρμογή τόσο του *Πάμε Σινεμά*; όσο και των υπολοίπων συναφών προγραμμάτων και θα μου επιτραπεί να παρατηρήσω εδώ πως ακόμα και η εκπόνηση της συγκεκριμένης διατριβής θα μπορούσε να αποτελέσει ένα βήμα προόδου προς αυτήν την κατεύθυνση, εφόσον αποτελεί μία πνευματική εργασία με στόχο τη διερεύνηση του συγκεκριμένου θέματος και την πρόταση κάποιων λύσεων απέναντι στις πιθανές αδυναμίες του. Όπως και να έχει, ο προβληματισμός και η ενασχόληση με τα διάφορα θέματα που απασχολούν κατά καιρούς τις ανθρώπινες κοινωνίες μόνο σε πρόοδο μπορούν να οδηγήσουν, αρχικά μέσω της ωρίμανσης της σκέψης των ενδιαφερομένων και στη συνέχεια με την εφαρμογή κάποιων προτάσεων για την πρακτική πλέον αντιμετώπιση των αδυναμιών.

Τέλος, να αναφέρω πως όσον αφορά το συγκεκριμένο πρόγραμμα, αλλά και όλο το σκεπτικό της προσπάθειας προόδου στον οπτικό εγγραμματισμό των νέων, θα πρέπει να εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας κυρίως στη νοοτροπία των εκπαιδευτικών, οι οποίοι θα είναι καλό να αρχίσουν να δείχνουν έμπρακτα το ενδιαφέρον τους, προκειμένου να ενημερωθούν, να ευαισθητοποιηθούν, να επιμορφωθούν και να συνεργαστούν για μια πρόοδο ουσιαστική στο συγκεκριμένο θέμα. Εάν οι εκπαιδευτικοί δεν πεισθούν για την ανάγκη ωρίμανσης του σκεπτικού τους και των προσπαθειών τους, τότε καμία πρόοδος σε αυτόν τον τομέα δεν μπορεί να είναι εφικτή. Ας ελπίσουμε πως αυτά τα βήματα θα γίνουν και μάλιστα σύντομα διότι οι συνθήκες έχουν ωριμάσει και οι ανάγκες πλέον μας χτυπούν την πόρτα επιτακτικά ως κοινωνία και δεν μπορούμε άλλο να υπεκφεύγουμε με πρόσχημα τις κατά τα άλλα πολύ καλές προθέσεις μας.

Βιβλιογραφία-Διαδικτυογραφία

Γιωτοπούλου, Α. (2013) Η Κινηματογραφική Ταινία στο Μάθημα της Λογοτεχνίας στην Ελληνική Εκπαίδευση. In M. Tsianikas, N. Maadad, G.Gouvalis, and M. Palaktsoglou (eds.) "Greek Research in Australia: Proceedings of the Biennial International Conference of Greek Studies, Flinders University Department of Language Studies-Modern Greek: Adelaide, 361-376.

Κολοβός, Ν. (1993) Δοκίμια θεωρίας και κριτικής του κινηματογράφου, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα

Κορκοβέλου, Α. (2007) Ο Ρόλος της Κινηματογραφικής «Γλώσσας» στη Διαμόρφωση της Σκέψης και της Πράξης των Μαθητών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, 2^ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο από την Περιφερειακή Διεύθυνση Α' βάθμιας και Β' βάθμιας Εκπαίδευσης Ηπείρου και τα τμήματα Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης, Ιωάννινα, 2007.

Κορκοβέλου, Α. (2008) Η Διαμεσολάβηση της Κινηματογραφικής Ταινίας με Διαπολιτισμικό Περιεχόμενο ως Γνωστική, Αισθητική και Συναισθηματική Εμπειρία στην Εκπαιδευτική Διαδικασία, 11^ο Διεθνές Συνέδριο για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση με θέμα: «Μετανάστευση και Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα», Πανεπιστήμιο Πατρών, Ιούλιος 2008.

Κουλούρη, Χ. (2001) Κινηματογράφος και Ιστορία, εφημερίδα Το Βήμα, δημ. 22/04/2001.

Παπαδάκη, Α. (2007) Ο Κινηματογράφος και η Ιστορία στη Σχολική Τάξη, users.sch.gr, ανάκτηση στις 22/03/2017

Πλειός, Γ. (2001) Ο Λόγος της Εικόνας, - Ιδεολογία και Πολιτική, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

Σακκά, Κ. (2007) Η ιστορία στην Εποχή του Οπτικού Πολιτισμού: Κινηματογράφος και Διδασκαλία της Ιστορίας, www.scribd.com, ανάκτηση στις 29/03/2017

Φερό, Μ. (2001) Κινηματογράφος και Ιστορία, μετ. Πελαγία Μαρκέτου, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα

Freund, G. (1996) Φωτογραφία και κοινωνία, εκδ. ΦΩΤΟ, Αθήνα

Διαδικτυακοί Κόμβοι

arts.uoi.gr

cinematheque.filmfestival.gr

dide-anatol.att.sch.gr

www.esos.gr

www.film.auth.gr

www.flix.gr

karposontheweb.org

www.olympiafestival.gr

www.pamecimena.net

www.independent.co.uk

Παράρτημα Α

**Ερωτηματολόγιο για το
πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*;**

Ερωτηματολόγιο για το πρόγραμμα Πάμε Σινεμά;

1. Πώς πληροφορηθήκατε για το πρόγραμμα;

- Από συναδέλφους άλλων σχολείων που είχαν ήδη συμμετάσχει και προθυμοποιήθηκαν να με ενημερώσουν.
- Πληροφορήθηκα για το πρόγραμμα από συναδέλφους που το είχαν υλοποιήσει στο παρελθόν.
- Πληροφορήθηκα για το πρόγραμμα από την διευθύντρια του Σχολείου, πάνω σε συζήτηση που είχαμε για τον κινηματογράφο. Στην συνέχεια συναντήθηκα με συνάδελφο που το είχε πραγματοποιήσει, ώστε να πάρω περισσότερες πληροφορίες. Είχα ακούσει παλαιότερα για την ύπαρξη του προγράμματος αλλά δεν είχα μπει σε λεπτομέρειες τότε.
- Το γνώριζα από τη συμμετοχή παλιότερων συναδέλφων σε αυτό.

2. Ήσαστε εσείς ή οι μαθητές της τάξης σας που ενδιαφέρθηκαν και κινητοποιήθηκαν πρώτοι για το πρόγραμμα;

- Ήμουν εγώ
- Εγώ ενδιαφέρθηκα κ κινητοποίησα τους μαθητές για το πρόγραμμα.
- Εγώ.
- Εγώ το ανακοίνωσα στους εκπαιδευτικούς του σχολείου μου, πρότεινα τη συμμετοχή μας, βρήκα εθελοντές και προχωρήσαμε στην υλοποίησή του.

3. Εάν φέρατε εσείς το πρόγραμμα στην τάξη, πώς το δέχτηκαν οι μαθητές σας;

- Με πολύ μεγάλη προθυμία και αγωνία για το αποτέλεσμα.

- Παρουσίασα το πρόγραμμα στα παιδιά κ ανταποκρίθηκαν θετικά στην πρόταση συγγραφής σεναρίου κ πραγματοποίησης ταινίας μικρού μήκους.
- Με πολύ μεγάλο ενθουσιασμό ο οποίος κράτησε για όλη τη διαδικασία. Ήταν επίσης ιδιαίτερα συμμετοχικοί και επινοητικοί.
- Εγώ δεν το έφερα στην τάξη αλλά στους συναδέλφους, εκ των οποίων αυτοί που το υλοποίησαν το δέχτηκαν με ενδιαφέρον και ενθουσιασμό.

4. Πώς σας φάνηκε το υλικό (εγχειρίδιο, οδηγός αξιοποίησης του εγχειριδίου, φιλμάκια, ερωτηματολόγια) που πήρατε από το πρόγραμμα; Ήταν εύχρηστα; Ήταν κατανοητά; Τελικά ήταν χρήσιμα;

- Κάποια ήταν χρήσιμα. Το καλύτερο τμήμα ήταν το βιωματικό κομμάτι των λήψεων.
- Το υλικό δεν το χρησιμοποίησα. Ήταν κατανοητό, αλλά δεν το χρειάστηκα.
- Μου φάνηκε ενδιαφέρον αλλά νομίζω ότι τα παιδιά μπόρεσαν περισσότερο στο κλίμα και ενθουσιάστηκαν απλά με την προβολή στο σχολείο παλαιότερων ταινιών του Πάμε Σινεμά, καθώς και με την επίσκεψή μας στο χώρο της Τεχνόπολης και με το σεμινάριο που ακολούθησε.
- Επειδή δεν συμμετείχα ενεργά στο πρόγραμμα, δεν γνωρίζω γι' αυτό το υλικό.

5. Ποιος ήταν ο κύριος λόγος για τον οποίο ενδιαφερθήκατε για το πρόγραμμα αυτό; Βρήκατε σε αυτό περισσότερο παιδαγωγικά πλεονεκτήματα; Ήταν η σύνδεσή του με άλλα μαθήματα που σας κινητοποίησε; Έχετε ενδιαφέρον για τη γλώσσα του κινηματογράφου και την τέχνη γενικότερα; Είναι και κάτι άλλο εκτός από αυτά;

- Ο κύριος λόγος ήταν το προσωπικό μου ενδιαφέρον για τον κινηματογράφο και η βιωματικότητα της εκπαιδευτικής δράσης. Περνούσα πιο εύκολα στοιχεία, για τα οποία θα χρειαζόμουν περισσότερο χρόνο με τα διδακτικά αντικείμενα.

- Ενδιαφέρθηκα για το πρόγραμμα αφενός γιατί μου άρεσει πολύ ο κινηματογράφος, αφετέρου γιατί είχα ανάλογη εμπειρία στο παρελθόν σαν φοιτήτρια δραματικής σχολής και ήθελα να γνωρίσω στα παιδιά αυτήν την τέχνη.
- Σαφώς το βιωματικό στοιχείο είναι κάτι το ιδιαίτερα δυνατό, το ότι δεν μείναμε δηλαδή απλά στην θεωρία αλλά μπαίνουμε στη δημιουργική διαδικασία. Το θεωρώ παιδαγωγικά ασύγκριτο. Σαφώς έγινε σύνδεση με άλλα μαθήματα (εικαστικά στην διαμόρφωση σκηνικών, τα μαθήματα γλώσσας και έκφρασης που σχετίζονται με το σενάριο και τους διαλόγους κ.α.). Ναι ως εικαστικός και μουσικός έχω σχέση με την τέχνη. Το σινεμά είναι μια τόσο πολυδιάστατη τέχνη που ενσωματώνει ΚΑΙ τις δύο παραπάνω τέχνες !
- Ο κυριότερος λόγος ήταν η συμμετοχή των μαθητών σε κάτι άλλο διαφορετικό εκτός των μαθημάτων του σχολείου. Μου άρεσε η ιδέα να γνωρίσουν τα παιδιά την τέχνη του κινηματογράφου. Επίσης να κινητοποιηθούν οι συνάδελφοι σε κάτι άλλο εκτός από γλώσσα και μαθηματικά. Τα παιδιά θα διασκεδάζαν, θα αποκτούσαν εμπειρίες και θα μάθαιναν.

6. Είχατε τη βοήθεια και την υποστήριξη από τους ανθρώπους του προγράμματος τελικά, προκειμένου να ολοκληρώσετε την ταινία σας;

- Ναι σε μεγάλο βαθμό.
- Η βοήθεια του σκηνοθέτη ήταν καθοριστική. Μας καθοδήγησε ουσιαστικά.
- Ναι φυσικά, δεν θα μπορούσα να κάνω το στιδήποτε μόνος μου!
- Η βοήθεια από τους ανθρώπους του προγράμματος ήταν σημαντική και υπήρξε ακριβώς όπως μας είχε ανακοινωθεί αρχικά.

7. Πώς ήταν η εμπειρία σας στην τελετή απονομής βραβείων;

- Δεν παραβρεθήκαμε, διότι η ενημέρωση έγινε με μεγάλη καθυστέρηση και δεν μπορέσαμε να οργανώσουμε το ταξίδι στην Αθήνα.
- Η αλήθεια είναι πως η απονομή των βραβείων μου φάνηκε υποτονική. Έλειπε η "λάμψη" και η ζωντάνια.
- Υπέροχη. Ήταν τόσο μοναδικό το συναίσθημα να παρατηρώ τους μαθητές μου με τόση χαρά και ενθουσιασμό να συμμετέχουν στη διαδικασία.
- Μια ξεχωριστή εμπειρία, αφού βραβευτήκαμε κιάλας. Η χαρά της συμμετοχής, της αποδοχής, της αναγνώρισης και της βράβευσης ήταν απερίγραπτη.

8. Έχετε δει κάποια αισθητή αλλαγή στους μαθητές σας μετά το τέλος αυτής της εμπειρίας; Αν ναι τι είδους αλλαγή είναι αυτή;

- Έχω δει μεγάλη αλλαγή. Κάποιοι απέκτησαν αυτοπεποίθηση και άρχισαν να συμμετέχουν στην τάξη με μεγάλη προθυμία, άλλοι δέθηκαν μεταξύ τους, ενώ άλλοι εντυπωσιάστηκαν από τα μηνύματα.
- Η εμπειρία αυτή άρεσε στα παιδιά γι' αυτό κ προσπαθούμε να το επαναλάβουμε, όχι με το "πάμε σινεμά" λόγω υψηλού κόστους για τα δεδομένα της σχολικής μονάδας φέτος.
- Δεν μπορώ να μιλήσω σε για αλλαγή σε βάθος χρόνου διότι οι μαθητές των τάξεων της έκτης όπου πραγματοποιήσαμε τις ταινίες, πήγαν στη συνέχεια γυμνάσιο. Όμως μπορώ να πω ότι υπήρξε πολύ σημαντική αλλαγή στο επίπεδο της σχέσης μας, για το μικρό διάστημα που παρέμεινα δάσκαλός τους. Δουλεύοντας μαζί δεθήκαμε και η ύπαρξη ενός κοινού σκοπού και οράματος βοήθησε στην αλληλοκατανόηση και την συνεργασία. Στο επίπεδο επίσης της γνώσης της γλώσσας και της τεχνικής του Κινηματογράφου νομίζω ότι τα παιδιά έχουν μια σε βάθος γνώση μερικών βασικών θεμάτων. Και σαφώς εδώ είναι το βιωματικό στοιχείο του προγράμματος που δίνει τον τόνο. Ίσως και η παρουσία των παιδιών για λίγο στην φάση του post-production να ολοκλήρωνε ακόμα περισσότερο την καλή εικόνα που αποκτούν.

- Ο ενθουσιασμός των μαθητών ήταν μεγάλος. Οι μαθητές αυτοί αποφοίτησαν από το δημοτικό κι έτσι δεν είχα την ευκαιρία να δω πώς υιοθέτησαν αυτή την εμπειρία. Είναι σίγουρο όμως πως η εμπειρία αυτή τους έμεινε χαραγμένη στη μνήμη και στην καρδιά τους, αφού η συζητούν ακόμη και μετά από τρία χρόνια.

Σας ευχαριστώ θερμά!

Με απεριόριστη εκτίμηση, Μπεκιάρη Ευαγγελία Π.Ε. 16

Παράρτημα Β

Πάμε Σινεμά;

Παρουσίαση του

Προγράμματος

Πάμε Σινεμά;

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τον κινηματογράφο

Παρουσίαση του προγράμματος
Ανάπτυξη και νέες εφαρμογές

Αντώνης Κιούκας

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Α' ΜΕΡΟΣ: Παρουσίαση του προγράμματος

Γιατί σινεμά στο σχολείο; του Αντώνη Κιούκα	4
Τι είναι το <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	6
Σκοπός του <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	8
Τρόπος και μέθοδος εφαρμογής του <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	9
Το <i>Πάμε Σινεμά</i> ; στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	10
Το <i>Πάμε Σινεμά</i> ; στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	12
Οι μαθητές γυρίζουν τις δικές τους ταινίες για το <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	14
Το Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	15
Η γνώμη των εκπαιδευτικών για το <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	18
Πολιτικοί, καλλιτέχνες, αθλητές, δημοσιογράφοι για το <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	20
Το <i>Πάμε Σινεμά</i> ; με αριθμούς (Αριθμητικά και γεωγραφικά στοιχεία)	26
Κινηματογραφιστές & εκπαιδευτικοί που εργάζονται για το <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	30
Έρευνα για τη σχέση των μαθητών με τον κινηματογράφο	33

Β' ΜΕΡΟΣ: Ανάπτυξη και νέες εφαρμογές

Σκέψεις για την ανάπτυξη του <i>Πάμε Σινεμά</i> ;	72
Το <i>Πάμε Σινεμά</i> ; και το Υπουργείο Παιδείας	74
Το <i>Πάμε Σινεμά</i> ; και η ομογένεια	76
Το <i>Πάμε Σινεμά</i> ; και η εκπαιδευτική τηλεόραση	78
Το <i>Πάμε Σινεμά</i> ; ως μοντέλο για την εισαγωγή μαθημάτων για τις τέχνες και τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση <i>Πάμε Σινεμά</i> ; <i>Πάμε Θέατρο</i> ; <i>Τραγούδι</i> , κ.ά. 80	

Α' ΜΕΡΟΣ

Παρουσίαση του προγράμματος

- Γιατί σινεμά στο σχολείο; του Αντώνη Κιούκα
- Τι είναι το *Πάμε Σινεμά*;
- Σκοπός του *Πάμε Σινεμά*;
- Τρόπος και μέθοδος εφαρμογής του *Πάμε Σινεμά*;
- Το *Πάμε Σινεμά*; στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση
- Το *Πάμε Σινεμά*; στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Οι μαθητές γυρίζουν τις δικές τους ταινίες
- Το Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά*;
- Οι εκπαιδευτικοί μιλούν για το *Πάμε Σινεμά*;
- Πολιτικοί, καλλιτέχνες, αθλητές, δημοσιογράφοι μιλούν για το *Πάμε Σινεμά*;
- Το *Πάμε Σινεμά*; με αριθμούς (*Αριθμητικά και γεωγραφικά στοιχεία*)
- Κινηματογραφιστές & εκπαιδευτικοί που εργάζονται για το *Πάμε Σινεμά*;
- Έρευνα του *Πάμε Σινεμά*; για τη σχέση των μαθητών με τον κινηματογράφο

Γιατί σινεμά στο σχολείο:

Ζούμε ήδη σε μια εποχή όπου τα όρια ανάμεσα στον κόσμο και την εικόνα του δεν είναι απλά δυσδιάκριτα, αλλά ανύπαρκτα. Η ίδια η πραγματικότητα που βιώνουμε καθημερινά, αποτελείται από εικόνες. Μεταφέρουμε πληροφορίες, μεταδίδουμε γνώση, επικοινωνούμε, ανταλλάσσουμε ιδέες και, τελικά, αποκτούμε συνείδηση του εαυτού μας και του κόσμου μέσα από εικόνες, οι οποίες καταλαμβάνουν όλο και περισσότερο την προνομιακή θέση που κατείχε μέχρι τώρα ο λόγος. Το γεγονός αυτό δεν σημαίνει το τέλος του πολιτισμού, όπως πολλοί υποστηρίζουν. Αντίθετα, σηματοδοτεί το πέρασμα σε μια νέα εποχή, ένα βασικό χαρακτηριστικό της οποίας θα είναι η ανάπτυξη ενός άλλου κώδικα επικοινωνίας, μιας άλλης γλώσσας, της γλώσσας των εικόνων. Η γλώσσα αυτή ήδη υπάρχει, αρθρώνεται, εξελίσσεται και, μέρα με τη μέρα, ανάγεται σε κύριο φορέα εκπομπής μηνυμάτων, μετάδοσης γνώσης και πληροφοριών. Η υποτίμηση της εικόνας και η αντίληψη ότι αυτή εμπεριέχει ένα μονοσήμαντο και προφανές νόημα διαστρεβλώνουν τη σχέση μας με την ίδια την πραγματικότητα που την παράγει.

Αυτό ακριβώς είναι που μας μεταμορφώνει σε παθητικούς δέκτες. Μαθαίνουμε να είμαστε καχύποπτοι απέναντι στις λέξεις, για τις οποίες ξέρουμε ότι μπορούν να κρύβουν περισσότερα από όσα φαινομενικά δηλώνουν. Αν όμως είναι αλήθεια ότι μία εικόνα αξίζει όσο χίλιες λέξεις, πρέπει να υποψιαζόμαστε ότι η εικόνα μπορεί να είναι χίλιες φορές πιο παραπλανητική.

Η νέα γενιά, η οποία έχει το προνόμιο να μεγαλώνει και να διαμορφώνεται σε αυτή τη συναρπαστική ιστορική περίοδο των ραγδαίων εξελίξεων, αντιμετωπίζει τον καταϊγισμό των εικόνων που δέχεται, με το θάρρος και την τόλμη του πρωτοπόρου εξερευνητή ενός καινούργιου κόσμου και αρχίζει να χαράζει, μέσα από τις εικόνες αλλά και πίσω από αυτές, την πραγματικότητα αυτού του κόσμου. Το *Πάμε Σινεμά;* μαθαίνει στα παιδιά τη γλώσσα των εικόνων, δείχνοντας τον τρόπο να τις δημιουργούν και να εκφράζονται μέσα από αυτές. Η νέα γενιά μιλάει ήδη τη γλώσσα των εικόνων.

Ας την ακούσουμε...

Αντώνης Κιούκας
Αναπληρωτής Διευθυντής
Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης
Διεύθυνση *Πάμε Σινεμά;*

Τι είναι το Πάμε Σινεμά;

Το Πάμε Σινεμά; είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα γνωριμίας των μαθητών με τον κινηματογράφο. Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της κοινής δράσης των Υπουργείων Πολιτισμού και Παιδείας για την εισαγωγή στην εκπαίδευση μαθημάτων σχετικά με τις τέχνες και τον πολιτισμό.

Το Πάμε Σινεμά; σχεδιάστηκε και εφαρμόζεται από το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης και έχει ως σκοπό του την ιδιαίτερη επαφή των μαθητών με την τέχνη του κινηματογράφου και την κατανόηση των βασικών αρχών της οπτικοακουστικής αφήγησης. Γεγονός ιδιαίτερα κρίσιμο σε μία εποχή που η εικόνα έχει αναδειχθεί σε κυρίαρχο μέσο μετάδοσης πληροφοριών, μεταφοράς γνώσης και επικοινωνίας, διαμορφώνοντας την προσωπικότητα των νέων ανθρώπων και επηρεάζοντας καθοριστικά την αντίληψή τους για τον κόσμο που τους περιβάλλει.

Το Πάμε Σινεμά; έχει ως στόχους:

- να φέρει σε επαφή τους μαθητές με την τέχνη του κινηματογράφου
- να προσφέρει στους μαθητές τη μέθοδο να αντιμετωπίσουν την εικόνα ως γλώσσα
- να υπογραμμίσει τη δυνατότητα και την αναγκαιότητα της κριτικής προσέγγισης των ποικίλων οπτικοακουστικών προϊόντων που μας κατακλύζουν και καθημερινά καταναλώνουμε
- να συμβάλλει στη δημιουργία καχύποπτων και δύσπιστων θεατών και, τελικά, υποψιασμένων πολιτών.

Το Πάμε Σινεμά; είναι πρόγραμμα μαζικό που πραγματοποιείται σε όλη την ελληνική επικράτεια αλλά και στην ομογένεια. Έχει καλύψει έως σήμερα 2.364 Δημοτικά σχολεία με 156.464 μαθητές και 601 Λύκεια με 77.202 μαθητές.

Έχουν σχεδιαστεί δύο εφαρμογές του προγράμματος, με κοινή δομή και προσανατολισμό, μία για τα Δημοτικά Σχολεία και μία για τα Γυμνάσια-Λύκεια. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος οι μαθητές προμηθεύονται ενημερωτικά έντυπα, βιβλία και οδηγούς μελέτης, βλέπουν δύο κινηματογραφικές ταινίες με παρόμοιο θέμα αλλά διαφορετική αισθητική και αφηγηματική δομή, και παρακολουθούν ένα μάθημα ανάλυσης της οπτικοακουστικής αφήγησης.

Οι μαθητές κάθε Γυμνασίου και Λυκείου που συμμετέχει στο *Πάμε Σινεμά;* κάνουν μια ταινία μικρού μήκους. Ξεκινώντας από τη συγγραφή του σεναρίου και φτάνοντας μέχρι το τελικό μοντάζ, με την προσφορά από το Φεστιβάλ της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής (κάμερες, ηχοληπτικά, φώτα, σουίτες μοντάζ) και με την καθοδήγηση επαγγελματιών σκηνοθετών, οι μαθητές κάθε σχολείου σκηνοθετούν τις δικές τους ταινίες.

Όλες αυτές οι ταινίες προβάλλονται στο τέλος της σχολικής χρονιάς, στο Διαγωνιστικό Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά;*. Στα τέσσερα Φεστιβάλ (2001, 2002, 2003 και 2004) έχουν συμμετάσχει 446 ταινίες από αντίστοιχο αριθμό Λυκείων και Γυμνασίων που έχουν πάρει μέρος στο πρόγραμμα.

Ειδική ομάδα επιστημόνων επεξεργάζεται τους Οδηγούς Μελέτης. Στόχος της εργασίας αυτής είναι η διερεύνηση σχέσης της αντιληπτικής ικανότητας των παιδιών με τα οπτικοακουστικά μέσα. Τα συμπεράσματα αυτά μαζί με τις παρατηρήσεις και τις υποδείξεις μαθητών και εκπαιδευτικών βοηθούν στη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό του προγράμματος.

Στους μαθητές κάθε σχολείου που συμμετέχει στο πρόγραμμα δίνεται ατομικό «Δίπλωμα συμμετοχής» στις δραστηριότητες του *Πάμε Σινεμά;*.

Σκοπός και περιεχόμενο του Πάμε Σινεμά:

1. Το Πάμε Σινεμά; είναι ένα πρωτότυπο (σε ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο) και μαζικό ταυτόχρονα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που συνδυάζει την παροχή γνώσεων, την εθελοντική συμμετοχή και την άμμιλα, με τη δημιουργία και την προσωπική έκφραση.
2. Είναι κυρίως μάθημα «γλωσσικό», προσφέροντας στους μαθητές τις βασικές αρχές γραμματικής και συντακτικού της, ραγδαία αναπτυσσόμενης στην εποχή μας, γλώσσας των εικόνων.
3. Χρησιμοποιεί -με πειραματικό σχεδόν τρόπο- νέες διδακτικές μεθόδους.
4. Φέρνει τους μαθητές σε επαφή με την πιο σύγχρονη και διαδεδομένη τέχνη, την τέχνη του κινηματογράφου, ιδίως σε ακριτικές και «άγονες» πολιτιστικά περιοχές.
5. Ενεργοποιεί τους μαθητές στην κατεύθυνση της πρωτογενούς δημιουργίας και έκφρασης.
6. Προάγει το ομαδικό πνεύμα και τη συνεργασία.
7. Αποτελεί εμμέσως μάθημα επαγγελματικού προσανατολισμού στον οπτικοακουστικό τομέα, που αποτελεί σημαντικό και αναπτυσσόμενο τομέα της οικονομίας.
8. Φέρνει σε επαφή ευρύτερες τοπικές κοινωνικές δυνάμεις με το σχολείο, κινητοποιώντας τις Νομαρχίες, τους Δήμους και τους Πολιτιστικούς φορείς, στους τόπους που πραγματοποιείται.
9. Προωθεί και καλλιεργεί στους μαθητές τις ιδέες της αποδοχής του «άλλου», ανεξαρτήτως φύλου, καταγωγής, θρησκευματος, ιδιαιτεροτήτων και δεξιοτήτων.
10. Φιλοδοξεί να αποτελέσει μία σταθερή γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στους νέους της Ελλάδας και εκείνους της ομογένειας μας σε όλο τον κόσμο.
11. Μπορεί να αποτελέσει πρότυπο και οδηγό για την εισαγωγή στην εκπαίδευση, με σύγχρονο και δημιουργικό τρόπο, άλλων μαθημάτων σχετικά με τις τέχνες.

Τρόπος και μέθοδος εφαρμογής του Πάμε Σινεμά:

1. Το *Πάμε Σινεμά*; πραγματοποιείται και στην Α'βάθμια (Δ'. Ε'. ΣΤ' τάξη Δημοτικού) και τη Β'βάθμια εκπαίδευση.
2. Εφαρμόζεται κάθε έτος σε δύο ή τρεις περιφέρειες της χώρας για τα Δημοτικά, και σε τρεις περιφέρειες για τα Λύκεια, καλύπτοντας το σύνολο των σχολείων αυτών των περιφερειών. (Περίπου 500-600 Δημοτικά και 100-150 Λύκεια ετησίως).
3. Τα μαθήματα δίδονται από νέους σκηνοθέτες, οι οποίοι λαμβάνουν ειδική σεμιναριακή εκπαίδευση για τη συγκεκριμένη διδασκαλία, και καλύπτουν -ανά δύο- το σύνολο των σχολείων μίας περιφέρειας.
4. Τα μαθήματα διαρκούν δύο ημέρες (μία στο σχολείο και μία σε κινηματογραφική αίθουσα) και συμμετέχουν σε αυτά όλοι οι μαθητές του σχολείου.
5. Οι μαθητές των Γυμνασίων και των Λυκείων (όχι των Δημοτικών) συμμετέχουν στην τρίτη φάση του προγράμματος που είναι η παραγωγή της ταινίας. Η ταινία γίνεται σε τρία επιπλέον Σαββατοκύριακα, εντός του σχολείου-εκτός ωρών μαθημάτων, και συμμετέχουν όσοι μαθητές το επιθυμούν. (Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου)
6. Έχουν γραφτεί και εκδοθεί -ειδικά για το πρόγραμμα- δύο εγχειρίδια, ένα για την Α'βάθμια και ένα για τη Β'βάθμια εκπαίδευση, τα οποία συνοδεύονται από οδηγούς μελέτης και διανέμονται σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές των σχολείων. Επίσης έχουν παραχθεί δύο ταινίες (1. *Τι είναι ο κινηματογράφος* και 2. *Κινούμενο σχέδιο: Τέχνη και τεχνική*) ειδικά για τη διδασκαλία του *Πάμε Σινεμά*; .

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Επίσκεψη στα σχολεία και ενημέρωση των δασκάλων για το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά;*, τη μέθοδο υλοποίησής του και τους στόχους του. Διανομή στους εκπαιδευτικούς που αναλαμβάνουν την υλοποίηση του προγράμματος οδηγού εφαρμογής, όπου επεξηγείται η δική τους συμμετοχή στο πρόγραμμα.
2. Προβολή στο σχολείο της ταινίας *Ντάμπο το Ελεφαντάκι* και του ντοκιμαντέρ *Το κινούμενο σχέδιο: Τέχνη και τεχνική*, παραγωγής του Φεστιβάλ Κινηματογράφου ειδικά για το *Πάμε Σινεμά;* .
3. Διανομή στους μαθητές του βιβλίου «Η κινηματογραφική αφήγηση, μια εξιστόρηση με εικόνες και ήχους, τόμος Α'». Στο βιβλίο αυτό αναλύονται τα εξής:
  - Τι είναι κινηματογράφος και ποιά τα βασικά είδη του.
  - Άλλες μορφές οπτικοακουστικής έκφρασης.
  - Κινηματογραφικές ταινίες - σταθμοί στην ιστορία του κινηματογράφου.
  - Τρόποι που μπορεί κανείς να αφηγηθεί μια ιστορία.
  - Συντελεστές για τη δημιουργία μίας ταινίας.
  - Αποσπάσματα σεναρίων, storyboard και εικόνων των δύο ταινιών
  - Γλωσσάρι, όπου επεξηγούνται οι όροι που χρησιμοποιούνται στον κινηματογράφο.

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

1. Σε προγραμματισμένη επίσκεψη στην κινηματογραφική αίθουσα, οι μαθητές παρακολουθούν μια εισήγηση με τίτλο «Η κινηματογραφική αφήγηση: μια εξιστόρηση με εικόνες και ήχους». Η εισήγηση στηρίζεται στο βιβλίο, το οποίο ήδη οι μαθητές έχουν επεξεργαστεί με την καθοδήγηση των δασκάλων τους στην τάξη.
2. Προβάλλεται μία από τις κορυφαίες ταινίες του βωβού κινηματογράφου, *Το Τσίρκο* του Τσάρλι Τσάπλιν.

ΠΙΣΩ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Διανέμεται στον κάθε μαθητή *Ερωτηματολόγιο*, σχετικά με τη νοχήση των μαθητών με τον κινηματογράφο, τις τέχνες της εικόνας και τα οπτικοακουστικά μέσα.
2. Διανέμεται στον κάθε δάσκαλο ερωτηματολόγιο στο οποίο περιγράφει τα αποτελέσματα του προγράμματος, διατυπώνει τη γνώμη του για το πρόγραμμα και προτείνει τρόπους βελτίωσής του.
3. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, κάθε σχολείο και κάθε τάξη που συμμετείχε στο πρόγραμμα, λαμβάνει από το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης ένα «Δίπλωμα Συμμετοχής».

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

1. Τα ερωτηματολόγια των μαθητών επεξεργάζεται ομάδα ειδικών επιστημόνων με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για τη σχέση των παιδιών με τα οπτικοακουστικά μέσα. (βλ. Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας 2003-2004, σελ. 35)
2. Τα ερωτηματολόγια των εκπαιδευτικών χρησιμοποιούνται για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό του προγράμματος.

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Επίσκεψη στα σχολεία και ενημέρωση του διευθυντή και των καθηγητών για το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά;*, τη μέθοδο υλοποίησής του και τους στόχους του. Διανομή στους εκπαιδευτικούς που αναλαμβάνουν την υλοποίηση του προγράμματος οδηγού εφαρμογής, όπου επεξηγείται η δική τους συμμετοχή στο πρόγραμμα.
2. Διανομή στους μαθητές του βιβλίου «Η κινηματογραφική αφήγηση, μια εξιστόρηση με εικόνες και ήχους, τόμος Β'». Στο βιβλίο αυτό αναλύονται τα εξής:
  - Τι είναι κινηματογράφος και ποιά τα βασικά είδη του.
  - Άλλες μορφές οπτικοακουστικής έκφρασης.
  - Κινηματογραφικές ταινίες - σταθμοί στην ιστορία του κινηματογράφου.
  - Τρόποι που μπορεί κανείς να αφηγηθεί μια ιστορία.
  - Συντελεστές για τη δημιουργία μίας ταινίας.
  - Αποσπάσματα σεναρίων, storyboard και εικόνων των δύο ταινιών.
  - Γλωσσάρι, όπου επεξηγούνται οι όροι που χρησιμοποιούνται στον κινηματογράφο.
3. Προβολή της εικοσάλεπτης εκπαιδευτικής ταινίας *Τι είναι ο κινηματογράφος*, παραγωγής του *Πάμε Σινεμά;*.
4. Συζήτηση με τον καθηγητή για τα θέματα που παρουσιάζονται στην ταινία.

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

1. Προγραμματισμένη επίσκεψη των μαθητών στον κινηματογράφο όπου παρακολουθούν μια εισήγηση για τη γλώσσα του κινηματογράφου με τίτλο «Η κινηματογραφική αφήγηση: Μια εξιστόρηση με εικόνες και ήχους». Η εισήγηση εξοικειώνει τους μαθητές με τα βασικά εκφραστικά μέσα της κινηματογραφικής τέχνης όπως είναι οι έννοιες του κάδρου, του πλάνου, του μοντάζ, του τράβελινγκ και των πολλών διαφορετικών τρόπων που μπορεί να χρησιμοποιήσει ένας σκηνοθέτης για να αφηγηθεί την ιστορία του.
2. Προβολή μιας από τις κορυφαίες ταινίες του παγκόσμιου κινηματογράφου.
3. Διανέμεται στον κάθε καθηγητή ερωτηματολόγιο, στο οποίο περιγράφει τα αποτελέσματα του προγράμματος, διατυπώνει τη γνώμη του για το πρόγραμμα και προτείνει τρόπους βελτίωσής του.

4. Διανέμεται στον κάθε μαθητή *Ερωτηματολόγιο*, για τη σχέση των μαθητών με τον κινηματογράφο, τις τέχνες της εικόνας και τα οπτικοακουστικά μέσα.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

1. Τα ερωτηματολόγια των μαθητών επεξεργάζεται ομάδα ειδικών με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για τη σχέση των παιδιών με τα οπτικοακουστικά μέσα.
2. Τα ερωτηματολόγια των εκπαιδευτικών χρησιμοποιούνται για τη βελτίωση του προγράμματος.

ΣΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ (3 Σαββατοκύριακα)

Σε καθένα από τα σχολεία που παίρνουν μέρος στο πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*, οργανώνεται μια ομάδα δέκα-είκοσι παιδιών που με τη βοήθεια ενός επαγγελματία σκηνοθέτη και τα απαραίτητα τεχνικά μέσα γράφουν, σκηνοθετούν και γυρίζουν μέσα σε δύο Σαββατοκύριακα μια πεντάλεπτη ταινία. Οι ταινίες έχουν κάτι κοινό: γυρίζονται στο χώρο του σχολείου και του άμεσου περιβάλλοντος των παιδιών. Οι κινηματογραφικές ειδικότητες και αρμοδιότητες μοιράζονται σε όλα τα μέλη της κάθε ομάδας, κυκλικά, έτσι ώστε όλα τα παιδιά να έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των εργασιών του γυρίσματος και του μοντάζ. Όλες αυτές οι ταινίες προβάλλονται στο Διαγωνιστικό Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά*, στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

- Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, κάθε σχολείο και κάθε τάξη που συμμετείχε στο πρόγραμμα, λαμβάνει «Δίπλωμα Συμμετοχής».

Οι μαθητές κάνουν τις δικές τους ταινίες για το Πάμε Σινεμά:

446 Λύκεια και Γυμνάσια της Αττικής, της Θεσσαλονίκης, της Θράκης, της Κρήτης, της Ηπείρου, του Αιγαίου, της Νέας Υόρκης και της Γερμανίας που έχουν συμμετάσχει από το 2000 έως σήμερα στο Πάμε Σινεμά; έχουν γυρίσει 446 ταινίες μικρού μήκους, παραγωγής του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Οι μαθητές γράφουν μόνοι τους το σενάριο, παίζουν τους ρόλους, φτιάχνουν τα σκηνικά και τα κοστούμια, χειρίζονται την κάμερα, τα φώτα και τα ηχοληπτικά, συνθέτουν μουσική και σκηνοθετούν τις δικές τους ταινίες. Με τη βοήθεια ενός επαγγελματία σκηνοθέτη και την παροχή των απαραίτητων τεχνικών μέσων γυρίζουν μέσα σε δύο Σαββατοκύριακα μια πεντάλεπτη ταινία. Οι κινηματογραφικές ειδικότητες και αρμοδιότητες μοιράζονται σε όλα τα μέλη της κάθε ομάδας, κυκλικά, έτσι ώστε όλα τα παιδιά να έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των εργασιών του γυρίσματος και του μοντάζ.

446 ταινίες χαμηλόφωνες αλλά καυστικές. Ταινίες που δεν χαρίζονται σε κανέναν. Με έμπνευση, ασέβεια και κέφι –άλλοτε επιδέξια, άλλοτε άτσαλα – σχολιάζουν τα καθημερινά τους προβλήματα, τις σχέσεις τους και τα άγχη τους. Είναι οι πρώτες τους προσπάθειες να αφηγηθούν μια μικρή ιστορία με εικόνες και ήχους, χρησιμοποιώντας την κινηματογραφική γλώσσα για να πουν τα δικά τους. Και αλίμονο σε όποιον έχουν βάλει στο μάτι...

Τι είναι το Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών Πάμε Σινεμά;

Το Πάμε Σινεμά; ολοκληρώνει κάθε χρόνο τη δραστηριότητά του με τη διοργάνωση του Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών Πάμε Σινεμά; στο οποίο προβάλλονται όλες οι ταινίες που έχουν γυρίσει οι μαθητές των σχολείων στο πλαίσιο του προγράμματος. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές –αλλά και σε όλο τον κόσμο– να δουν τα έργα τους στο χώρο όπου αξιωματικά ανήκουν: στη μεγάλη οθόνη. Το Φεστιβάλ πραγματοποιείται ταυτόχρονα, την ίδια μέρα και ώρα, στις πρωτεύουσες των περιφερειών που έχει εφαρμοστεί το πρόγραμμα. Η μεγάλη στιγμή αυτής της γιορτής είναι η Τελετή Απονομής των Βραβείων, η οποία πραγματοποιείται, την ίδια μέρα και ώρα, σε όλες τις πόλεις που έγινε το Φεστιβάλ, αμέσως μετά την προβολή των ταινιών. Η καινοτομία αυτής της τελετής είναι ότι, ενώ είναι μία, γίνεται ταυτόχρονα σε πολλές αίθουσες. Οι αίθουσες αυτές είναι συνδεδεμένες δορυφορικά μεταξύ τους και οι θεατές κάθε αίθουσας παρακολουθούν και συμμετέχουν σε ό,τι συμβαίνει στις αίθουσες των άλλων πόλεων. Σε κάθε πόλη την τελετή παρουσιάζει ένας γνωστός ηθοποιός και συμμετέχει ένας τραγουδιστής.

1ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών Πάμε Σινεμά;

Αθήνα • Θεσσαλονίκη 12 & 13 Μαΐου 2001

Το 1ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών Πάμε Σινεμά; έγινε στις 12 και 13 Μαΐου 2001 στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Στο Φεστιβάλ συμμετείχαν 62 ταινίες από μαθητές 62 Γυμνασίων και Λυκείων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Η Τελετή Απονομής Βραβείων πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 13 Μαΐου ταυτόχρονα στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη και μεταδόθηκε απευθείας από την ET-1. Παρουσιαστές της βραδιάς ήταν η Δήμητρα Παπαδοπούλου στην Αθήνα και ο Θοδωρής Αθερίδης στη Θεσσαλονίκη. Συμμετείχαν με τραγούδια τους η Ελένη Τσαλιγοπούλου και ο Μιχάλης Χατζηγιάννης. Η Κριτική Επιτροπή του 1ου Φεστιβάλ αποτελείτο από τους: Διονύση Σαββόπουλο, Παναγιώτη Φασούλα, το σκηνοθέτη Νίκο Περράκη, το δημοσιογράφο Σταύρο Θεοδωράκη, τον ηθοποιό Χριστόφορο Παπακαλιάτη, τη δημοσιογράφο Βίκυ Χατζηβασιλείου και την εκπαιδευτικό Κατερίνα Κουμλίδου.

2ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών Πάμε Σινεμά;

Αθήνα • Ηράκλειο • Θεσσαλονίκη • Αλεξανδρούπολη 27 & 28 Απριλίου 2002

Το 2ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά*; έγινε στις 27 και 28 Απριλίου 2002, στη Θεσσαλονίκη, την Αθήνα, το Ηράκλειο και την Αλεξανδρούπολη. Στο Φεστιβάλ συμμετείχαν 121 ταινίες από μαθητές 121 Γυμνασίων και Λυκείων της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης, της Κρήτης και της Θράκης. Η Τελετή Απονομής Βραβείων πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 28 Απριλίου και στις τέσσερις πόλεις ταυτόχρονα, σε απευθείας σύνδεση μεταξύ τους και προβλήθηκε ζωντανά από την ΕΤ-1.

Παρουσιαστές της βραδιάς ήταν η Εβελίνα Παπούλια στην Αθήνα, η Ναταλία Δραγούμη στη Θεσσαλονίκη, ο Σάκης Μπουλάς στην Αλεξανδρούπολη και ο Ρένος Χαραλαμπίδης στο Ηράκλειο. Συμμετείχαν με τραγούδια τους ο Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, η Ελένη Πέτα, ο Αργύρης Μπακιρτζής και οι ETSI DE.

Η Κριτική Επιτροπή του 2ου Φεστιβάλ αποτελείτο από τους: Γιώργο Νταλάρα, Παναγιώτη Γιαννάκη, τον καθηγητή Πανεπιστημίου Δημήτρη Φατούρο, τον σκηνοθέτη Περικλή Χούρσογλου, τους ηθοποιούς Άκη Σακελλαρίου και Δημήτρη Κουρούμπαλη και το δημοσιογράφο Παύλο Τσίμα.

3ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά*;

Αθήνα • Θεσσαλονίκη • Σύρος • Ιωάννινα • Μόναχο 10 Μαΐου 2003

Το 3ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά*; έγινε στις 10 Μαΐου 2003, στη Θεσσαλονίκη, στην Αθήνα, στη Σύρο, στα Ιωάννινα και στο Μόναχο. Στο Φεστιβάλ συμμετείχαν 148 ταινίες από μαθητές 172 Γυμνάσια και Λύκεια της Αττικής, της Θεσσαλονίκης, των Κυκλάδων, της Ηπείρου και της Γερμανίας. Η Τελετή Απονομής των βραβείων πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 10 Μαΐου και στις πέντε πόλεις ταυτόχρονα, σε απευθείας σύνδεση μεταξύ τους και προβλήθηκε ζωντανά από την ΕΤ1.

Παρουσιαστές της βραδιάς ήταν στη Θεσσαλονίκη ο Θοδωρής Αθερίδης, στα Ιωάννινα η Ρίκα Βαγιάνη, στο Μόναχο ο Γιάννης Ζουγανέλης, στη Σύρο ο Ιεροκλής Μιχαηλίδης και στην Αθήνα η Δήμητρα Παπαδοπούλου. Συμμετείχαν με τραγούδια τους ο Διονύσης Τσακνής, η Μελίνα Ασλανίδου, ο Φίλιππος Πλιάτσικας και ο Παντελής Θαλασσινός.

Η κριτική επιτροπή του 3ου Φεστιβάλ αποτελείτο από τους: Θάνο Μικρούτσικο, Λάκη Λαζόπουλο, Νίκο Χατζηνικολάου, Παναγιώτη Φασούλα, Σμαράγδα Καρύδη, Σπύρο Βούγια, Ορέστη Ανδρεαδάκη.

4ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά*;

Αθήνα • Θεσσαλονίκη • Μυτιλήνη • Νέα Υόρκη 25 Απριλίου 2004

Το 4ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά*; έγινε στις 25 Απριλίου 2004 έγινε στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τη Μυτιλήνη και τη Νέα Υόρκη, με τη συμμετοχή 115 ταινιών από μαθητές 129 Γυμνασίων και Λυκείων της Αττικής, της Θεσσαλονίκης, των νησιών Βορείου Αιγαίου και της Νέας Υόρκης.

Η Τελετή Απονομής των βραβείων πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 25 Απριλίου και στις τέσσερις πόλεις ταυτόχρονα, σε απευθείας σύνδεση μεταξύ τους και προβλήθηκε ζωντανά από την ΕΤ1.

Παρουσιαστές της βραδιάς ήταν στην Αθήνα η Ναταλία Δραγούμη, στη Θεσσαλονίκη ο Ιεροκλής Μιχαηλίδης, στη Μυτιλήνη η Πόπη Τσαπανίδου και στη Νέα Υόρκη η Ρίκα Βαγιάνη. Συμμετείχαν με τραγούδια τους ο Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, ο Διονύσης Τσακνής, ο Γιάννης Σαββιδάκης και οι ΕΤΣΙ ΔΕ.

Η κριτική επιτροπή του 4ου Φεστιβάλ αποτελείτο από τους: Διονύση Σαββόπουλο, Παντελή Βούλγαρη, Ρένια Λουιζίδου, Άλκη Κούρκουλο, Μαρία Χούκλη, Ρένο Χαραλαμπίδη και Ιωάννη Αντωνόπουλο Πρύτανη Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Κρίσεις - Συμπεράσματα των εκπαιδευτικών για το Πάμε Σινεμά:

- Το *Πάμε Σινεμά*; είναι προς το παρόν η μοναδική αφετηρία απόκτησης κινηματογραφικών γνώσεων μέσω της δημόσιας εκπαίδευσης.
- Το πρόγραμμα κρίνεται ως ενδιαφέρον και αξιόλογο για τους μαθητές γιατί τους προσφέρει πρωτόγνωρες γνώσεις. Τα έντυπα αξιολογήθηκαν θετικά γιατί ήταν απλά και ολοκληρωμένα, παρέχοντας όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Η οπτικο-ακουστική εισήγηση της δεύτερης φάσης του προγράμματος θεωρήθηκε εξαιρετικά διαφωτιστική και άμεση.
- Όλοι ανεξαιρέτως οι εκπαιδευτικοί είναι ιδιαίτερα θετικοί στην ιδέα να ενταχθεί το πρόγραμμα στη διδακτέα ύλη. Οι περισσότεροι δάσκαλοι συμφώνησαν πως πρέπει να υπάρχει συνέχεια του προγράμματος, αλλιώς χάνεται η εκπαιδευτική του αξία. Η συμμετοχή των ίδιων μαθητών και την επόμενη σχολική χρονιά σε ένα πιο διευρυμένο πρόγραμμα, θα τους επιτρέψει να αποκτήσουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο.
- Οι θετικές συνέπειες της εφαρμογής του εκτείνονται επίσης και σε τομείς όπως είναι ο επαγγελματικός προσανατολισμός, η καλλιέργεια της ομαδικής εργασίας και της προσωπικής υπευθυνότητας, η αποκάλυψη των ιδιαίτερων κλίσεων και η ελεύθερη δημιουργική έκφραση των παιδιών εξαιτίας της εθελοντικής συμμετοχής, η κοινωνική ενημέρωσή και η καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης.
- Η μαζικότητα, η έκταση, η συνέχεια και η επαναληπτική ολοκλήρωση του προγράμματος έτσι ώστε να καλυφθεί όλος ο ελλαδικός χώρος, αποδεικνύουν τη σημασία και τη δυναμική του. Το *Πάμε Σινεμά*; ενεργοποιεί χιλιάδες ανθρώπους. Μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς, νομαρχίες, δημαρχίες, κινηματογραφικές λέσχες, αιθουσάρχες κινηματογράφων, κινηματογραφικούς τεχνικούς και καλλιτέχνες. Σε κάθε απομακρυσμένο από τα μεγάλα κέντρα χωριό, σε κάθε πόλη των νομών όπου εξελίσσεται, γίνεται κέντρο ενδιαφέροντος των πολιτών και αποτελεί δείγμα του ενδιαφέροντος της πολιτείας για τους κατοίκους των

περιοχών αυτών. Αποτελεί μια δραστική δίοδο επικοινωνίας του σχολείου με την κοινωνία και των κοινωνικών φορέων μεταξύ τους.

- Πολλοί έκριναν πως η οπτικο-ακουστική μέθοδος διδασκαλίας διευκολύνει τη διδακτική διαδικασία γιατί προσφέρει μεγαλύτερη διέγερση, συγκέντρωση και συγκράτηση του ενδιαφέροντος και της προσοχής των μαθητών και πρότειναν τη χρήση της και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα. Με τη μέθοδο που προτείνει το *Πάμε Σινεμά*; διευκολύνεται η ευχερής μάθηση και η εφαρμογή φυσικών διδακτικών αρχών και μεθόδων, δηλαδή της αυτενέργειας, της άμεσης επαλήθευσης και της επανατροφοδότησης. Τέλος, γίνεται συστηματικότερη η οργάνωση και η ταξινόμηση της ύλης και έτσι εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη διάρκεια της γνώσης.

Πολιτικοί, καλλιτέχνες, αθλητές, δημοσιογράφοι μιλούν για το Πάμε Σινεμά:

Πρόσωπα από το χώρο της πολιτικής, της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, της τέχνης, του αθλητισμού και της δημοσιογραφίας που έχουν συμμετάσχει σε αυτό με διαφόρους τρόπους τα προηγούμενα τέσσερα χρόνια.

Μαριέττα Γιαννάκου, Υπουργός Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων

Η τέχνη είναι ταυτόχρονα δημιουργία, αισθητική κι επικοινωνία. Είναι η υπέρβαση του καθημερινού, η αναζήτηση της ψυχής κι η έκφραση του ανθρώπου. Αν η τέχνη είναι μια φορά απαραίτητη στους ενήλικες, είναι πολλαπλά αναγκαία στα νέα παιδιά, που μέσα από αυτή διαμορφώνουν την ίδια τους την προσωπικότητα. Η ενασχόληση των παιδιών με δραστηριότητες που προάγουν τη δημιουργική σκέψη πρέπει να αποτελεί βασική επιδίωξη κάθε συστηματικού προγράμματος αγωγής και να συνιστά οργανικό μέρος της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες της. Η έντονη περιέργεια, η αισιόδοξη διάθεση, η ενδοσκοπική τάση, η ανοχή του διαφορετικού, τα καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα, η έλξη προς το άγνωστο και το μυστηριώδες, πρέπει να επιδοκιμάζονται και να ενθαρρύνονται. Το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά;* των Υπουργείων Πολιτισμού και Παιδείας έχει καταξιωθεί στις συνειδήσεις των μαθητών μας, όπως αποδεικνύει η εξαιρετικά μεγάλη συμμετοχή τους. Περισσότεροι από 130.000 μαθητές, σχεδόν 2.900 σχολεία έχουν εργαστεί στο πλαίσιο του προγράμματος. Αφήνοντας ελεύθερη την παιδική και εφηβική φαντασία είδαμε να προβάλλεται στην οθόνη μια άλλη διάσταση της καθημερινότητας: κωμική και ενθουσιώδης, επικριτική και ευαίσθητη, πρωτόγνωρη και πολύπλοκη αλλά κυρίως ανατρεπτική. Αυτό αυξάνει τις ευθύνες μας, για ολοένα και καλύτερη προετοιμασία, ολοένα και υψηλότερους στόχους. Με αυτές τις σκέψεις χαιρετίζω το 4ο Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά;* και συγχαίρω τα παιδιά για την προσπάθειά τους. Περισσότερο όμως τα συγχαίρω για την πνευματική τους ευλυγισία, την πρωτοτυπία, την ευαισθησία προς τις προβληματικές καταστάσεις, το χιούμορ και τη φαντασία. Τα παιδιά έδωσαν το δικό τους μήνυμα συνθέτοντας την εικόνα με τον ήχο και το όνειρο με την πραγματικότητα. Περιμένουν από εμάς τους «θεατές» να τους ενθαρρύνουμε ώστε εύκολα να τολμούν, να μην φοβούνται τα λάθη και την αποτυχία και να παίρνουν ρίσκα για να πετύχουν δημιουργικά οφέλη.

Πέτρος Τατούλης, Υφυπουργός Πολιτισμού

Η ελληνική κοινωνία του 21ου αιώνα πρέπει να πιστέψει και να ενθαρρύνει τη δημιουργική ικανότητα και τη διάθεση εμπλοκής των νέων ανθρώπων, των αυριανών ακαδημαϊκών πολιτών της χώρας μας, σε όλους τους τομείς του πολιτισμού. Μέσα απ’

αυτή τη σχέση, μια σχέση ισότιμης συνεργασίας και ανοικτών σχέσεων, η πολιτεία αλλά και η ίδια η κοινωνία έχει μόνο να κερδίσει. Πιστεύουμε στο δυναμισμό και την ικανότητα των νέων μας. Αποζητούμε τις παρεμβάσεις τους. Αντιλαμβανόμαστε τις ουτοπίες τους. Αφουγκραζόμαστε τους προβληματισμούς τους. Ο θεσμός του *Πάμε Σινεμά*; είναι ένα εφελκυστικό ανοικτού διαλόγου των νέων ανθρώπων με την κοινωνία. Είναι το βήμα το δικό σας, ώστε μέσα από τη δημιουργία και την προσφορά να αλλάξετε τον κόσμο, αλλάζοντας πρώτα όμως την καθημερινότητα τη δική μας, τη δική σας, των γύρω σας. Η κυβέρνηση αλλά και το Υπουργείο Πολιτισμού επενδύει πάνω στη δική σας ανάγκη παρέμβασης. Πιστεύει στη δική σας καθαρή ματιά και στον αγνό αλλά όχι απλουστευμένο τρόπο που προσεγγίζετε το σήμερα της χώρας μας, το αύριο της παγκόσμιας κοινωνίας. Πιστεύουμε σε εσάς όχι γιατί έτσι επιβάλλει η συνηθισμένη διαδικασία διαλόγου των πολιτικών με τους νέους ανθρώπους, αλλά γιατί η δική σας γενιά έχει ένα και μόνο χρέος. Να συμπαρασύρει μαζί της όλους εμάς σε ένα ταξίδι γρήγορων ταχυτήτων με προορισμό το αύριο.

Να συνεχίσετε να ονειρεύεστε. Να συνεχίσετε να αμφισβητείτε. Να συνεχίσετε να μεταφράζετε τις αγωνίες σας σε δημιουργία. Μόνο τότε θα μπορούμε εμείς να χαμογελάμε και να αισθανόμαστε σίγουροι ότι έχουμε τη δύναμη να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις της νέας εποχής που ανοίγεται εμπρός μας. Το *Πάμε Σινεμά*; σας ανοίγει το παράθυρο προς το μέλλον. Εσείς επιλέγετε, γιατί η συμμετοχή στην επιλογή είναι απαραίτητος κανόνας μιας φιλελεύθερης κοινωνίας, να το κρατήσετε ανοικτό και να το διευρύνετε ακόμα περισσότερο, ώστε να χωρέσει τη δική σας ανατρεπτική ματιά και διάθεση σε όλο της το μεγαλείο. Σας χαιρετώ και σας εύχομαι καλά ταξίδια μέσα στους χώρους της δημιουργίας, του πολιτισμού και της παιδείας. Η πραγματική πρόκληση είναι αυτή. Αλλάξτε τον κόσμο μέσα απ' τη δημιουργία και την προσφορά προς τα κοινά.

Αριστοτέλης Α. Παυλίδης, Υπουργός Αιγαίου & Νησιωτικής Πολιτικής

Προσωπικά συγχαίρω όσους είχαν την πρωτοβουλία οργανώσεως του Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών *Πάμε Σινεμά*;, τους εύχομαι να έχουν κουράγιο για να συνεχίσουν την προσπάθειά τους και τους διαβεβαιώ ότι σ' αυτήν θα με βρίσκουν ουσιαστικό συμπαραστάτη τους, γιατί πιστεύω πως δίδεται μια καλή ευκαιρία και στους μαθητές από τα νησιά του Αιγαίου να αναπτύξουν και να προβάλουν τις καλλιτεχνικές περί τον κινηματογράφο δυνατότητές τους.

Λάκης Λαζόπουλος

Έζησα πέρυσι αυτή την ιστορία, ακόμα θυμάμαι -όταν μπήκα στην αίθουσα στα Γιάννενα- τους πιτσιρικάδες, την αίσθηση, την ενέργεια, τη δύναμη και τη μεγάλη χαρά που απέπνεαν. Εύχομαι σ' όσους ξεχώρισαν πέρυσι, πρόπερσι, και σ' αυτούς που θα ξεχωρίσουν φέτος, να μην αφήσουν αυτό το όνειρο να μείνει στα ντουλάπια, στα συρτάρια... σαν ένα βραβείο της νεότητας, αλλά να κυνηγήσουνε αυτή τη βαθύτερη αιτία που τους οδήγησε να κάνουνε το φιλμ και να το κάνουνε πιο μεγάλο, πιο μεγάλο, πιο μεγάλο... πιο ουσιαστικό. Είμαι σίγουρος ότι κάποιο από αυτά τα παιδιά που θα συναντήσετε φέτος θα είναι ένας πολύ μεγάλος του κινηματογράφου αύριο. *Πάμε Σινεμά*; Είναι σαν μια μανία. *Πάμε Σινεμά*; *Πάμε Σινεμά*; *Πάμε Σινεμά*; Ακριβώς όπως λέμε σήμερα (ειρωνικά) «πάμε τηλεόραση, πάμε τηλεόραση».....

Σταύρος Θεοδωράκης

Πάμε Σινεμά γιατί και στο σινεμά όπως άλλωστε και στην τηλεόραση και στη ζωή, σημασία έχει ποιους συναντάς! Η σημερινή ασχημούλικη τηλεόραση έχει ανάγκη από αμφισβήτηση. Κι αυτή η αμφισβήτηση μπορεί να προέλθει μόνο από γυμνασμένους πολίτες. Από ανθρώπους που ξέρουνε λίγο τι σημαίνει τηλεόραση, τι σημαίνει σινεμά, τι σημαίνει εικόνα. Είναι απαραίτητο τα παιδιά να μαθαίνουν να πειραματίζονται για να μπορούν να αμφισβητήσουν αυτά τα ασχημούλικά προγράμματα που εκπέμπει σήμερα η τηλεόραση.

Λαυρέντης Μαχαιρίτσας

Λες να υπάρχει ένας Τζιουζέπε Τορνατόρε σε κάθε γωνιά της Ελλάδος; Σε κάθε σχολείο;

Άκης Σακελλαρίου

Πάμε Σινεμά. Η πραγματική avant garde του ελληνικού κινηματογράφου. Είχα την τιμή να είμαι στην πρώτη Κριτική Επιτροπή του Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών. Με το που είδα αυτές τις ταινίες ξεπλάγην από τη φρεσκάδα των ιδεών των ταινιών αυτών και αμέσως είπα μέσα μου ότι «κοίταξε να δεις, θα μπορούσε το *Πάμε Σινεμά*; να γίνει κάποια στιγμή ένα διεθνές, ίσως, Φεστιβάλ Μαθητικών Ταινιών. Νομίζω ότι σιγά-σιγά μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο. Φέτος γίνεται και στην Νέα Υόρκη και ας ελπίσουμε να μπουν κι άλλες χώρες εκτός από τη δικιά μας σ' αυτό το υπέροχο ταξίδι.

Παναγιώτης Γιαννάκης

Παιδιά, *Πάμε Σινεμά*; Θα σας αρέσει!!!

Πάυλος Τσίμας

Πόσες φορές τον χρόνο *Πάμε Σινεμά*; Πολλές! Αλλά νομίζω η καλύτερη είναι όταν μας πάνε σινεμά οι κινηματογραφιστές από τα σχολεία της χώρας!

Θοδωρής Αθερίδης

Το σινεμά βλάπτει σοβαρά την υγεία σας!!! Παρακολουθώ το *Πάμε Σινεμά* από την πρώτη χρονιά που έγινε, και πιστεύω ότι αυτή η ιστορία μεταξύ σοβαρού και αστείου είναι πολύ σημαντική, διότι τα παιδιά μέσα από ένα χαβαλέ έρχονται σε επαφή με την υγιή πλευρά της δημιουργίας. Δηλαδή κάνουν κάτι δημιουργικό, καλλιτεχνικό, αλλά το κάνουν σαν παιχνίδι. Κάποιοι από αυτούς θα αρρωστήσουνε με αυτό το αντικείμενο και θα βρουν το δρόμο τους!

Σμαράγδα Καρύδη

Κάνες. Το καλύτερο Φεστιβάλ που έχω πάει ποτέ. Μετά το *Πάμε Σινεμά!*

Δημήτρης Κουρούμπαλης

Τον πρώτο χρόνο ήταν λίγο αμήχανα τα πράγματα. Τον δεύτερο χρόνο όμως, πήρατε τα πάνω σας και κάνατε παπάδες! Αυτό που σκεφτόμουνα εγώ είναι ότι άμα αρχίσετε και βγαίνετε στην παραγωγή θα αρχίσουμε να εξάγουμε ελληνικό κινηματογράφο και θα ήταν εξαιρετικό αυτό. Βέβαια, μεγαλεπήβολα σχέδια, αλλά, αφού γίνεται γιατί να μην το κάνουμε; Είναι εξαιρετική η προσπάθεια και στηρίζεται όλη στα παιδιά, σε εσάς. Και μπορείτε να τα κάνετε όλα σπουδαία. Καλή τύχη. Παιδιά, κάντε τους πίνακες οθόνες!

Ρένος Χαραλαμπίδης

Καλύτερα ανεπίδεκτος μαθήσεως, παρά ανεπίδεκτος κινηματογραφήσεως!

Σάκης Μπουλάς

Παιδιά *Πάμε Σινεμά* γιατί χανόμαστε!!!

Παναγιώτης Φασούλας

Πάμε Σινεμά για να ανοίξει το μάτι μας! Η νέα γενιά έχει αγκαλιάσει το *Πάμε Σινεμά*. Το *Πάμε Σινεμά* προσφέρει ένα βήμα στους νέους για να εκφράσουν αυτό που βλέπουν και αυτό που θέλουν. Κι είναι πολύ σημαντικό να προσφέρεται βήμα στους νέους να εκφράσουν την άποψή τους, γιατί με αυτό τον τρόπο μπορούμε να καταλάβουμε –και να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας- τι έχουν στο μυαλό τους οι κληρονόμοι του αύριο.

Ναταλία Δραγούμη

Πάμε Σινεμά!!! Πάμε Σινεμά που έχουν κάνει τόσες ωραίες ταινίες τα παιδιά!!!!!!

Νίκος Περάκης

Μάθε Σινεμά. Μάθε Σινεμά!!!

Γιάννης Ζουγανέλης

Οι μαθητές πάνε σινεμά κι εμείς πρέπει να *Πάμε Σινεμά* μαζί τους. Εγώ πήγα σινεμά με τους μαθητές και εξεπλάγην πραγματικά. Είδα ανθρώπους που σκέφτονται, που έχουν αίσθηση της δημιουργίας, παράγουν έργο, παίζουν με την τέχνη, κάνουν κριτική που σημαίνει πως έχουν κρίση, είναι ερωτευμένοι, αγαπούν τη ζωή, αγαπιούνται μεταξύ

τους, συνεργάζονται και Πάνε Σινεμά. Λοιπόν πρέπει να πηγαίνουμε σινεμά και να βοηθήσουμε κι εμείς αυτός ο θεσμός να σκίσει!!

Εβελίνα Παπούλια

Πάμε Σινεμά λοιπόν! μία ευφάνταστα υλοποιημένη ιδέα. Το *Πάμε Σινεμά* είναι ένας υπέροχος θεσμός, που δραστηριοποιεί τα παιδιά, τα φέρνει σε επαφή και τους μαθαίνει την τέχνη του κινηματογράφου, και τους δίνει την ευκαιρία να ασχοληθούν με θέματα και ιστορίες που τα απασχολούν. Έχω δει ταινίες των παιδιών και είμαι ενθουσιασμένη από αυτό που είδα. Εύχομαι σε όλα τα παιδιά καλή επιτυχία, κι αν κάποιοι θέλουν να το κάνουν επάγγελμα να το προσπαθήσουνε, γιατί τους χρειαζόμαστε. Ένα μεγάλο μπράβο και στα παιδιά, αλλά και στο *Πάμε Σινεμά*!

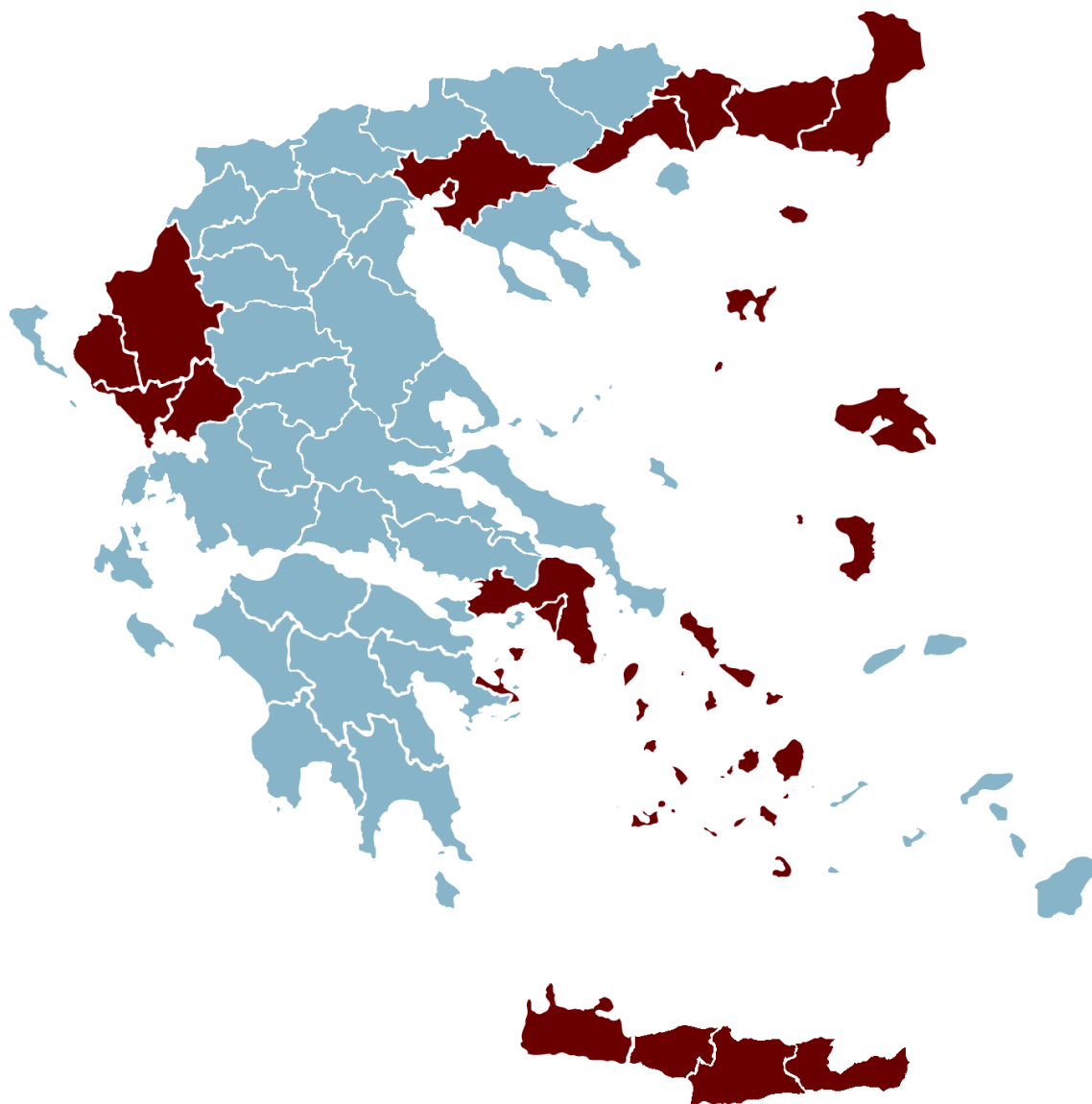
2.364 Δημοτικά Σχολεία - 156.464 Μαθητές

Με πορτοκαλί χρώμα σημειώνονται οι περιοχές στις οποίες έχει πραγματοποιηθεί το *Πάμε Σινεμά*; στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 1999-2004, καλύπτοντας όλα τα Δημοτικά σχολεία αυτών των περιοχών.

601 Λύκεια - 77.202 Μαθητές

Με κόκκινο χρώμα σημειώνονται οι περιοχές που έχει πραγματοποιηθεί το *Πάμε Σινεμά*; στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, 2000-2004, καλύπτοντας το σύνολο των Λυκείων αυτών των περιοχών.

Συγκεντρωτικά Στοιχεία Πάμε Σινεμά; 1999 - 2004

**Α' ΒΑΘΜΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ
ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	17	2.125
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	17	2.105
ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	21	1.500
ΣΥΝΟΛΟ	55	5.730

ΜΑΪΟΣ 1999

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	120	19438
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	80	9.014
ΧΑΝΙΑ	16	1485
ΝΙΣΥΡΟΣ	1	50
ΜΥΚΟΝΟΣ	2	390
ΤΗΝΟΣ	6	210
ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ	6	350
ΑΝΔΡΟΣ	5	182
ΣΥΝΟΛΟ	236	31.119

**ΣΧΟΛΙΚΟ
ΕΤΟΣ
1999-2000**

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	53	4.566
ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	209	13.900
ΘΡΑΚΗ	81	6.290
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	129	10.434
ΣΥΝΟΛΟ	472	35.190

**ΣΧΟΛΙΚΟ
ΕΤΟΣ
2000-2001**

**Β' ΒΑΘΜΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΛΥΚΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ

ΝΟΜΟΣ	ΛΥΚΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΤΑΙΝΙΕΣ
ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	90	6.810	29
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	35	5.398	33
ΣΥΝΟΛΟ	125	12.208	62

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ
ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	53	4.566
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	209	13.900
ΘΡΑΚΗ	81	6.290
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	129	10.434
ΣΥΝΟΛΟ	472	35.190

**ΣΧΟΛΙΚΟ
ΕΤΟΣ
2000-
2001**

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΛΥΚΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΤΑΙΝΙΕΣ
ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	90	6.810	29
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	35	5.398	33
ΣΥΝΟΛΟ	125	12.208	62

ΗΠΕΙΡΟΣ	83	5.369
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	234	16.865
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	208	17.262
ΣΥΝΟΛΟ	525	39.496

**ΣΧΟΛΙΚΟ
ΕΤΟΣ
2001-
2002**

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	48	3.253	30
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	38	6.441	31
ΘΡΑΚΗ	29	6.155	30
ΚΡΗΤΗ	60	10.459	30
ΣΥΝΟΛΟ	175	26.308	121

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	580	25.000
ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	91	4.029
ΣΥΝΟΛΟ	671	29.029

**ΣΧΟΛΙΚΟ
ΕΤΟΣ
2002-
2003**

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	43	3.943	46
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	40	6.856	32
ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	31	2.663	24
ΗΠΕΙΡΟΣ	43	9.501	41
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	5	723	5
ΣΥΝΟΛΟ	162	23.686	148

ΚΡΗΤΗ	233	12.000
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	172	3.243
ΣΥΝΟΛΟ	405	15.243

**ΣΧΟΛΙΚΟ
ΕΤΟΣ
2003-
2004**

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	40	4.500	32
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	45	5.500	45
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	37	4.000	31
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ	7	1.000	7
ΣΥΝΟΛΟ	129	15.000	115

ΣΥΝΟΛΑ					
1999-2004	ΔΗΜΟΤΙΚΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΛΥΚΕΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΤΑΙΝΙΕΣ
	2.364	156.464	601	77.202	446

Κινηματογραφιστές & εκπαιδευτικοί που εργάζονται για το Πάμε Σινεμά:

Τα έξι χρόνια που πραγματοποιείται το πρόγραμμα έχουν εργαστεί γι' αυτό πάρα πολλοί άνθρωποι που προέρχονται κυρίως από το χώρο του κινηματογράφου (σκηνοθέτες, διευθυντές φωτογραφίας, μοντέρ, παραγωγοί, διευθυντές παραγωγής, κριτικοί κινηματογράφου, τεχνικοί κ.λπ.) καθώς επίσης και από την εκπαιδευτική κοινότητα (δάσκαλοι, καθηγητές μέσης και ανώτατης εκπαίδευσης).

Διεύθυνση

Αντώνης Κιούκας, Σκηνοθέτης, Αναπληρωτής Διευθυντής Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Σύμβουλοι προγράμματος

Γιάννης Μπακογιαννόπουλος, Κριτικός Κινηματογράφου, πρώην Σύμβουλος Κινηματογραφίας Υπουργείου Πολιτισμού

Μιχάλης Δημόπουλος, Κριτικός Κινηματογράφου, Διευθυντής Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Εκπαιδευτικός σχεδιασμός

Αντώνης Κιούκας (Σκηνοθέτης), Μένης Θεοδωρίδης (Σκηνοθέτης), Νότης Φόρσος (Κριτικός Κινηματογράφου), Αθηνά Τσαγκάρη (Σκηνοθέτις, Επίκουρος Καθηγήτρια Κινηματογράφου, Πανεπιστήμιο Τέξας - Όστιν), Μαρία Παραδείση (Ιστορικός Κινηματογράφου, Λέκτορας Παντείου Πανεπιστημίου), Αγγελική Παπαποστόλου (Εκπαιδευτικός), Θωμάς Λιναράς (Κριτικός Κινηματογράφου, Εκπαιδευτικός), Ευδοκία Δημητριάδου (Εκπαιδευτικός).

Οργάνωση

Θάλεια Καλαφατά

Συντονισμός-Γραμματεία

Μαρία Τζιώλα, Άντζελα Πετροπουλάκη, Παναγιώτα Καβίδα (Αθήνα), Αναστασία Χατζησιαφαρικά (Θεσσαλονίκη).

Εισηγητές

Χάρης Μιχαλογιαννάκης (Αθήνα, Κυκλάδες), Νότης Φόρσος (Θεσσαλονίκη), Δώρα Μασκλαβάνου (Αττική), Γιάννης Θωμάτος (Στερεά Ελλάδα, Ήπειρος, Θεσσαλία), Δήμητρα Νικολοπούλου (Πελοπόννησος), Κατερίνα Καραβάτου (Θεσσαλονίκη), Αναστασία Χατζησιαφαρικά (Μακεδονία, Θράκη), Φώτης Πολυχρονόπουλος (Ήπειρος, Νησιά Βορείου Αιγαίου), Χρήστος Αρώνης (Θράκη, Ήπειρος), Χρήστος Κανάκης (Κυκλάδες) Ελένη Αλεξανδράκη (Νίσυρος), Νίκος Σταμπουλόπουλος (Κυκλάδες), Αύρα Γεωργίου (Κυκλάδες), Λεωνίδα Κακάρογλου (Χανιά), Έλενα Καζαντζίδη (Ρέθυμνο), Φίλιππος Οικονόμου (Ηράκλειο), Χρήστος Σαντασόγλου (Λασιθί), Λευτέρης Χαρίτος (Γερμανία), Σπύρος Πετρόπουλος (Νησιά Βορείου Αιγαίου), Παναγιώτης Φαφούτης (Νησιά Βορείου Αιγαίου), Χρήστος Καρακέπελης (Νησιά Βορείου Αιγαίου), Ευθύμης Χατζής (Νέα Υόρκη), Γιώργος Μαριδάκης (Κρήτη).

Τεχνική υποστήριξη

Στέλιος Σπαθαράκης (Αθήνα, Κυκλάδες, Νίσυρος), Γιώργος Ιωαννίδης (Αττική), Λίνος Μειντάνης (Πελοπόννησος), Χρήστος Παλαμίδας, Δημήτρης Φωκαέτης, Θεόδωρος Σαραϊδάρης (Θεσσαλονίκη), Μαρία Παπαδημητροπούλου, Γιάννης Λάσκαρης (Αττική), Ανδρέας Σίνος (Ρέθυμνο), Δημόκριτος Φοινίτης (Ηράκλειο), Χρήστος Χατζημιχάλης (Μακεδονία, Θράκη, Κυκλάδες, Νησιά Βορείου Αιγαίου), Χρήστος Κανάκης (Θράκη) Αγγέλα Μυλωνάκη (Γερμανία), Μανόλης Χατζάκης (Κρήτη)

Για την παραγωγή των ταινιών συνεργάζονται οι σκηνοθέτες

Αθήνα: Κώστας Αρβανιτάκης, Γιώργος Αργυροηλιόπουλος, Λένα Βουδούρη, Χρήστος Βούπουρας, Χρίστος Γεωργίου, Γεωργία Γρηγορίου, Λευτέρης Δανίκας, Πηγή Δημητρακοπούλου, Κατερίνα Ευαγγελάκου, Αργύρης Θέος, Σταύρος Καπλανίδης, Μάριος Κουτσουρέλης, Νίκος Λερός, Αριάδνη Λουκάκου, Βασίλης Λουλές, Αδαμαντία Μαντελένη, Θοδωρής Μαρσέλος, Δώρα Μασκλαβάνου, Χάρης Μιχαλογιαννάκης, Γιώργος Μπακόλας, Άρης Μπαφαλούκας, Νάνσυ Μπινιαδάκη, Σπύρος Πετρόπουλος, Φώτης Πολυχρονόπουλος, Γιώργος Πουλίδης, Βαγγέλης Σεϊτανίδης, Νίκος Σταμπουλόπουλος, Στράτος Τζίτζης, Σπύρος Τσιφτσής, Κώστας Φούντας, Κωνσταντής Φραγκόπουλος, Γιάννης Φραγκουλάκης, Λευτέρης Χαρίτος, Ευθύμης Χατζής.

Θεσσαλονίκη: Αναστασία Αγκρά, Νίκος Γιαννόπουλος, Άννα Δάφκου, Γιώργος Ζερβόπουλος, Αλέξανδρος Κάντερμπακς, Δημήτρης Καραθανάσης, Απόστολος Καρακάσης, Γιάννης Καρυπίδης, Άκης Κερσανίδης, Τηλέμαχος Κοεμτζόπουλος, Αριάν Κότση, Γιώργος Μπότσος, Μαρία Οικονόμου, Μάνος Παπαδάκης, Γιώργος Παπανικολάου, Χρύσα Τζελέπη, Γιάννης Τσιτσιμής, Απόστολος Τσιτσούλης, Λευτέρης Φυλακτός, Αναστασία Χριστοφορίδου, Σταμάτης Ψύταλης.

Ήπειρος: Χρήστος Αρώνης, Φώτης Πολυχρονόπουλος.

Κρήτη: Χάφιζ Ακούρ, Έλενα Καζαντζίδα, Μιχάλης Λεφάκης, Γιώργος Μαριδάκης, Βέρα Ντίκεϋ, Φίλιππος Οικονόμου, Κατερίνα Παπανδρέου, Χρήστος Σαντατσόγλου, Ρένα Σκουρογιάννη, Δημήτρης Φραγκιαδουλάκης.

Θράκη: Χρήστος Αρώνης, Χρήστος Κανάκης.

Κυκλάδες: Χρήστος Κανάκης, Νίκος Σταμπουλόπουλος.

Μόναχο: Αγγέλα Μυλωνάκη, Λευτέρης Χαρίτος.

Νησιά Βορείου Αιγαίου: Χρήστος Καρακέπελης, Σπύρος Πετρόπουλος, Φώτης Πολυχρονόπουλος, Παναγιώτης Φαφούτης.

Νέα Υόρκη: Ευθύμης Χατζής.

Το Πάμε Σινεμά; υποστηρίζουν

Το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, οι Νομαρχίες, οι Δήμοι, οι Κινηματογραφικές Λέσχες, οι Διευθύνσεις Αΰβάθμιας και Βΰβάθμιας Εκπαίδευσης, οι Προϊστάμενοι και οι Εκπαιδευτικοί Σύμβουλοι, οι εκπαιδευτικοί, οι Διευθυντές, καθηγητές και δάσκαλοι κάθε σχολείου, καθώς και όλοι οι μαθητές που αγκάλιασαν και αξιοποίησαν το *Πάμε Σινεμά;*

Πάμε Σινεμά;

Η σχέση του μαθητικού πληθυσμού με τον κινηματογράφο

Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας

Το *Πάμε Σινεμά;* είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα γνωριμίας των μαθητών με τον κινηματογράφο το οποίο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της κοινής δράσης των Υπουργείων Πολιτισμού και Παιδείας για την εισαγωγή στην εκπαίδευση μαθημάτων σχετικά με τις τέχνες και τον πολιτισμό. Σχεδιάστηκε και εφαρμόζεται από το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε όλη την ελληνική επικράτεια αλλά και στην ομογένεια, τις χρονιές 1999 έως και 2004. Αποσκοπεί στην εξοικείωση των μαθητών με τη γλώσσα του κινηματογράφου και τις στοιχειώδεις αρχές της οπτικοακουστικής αφήγησης. Στην εξέλιξη του προγράμματος οι μαθητές προμηθεύονται ενημερωτικά έντυπα και βιβλία, παρακολουθούν ταινίες και μαθήματα, ασκούνται πρακτικά με τη δημιουργία ταινιών μικρού μήκους και συμμετέχουν σε ετήσιο διαγωνιστικό φεστιβάλ. Το *Πάμε Σινεμά;*, όπως αποδεικνύεται από τη συμμετοχή τους, έχει ήδη καταξιωθεί στη συνείδηση των νέων, των εκπαιδευτικών, των γονέων και των φορέων που συνεργάζονται για την πραγματοποίησή του.

Από το 1999 έως και το 2002 οι μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα συμπλήρωναν ερωτηματολόγια και οδηγούς μελέτης που αφορούσαν στο περιεχόμενό του. Η επεξεργασία των απαντήσεών τους χρησιμοποιήθηκε εκείνο το διάστημα για την ανανέωση και τη βελτίωσή του προγράμματος. Όμως, η μαζικότητα, η έκταση και η γεωγραφική διασπορά του *Πάμε Σινεμά;* μας οδήγησαν στην ιδέα να διευρύνουμε τα όρια της έρευνας και να επιχειρήσουμε τη γενικότερη αποτύπωση της σχέσης των νέων με τον κινηματογράφο. Ετοιμάσαμε για τα σχολεία της χρονιάς 2003 – 2004 ένα καινούριο ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε από 13.556 (εξαιρετικά υψηλό αριθμητικό δείγμα, αξιόπιστο σε οποιαδήποτε κοινωνική έρευνα) αγόρια και κορίτσια, ηλικίας οκτώ έως είκοσι χρόνων.

Για την επιστημονική επάρκεια του εγχειρήματος προσφύγαμε στην εντελή γνώση του πεδίου και της ειδικής μεθοδολογίας δύο εξαιρετικών ανθρώπων τους οποίους κι ευχαριστούμε για την εργασία τους. Η κυρία Ελένη Γιαννακοπούλου, Μαθηματικός, Διδάκτορας Επιστημών της Αγωγής και ο κύριος Παύλος Πανταζής, Επίκουρος

Καθηγητής της Κλινικής Κοινωνικής Ψυχολογίας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έκαναν την ανάλυση των αποτελεσμάτων και είναι οι συγγραφείς της μελέτης που ακολουθεί. Την ευθύνη του συντονισμού και την επιμέλεια της έρευνας ανέλαβε η κυρία Αγγελική Παπαποστόλου, Εκπαιδευτικός, στέλεχος των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης *Πάμε Σινεμά* .

Η έρευνα αυτή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως παράπλευρη συνέπεια της επιτυχημένης υλοποίησης των στόχων του *Πάμε Σινεμά* . Τα στοιχεία της μπορεί να αξιοποιηθούν σε ποικίλες εφαρμογές εκπαιδευτικών και πολιτιστικών οργανισμών, αλλά και σε πιλοτικά προγράμματα του Υπουργείου Παιδείας για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Αντώνης Κιούκας

Θεσσαλονίκη, Μάιος 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 37
2. ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	σελ. 39
• Σκοπός της έρευνας	
• Μεθοδολογία της έρευνας	
• Ο πληθυσμός και το δείγμα της έρευνας	
3. ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	σελ. 40
Κεφάλαιο 1 - Κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά	σελ. 41
Κεφάλαιο 2 - Εμπειρίες σε σχέση με τον κινηματογράφο	σελ. 44
Κεφάλαιο 3 - Επιθυμίες και προτιμήσεις για τον κινηματογράφο	σελ. 52
Κεφάλαιο 4 - Σχολείο και κινηματογράφος	σελ. 61
Κεφάλαιο 5 - Αποτελέσματα και άλλα συναφή ζητήματα	σελ. 64
4. ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	σελ. 66
5. ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ. 70

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κινηματογράφος, μια τέχνη που εμφανίστηκε στο γύρισμα του 19^{ου} προς τον 20^ο αιώνα, γρήγορα διαδόθηκε και η κινηματογραφική αίθουσα καθιερώθηκε ως ένας από τους κυριότερους τόπους και τρόπους μαζικής ψυχαγωγίας των ανθρώπων, ιδιαίτερα των νέων. Στην Ελλάδα, στα μέρη όπου υπήρχαν κινηματογραφικές αίθουσες, ο κινηματογράφος εξελίχθηκε σε μία αγαπημένη διασκέδαση, συνήθως ομαδική, κατά τη δεκαετία του εξήντα με την άνθιση του ελληνικού κινηματογράφου της εποχής. Ζευγάρια, οικογένειες, παρέες νέων ανθρώπων, παρέες από τη γειτονιά, αλλά και μοναχικοί θιασώτες του, 'πηγαίνανε σινεμά' κατά τη διάρκεια του απογευματινού ή βραδινού, κυρίως σαββατο-κυριακάτικου, ελεύθερου χρόνου τους.

Ενώ λοιπόν η ελληνική κοινωνία, ή τουλάχιστον εκείνο το μέρος της που είχε πρόσβαση στον κινηματογράφο, αγκάλιαζε αυτόν το νέο τρόπο 'διασκέδασης', οι συναφείς αντιλήψεις και πρακτικές του σχολείου συνήθως αντιστρατεύονταν μια μορφή αναψυχής, που συχνά έπαιρνε το χαρακτήρα αναψυχής όλης ή τουλάχιστον ενός μέρους της οικογένειας.

Για αρκετά χρόνια η σχέση του κινηματογράφου με το σχολείο υπήρξε λίαν ιδιόμορφη και ανταγωνιστική. Το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα, και πολλοί εκπαιδευτικοί, ως φορείς του συστήματος, ως τις αρχές τις δεκαετίας του εβδομήντα, δεν επέτρεπαν, ή έστω δεν αποδέχονταν εύκολα, την επίσκεψη στον κινηματογράφο από τους μαθητές, πολλώ δε μάλλον για τις μαθήτριες, ιδιαίτερα σε μικρές κοινωνίες όπου ο τρόπος κατανάλωσης του ελεύθερου χρόνου των μαθητών ήταν ορατός και επομένως ελεγχόμενος.

Ανεξάρτητα αν το εκπαιδευτικό σύστημα και οι εκπαιδευτικοί είχαν ή όχι δίκιο μέσα στο πολιτισμικό κλίμα και την πολιτική συγκυρία της εποχής, υπάρχουν ενδιαφέρουσες ιστορίες για την 'παράδοξη' ιδεολογική χρήση του κινηματογράφου εκείνης της περιόδου. Έτσι, σε ένα κεφαλοχώρι στην Ήπειρο, που είχε και Γυμνάσιο, στις αρχές της δεκαετίας του εβδομήντα, υπήρχε γενική απαγόρευση στους μαθητές για τον κινηματογράφο, με το αιτιολογικό ότι ο κινηματογράφος ήταν επικίνδυνος για τους νέους. Κάθε παράβαση τιμωρούνταν. Ωστόσο, στους μαθητές εκείνου του σχολείου,

επιτράπηκε και πριμοδοτήθηκε από τη διεύθυνση του Γυμνασίου η μαζική παρακολούθηση της, γνωστής από τότε για τις πολιτικές συνδηλώσεις της, ταινίας του Θόδωρου Αγγελόπουλου “*Η Αναπαράσταση*” με την αιτιολογία ότι “αναφέρεται στους τόπους μας”, επειδή η ταινία ήταν γυρισμένη σε κάποια χωριά της Ηπείρου και στην πόλη των Ιωαννίνων. Το ενδιαφέρον είναι πως η προβολή της ενλόγω ταινίας στα Γιάννενα -κατανοητό για τη πόλη που είχε τότε τρεις-τέσσερις κινηματογραφικές αίθουσες- και στα χωριά της Ηπείρου όπου έφτανε ο κινηματογράφος, γίνεται σχεδόν ταυτόχρονα με την πρώτη προβολή της στην Αθήνα.

Μέσα από τέτοιες και άλλες παρόμοιες μικρές ιστορίες φαίνεται η σχέση του σχολείου με τον κινηματογράφο σε άλλες εποχές, όχι μακρινές ή και μακρινές. Πάντως, με βάση τη διαδοχή των γενεών, η μικρο-ιστορική αυτή σχέση αναφέρεται, πάνω-κάτω, στους γονείς των σημερινών μαθητών.

Το ερώτημα λοιπόν είναι ποια είναι η σχέση του σημερινού σχολείου με τον κινηματογράφο ή, ακόμα καλύτερα, ποια είναι η σχέση του κινηματογράφου με το σχολείο σήμερα. Αυτό το ερώτημα, στις διάφορες πτυχές που το συγκροτούν, επιχειρεί να απαντήσει η παρούσα έρευνα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η παρούσα εμπειρική έρευνα αναφέρεται στη σχέση του ελληνικού μαθητικού πληθυσμού με τον κινηματογράφο και τα οπτικοακουστικά μέσα. Σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος γνωριμίας με τον κινηματογράφο *Πάμε Σινεμά*; του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με τα Υπουργεία Πολιτισμού και Παιδείας.

- Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της έρευνας εστιάζεται στην αποτύπωση ορισμένων πτυχών της σχέσης του μαθητικού πληθυσμού με τον κινηματογράφο και τα οπτικοακουστικά μέσα, όπως η τηλεόραση, το Video-DVD, η βιντεοκάμερα, η φωτογραφική μηχανή, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής και τα Video-Games. Συγκεκριμένα, με την έρευνα αυτή επιχειρείται η διερεύνηση συμπεριφορών, στάσεων, αντιλήψεων και πρακτικών που σχετίζονται με τον κινηματογράφο ως κοινωνική πρακτική ψυχαγωγίας, και ως πρακτική που συνδέεται με δραστηριότητες που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συνάπτονται με την εκπαιδευτική διαδικασία.

- Τεχνικές και διαδικασία συλλογής δεδομένων

Για τα υπό διερεύνηση θέματα αποφασίστηκε η χρήση ενός τυποποιημένου ερωτηματολογίου, το οποίο συμπληρώθηκε από μαθητές και μαθήτριες στο σχολείο τους, στο πλαίσιο του προγράμματος γνωριμίας με τον κινηματογράφο *Πάμε Σινεμά*; .

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 19 ερωτήσεις με δυνατότητα κλειστών απαντήσεων. Επιπλέον περιλαμβάνει τέσσερις ακόμη ερωτήσεις για το Νομό, την Πόλη, το Σχολείο και την τάξη που φοιτά κάθε παιδί.

Η συμπλήρωση ήταν συλλογική, έγινε δηλαδή ταυτόχρονα από το σύνολο των μαθητών και των μαθητριών του κάθε σχολικού τμήματος του κάθε σχολείου που είχε επιλεγεί στο δείγμα.

Η έρευνα σχεδιάστηκε κατά τη σχολική χρονιά 2003-2004, η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε στο τέλος του 2003, ενώ η ανάλυσή τους στις αρχές του 2004.

- Ο πληθυσμός και το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας προέρχεται από τον ελληνικό μαθητικό πληθυσμό. Συγκεκριμένα, προέρχεται από το σύνολο των μαθητών και των μαθητριών του Δημοτικού Σχολείου

και του Λυκείου, συμπεριλαμβανομένου και του Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου, που παρακολούθησαν το πρόγραμμα του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης *Πάμε Σινεμά*; σε σχολεία 8 νομών της χώρας κατά τη σχολική χρονιά 2003-2004. Το σύνολο των παιδιών που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο είναι 13556 αγόρια και κορίτσια ηλικίας οκτώ έως 20 χρονών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η συλλογή των δεδομένων μέσω της ομαδικής συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν δεσμευτική ως προς το μέγεθός του, το οποίο ήταν κατανάγκην περιορισμένο. Έτσι, με βάση το ερωτηματολόγιο αυτό συνελέγησαν δεδομένα τα οποία μπορούν να καταταγούν στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- Κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά
- Εμπειρίες με τον κινηματογράφο
- Επιθυμίες και προτιμήσεις για τον κινηματογράφο
- Σχολείο και κινηματογράφος
- Άλλα συναφή ζητήματα

Η σειρά των παραπάνω θεματικών ενοτήτων δεν ακολουθεί κατανάγκην την ακολουθία των ερωτήσεων όπως αυτές τέθηκαν στους μαθητές με το ερωτηματολόγιο της έρευνας. Οι ενότητες αυτές και η σειρά τους προκύπτει από την αναγκαιότητα της παρουσίασης και της συζήτησης των αποτελεσμάτων. Ακόμη, η σειρά αυτή, ύστερα από την περιγραφική παρουσίαση των αποτελεσμάτων δεν τηρείται, αφού είναι αναγκαίο να συσχετιστούν και ακολούθως να παρουσιαστούν οι σχέσεις μεταξύ των διαφόρων μεταβλητών που μελετήθηκαν.

Κεφάλαιο 1. Κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά

Παρουσιάζονται εν συνεχεία ορισμένα κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία που αναφέρονται στο δείγμα της έρευνας, όπως προέκυψαν από την ανάλυση των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων. Πρόκειται για την κατανομή των μαθητών ανά ηλικία, φύλο, Νομό στον οποίο διαμένουν, αριθμό αδελφών. Για τα δεδομένα αυτά δεν συντρέχει λόγος σχολιασμού τους, καθώς η παράθεσή τους έχει καθαρά ενημερωτικό χαρακτήρα. Τα στοιχεία αυτά αποκτούν ενδιαφέρον όταν συσχετίζονται με άλλα δεδομένα από την έρευνα τα οποία αναφέρονται στη σχέση των μαθητών με τον κινηματογράφο. Στην τελευταία περίπτωση τα συσχετιζόμενα στοιχεία σχολιάζονται,

κατά το δυνατόν, αναλυτικά. Να σημειωθεί εδώ ότι σε ορισμένα ερωτηματολόγια δεν έχουν απαντηθεί όλες οι ερωτήσεις, και για το λόγο αυτό το σύνολο των απαντήσεων δεν φτάνει πάντα τον αριθμό του συνόλου του δείγματος (13556 μαθητές).

A. Φύλο

Πίνακας 1. Κατανομή μαθητών ανά φύλο

ΦΥΛΟ	N	%
ΑΓΟΡΙΑ	6337	48
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	6865	52
ΣΥΝΟΛΟ	13202	100

B. Ηλικία-σχολική βαθμίδα

Η ηλικία των παιδιών κυμαίνεται από 8 ως 12 ετών και από 14 ως 20 ετών. Έτσι έχουμε δύο ηλικιακές ομάδες, σε αντιστοιχία με τις βαθμίδες της εκπαίδευσης των μαθητών (Δημοτικό και Λύκειο) που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Πίνακας 2. Κατανομή μαθητών ανά ηλικιακή ομάδα

ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ	N	%
8-12 ετών	5775	44%
14 ετών και πάνω	7348	56%
ΣΥΝΟΛΟ	13123	100

Γ. Η γεωγραφία της έρευνας

Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν σε μαθητές και μαθήτριες δημοτικών σχολείων και λυκείων των περιοχών της Ελλάδας που αποφασίστηκε από την επιτελική ομάδα του εκπαιδευτικού προγράμματος του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης *Πάμε Σινεμά*; να συμμετάσχουν σ' αυτό κατά τη διάρκεια του τρέχοντος σχολικού έτους. Στο Πίνακα 3 φαίνεται συνοπτικά η κατανομή των μαθητών συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ανά γεωγραφική περιοχή.

Πίνακας 3. Κατανομή μαθητών ανά περιοχή.

ΠΕΡΙΟΧΗ	N	%
ΑΤΤΙΚΗΣ	1257	9.3
ΕΒΡΟΥ (Σαμοθράκη)	124	0.9

ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	3386	25.1
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	4020	29.8
ΛΕΣΒΟΥ	1579	11.7
ΣΑΜΟΥ (Σάμος, Ικαρία)	294	2.2
ΧΑΝΙΩΝ	1680	12.5
ΧΙΟΥ (Χίος, Ψαρά, Οινούσες)	1134	8.4
ΣΥΝΟΛΟ	13474	100

Σε ότι αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση απαντήθηκαν 5775 ερωτηματολόγια από μαθητές και μαθήτριες από 405 δημοτικά σχολεία της Κρήτης και των νησιών του Βορείου Αιγαίου. Στην Κρήτη απάντησαν στα ερωτηματολόγια 5066 μαθητές και μαθήτριες από 233 δημοτικά σχολεία που βρίσκονται στους Νομούς Ηρακλείου και Χανίων (3386 και 1680 ερωτηματολόγια αντίστοιχα).

Στην ανάλυση των δεδομένων οι μαθητές από τα νησιά του Βορείου Αιγαίου δεν λογίζονται ως μία και ενιαία κατηγορία, διότι θεωρούμε ότι διαφοροποιούνται σημαντικά σε μια σειρά από παράγοντες που μπορεί να σχετίζονται με τα ερωτήματα της συγκεκριμένης έρευνας. Τέτοιοι παράγοντες μπορεί, για παράδειγμα, να είναι το πληθυσμιακό μέγεθος του κάθε νησιού, η γεωγραφική απόσταση από το πλησιέστερο και μεγαλύτερο νησί ή στεριά, η ύπαρξη ή η απουσία κινηματογράφου στο κάθε νησί, κ.α.

Στον Πίνακα 4 φαίνεται αναλυτικά η κατανομή των μαθητών που πήραν μέρος στην έρευνα ανά περιοχή και σχολική βαθμίδα.

Πίνακας 4. Κατανομή μαθητών ανά περιοχή και σχολική βαθμίδα.

ΠΕΡΙΟΧΗ	N ΣΥΝΟΛΟ	%	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΛΥΚΕΙΟ
ΑΤΤΙΚΗΣ	1257	9.3		1257
ΕΒΡΟΥ (Σαμοθράκη)	124	0.9		
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	3386	25.1	3386	
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	4020	29.8		4020
ΛΕΣΒΟΥ	1579	11.7		

ΣΑΜΟΥ (Σάμος, Ικαρία)	294	2.2		
ΧΑΝΙΩΝ	1680	12.5	1680	
ΧΙΟΥ(Χίος, Ψαρά, Οινούσες)	1134	8.4		
ΣΥΝΟΛΟ	13474	100		
ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	82	0.6		

Κεφάλαιο 2. Εμπειρίες σε σχέση με τον κινηματογράφο.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που περιγράφουν τις εμπειρίες των μαθητών με τον κινηματογράφο. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται εδώ η συχνότητα επίσκεψης σε κινηματογράφο για μία ολόκληρη χρονιά, η συχνότητα επίσκεψης θερινού και χειμερινού κινηματογράφου, ο αριθμός των ταινιών που παρακολούθησαν οι μαθητές το αμέσως προηγούμενο της έρευνας διάστημα (τον προηγούμενο μήνα, την προηγούμενη βδομάδα), και τα ενδεχόμενα 'εμπόδια' για πιθανή μη-συχνή προσέλευση σε κινηματογράφο.

A. Συχνότητα παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών.

Τα παιδιά ρωτήθηκαν *‘πόσες φορές πήγες στον κινηματογράφο τον προηγούμενο χρόνο’*. Από την ανάλυση προέκυψε ο επόμενος Πίνακας.

Πίνακας 5. Κατανομή μαθητών ανά ετήσια συχνότητα παρακολούθησης κινηματογράφου.

ΕΤΗΣΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ	N	%
Καμία φορά	1519	11.2
1 φορά	1445	10.7
2 φορές	1671	12.3
3 φορές	1610	11.9
4 φορές	1098	8.1
5 φορές	1349	10
6-10 φορές	2677	19.7
11-20 φορές	1462	10.8
21-30 φορές	403	3
31-50 φορές	319	2.4
ΣΥΝΟΛΟ	13553	100
<i>ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ</i>	<i>3</i>	<i>0</i>

Από τον Πίνακα 5 συνάγεται ότι 1 στους 10 μαθητές δεν πήγε κινηματογράφο ούτε μία φορά τον προηγούμενο χρόνο. Επίσης, οι μισοί περίπου μαθητές (53%) πήγαν

κινηματογράφο από 1 ως 5 φορές στη διάρκεια του προηγούμενου χρόνου, ενώ παρουσιάζεται μια ισοκατανομή (περίπου 1 στους 10) σε ότι αφορά τον αριθμό των ετήσιων επισκέψεων από 1 ως 5. Ακόμη, 1 στα 5 παιδιά δηλώνουν ότι πήγαν κινηματογράφο από 6 ως 10 φορές, ενώ 1 στα 10 παιδιά πήγαν από 11 ως 20 φορές. Τέλος, 1 στα 20 παιδιά δηλώνει ότι πήγε σινεμά πάνω από 20 φορές στη διάρκεια του έτους.

Αν ομαδοποιήσουμε τα αποτελέσματα του Πίνακα 5, τότε η εικόνα για τον αριθμό των ετήσιων επισκέψεων σε κινηματογράφο έχει ως εξής:

Πίνακας 6. Κατανομή μαθητών ως προς την συχνότητα παρακολούθησης κινηματογράφου σε ένα χρόνο.

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ-ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟ						
	0	1-3	4-5	6-10	10+	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	1497	4694	2437	2671	2172	13471
	11.1%	34.8%	18.1%	19.8%	16.1%	100%

Από τον προηγούμενο πίνακα συνάγεται ότι από το σύνολο των μαθητών

- το 11% των μαθητών δεν πήγε καθόλου πέρσι σε κινηματογράφο.
- το 35% των μαθητών πήγε 1-3 φορές
- το 18% των μαθητών πήγε 4-5 φορές
- το 20% πήγε 6-10 φορές και
- το 16% πήγε πάνω από 10 φορές.

Εξετάζοντας την ετήσια συχνότητα παρακολούθησης κινηματογράφου ανά περιοχή, προκύπτει η ακόλουθη εικόνα.

Πίνακας 6. Κατανομή μαθητών ανά περιοχή ως προς την συχνότητα παρακολούθησης κινηματογράφου σε ένα χρόνο.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ-ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟ					
	0	1-3	4-5	6-10	10+	ΣΥΝΟΛΟ
Αττικής	47 3.7%	265 21.1%	244 19.4%	389 30.9%	312 24.8%	1257 100%
Έβρου(Σαμοθράκη)	69 55.6%	42 33.9%	8 6.5%	3 2.4%	2 1.6%	124 100%
Ηρακλείου	662 19.6%	1491 44%	596 17.6%	417 12.3%	220 6.5%	3386 100%
Θεσσαλονίκης	276 6.9%	1095 27.3%	764 19%	973 24.2%	909 22.6%	4017 100%
Λέσβου	158 10%	574 36.4%	223 14.1%	284 18%	340 21.5%	1579 100%
Σάμος, Ικαρία	38 12.9%	121 41.2%	44 15%	49 16.7%	42 14.3%	294 100%
Χανίων	177 10.5%	750 44.6%	293 17.4%	288 17.1%	172 10.2%	1680 100%
Χίος-Ψαρά-Οινούσσες	70 6.2%	356 31.4%	265 23.4%	268 23.6%	175 15.4%	1134 100%
ΣΥΝΟΛΟ	1497 11.1%	4694 34.8%	2437 18.1%	2671 19.8%	2172 16.1%	13471 100%

Η μεγαλύτερη ετήσια συχνότητα ετήσιας επίσκεψης κινηματογράφου (πάνω από 10 φορές σε ένα χρόνο) κατατάσσει τους Νομούς ως εξής: (σε παρένθεση δίπλα σημειώνεται το ποσοστό των μαθητών του κάθε νομού που δεν πήγαν καμία φορά στον κινηματογράφο πέρσι).

• Ν. Αττικής	24.8% (3.7%)
• Ν. Θεσσαλονίκης	22.6% (6.9%)
• Ν. Λέσβου	21.5% (10%)
• Ν. Χίου	15.4% (6.2%)
• Ν. Σάμου	14.3% (12.9%)
• Ν. Χανίων	10.2% (10.5%)
• Ν. Ηρακλείου	6.5% (19.6%)
• Ν. Έβρου	1.6% (55.6%)
ΣΥΝΟΛΟ	16.1% (11.1%)

Από τα αμέσως προηγούμενα δεδομένα προκύπτει ότι οι μαθητές των Νομών Αττικής, Θεσσαλονίκης και Λέσβου (κατά σειράν) έχουν επισκεφτεί πιο συχνά κινηματογράφο, πάνω από 10 φορές σε ένα χρόνο. Αντιστρόφως ανάλογη είναι η εικόνα σε ό,τι αφορά τη μη-επίσκεψη σε κινηματογράφο για τους μαθητές που κατοικούν στους ίδιους νομούς. Ακριβώς αντίστροφη είναι η κατάσταση για τους μαθητές των Ν. Έβρου και Ηρακλείου, όπου μόνο το 6.5% και το 1.6% αντίστοιχα των μαθητών δηλώνει ότι πήγε πάνω από 10 φορές σε ένα χρόνο στον κινηματογράφο, ενώ όσοι δεν πήγαν ούτε μία φορά από τους αντίστοιχους νομούς ανέρχονται σε 19.6% και 55.6%. Να σημειωθεί εδώ ότι οι τιμές αυτές για τους εν λόγω νομούς αποκλίνουν σημαντικά από το σύνολο των μαθητών του δείγματος.

Σε ό,τι αφορά το φύλο των παιδιών και την συχνότητα ετήσιας παρακολούθησης ταινιών σε κινηματογράφο, από τα δεδομένα προκύπτει η εξής εικόνα. Δεν υπάρχουν αξιόλογες διαφορές μεταξύ των φύλων ως προς τη μη-παρακολούθηση. Το 5.4% των αγοριών και το 5.5% των κοριτσιών αντίστοιχα δεν έχουν πάει ούτε μία φορά πέρσι σε κινηματογράφο. Σημαντικές διαφορές υπέρ των κοριτσιών παρατηρούνται σε σχέση με τη συχνότητα επίσκεψης κινηματογράφου από 1 ως 10 φορές το χρόνο, ενώ αυτές οι διαφορές αντιστρέφονται υπέρ των αγοριών σε ό,τι αφορά τις πάνω από 10 φορές το χρόνο επισκέψεις στον κινηματογράφο. Έτσι, από το σύνολο των 2144 αγοριών και κοριτσιών που δήλωσαν ότι είδαν πάνω από 10 ταινίες πέρσι σε κινηματογράφο,

παρατηρούμε ότι τα αγόρια υπερτερούν σε σημαντικό βαθμό των κοριτσιών (57.1% έναντι 42.9%).

Το 11% του συνόλου των μαθητών δεν έχουν πάει στον κινηματογράφο τον προηγούμενο χρόνο. Από αυτό το σύνολο, όπως είναι αναμενόμενο, τα μικρότερα παιδιά, τα παιδιά του δημοτικού, είναι εκείνα που σε μεγαλύτερο ποσοστό δεν έχουν πάει σε κινηματογράφο ούτε μία φορά τον προηγούμενο χρόνο (63% μαθητές του Δημοτικού και 37% μαθητές του Λυκείου).

Το 89% του συνόλου των μαθητών έχει πάει στον κινηματογράφο τον προηγούμενο χρόνο. Η ετήσια συχνότητα επισκέψεων σε κινηματογράφο είναι ανάλογη με την ηλικία. Η σχέση ανάμεσα στην ηλικία και στο 'πάω σινεμά' απεικονίζεται στο επόμενο πίνακα. Πίνακας 7. Κατανομή μαθητών ανά ηλικιακή ομάδα και ετήσια συχνότητα επίσκεψης στον κινηματογράφο.

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ-ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟ					
ΗΛΙΚΙΑ	0	1-3	4-5	6-10	10+	ΣΥΝΟΛΟ
8-12	15.7%	44.4%	17.4%	14%	8.4%	100%
14 και πάνω	7.2%	27.3%	18.8%	24.4%	22.2%	100%
ΣΥΝΟΛΟ	1438	4573	2383	2607	2120	13121
	11%	34.9%	18.2%	19.9%	16.2%	100%

Οι μικρότεροι στην ηλικία μαθητές πάνε λιγότερες φορές το χρόνο σινεμά, ενώ οι μεγαλύτεροι περισσότερες φορές.

Το 35% του συνόλου των παιδιών (4573 παιδιά) πήγαν στον κινηματογράφο από 1 ως 3 φορές τον προηγούμενο χρόνο. Η διαφορά μεταξύ των μικρότερων και των μεγαλύτερων μαθητών είναι σημαντική: 56.% μαθητές του Δημοτικού και 44% μαθητές του Λυκείου έχουν πάει στον κινηματογράφο από 1 έως 3 φορές πέρσι.

Όσο αυξάνει η ηλικία των παιδιών τόσο αυξάνει και ο αριθμός των ετήσιων επισκέψεων στον κινηματογράφο.

Το 17.4% του συνόλου των μαθητών του Δημοτικού και το 18.8% των μαθητών του Λυκείου πήγε στο σινεμά 4-5 φορές πέρσι, μια διαφορά που είναι και αυτή σημαντική. Οι μαθητές του Λυκείου πήγαν σινεμά 6-10 φορές (24.4%) ή και πάνω από 10 φορές (22.2%) πέρσι σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό από τους μαθητές του δημοτικού (14% και 8.4% αντίστοιχα).

Β. Παρακολούθηση ταινιών σε θερινούς και χειμερινούς κινηματογράφους

Πίνακας 8. Κατανομή μαθητών ανά ετήσια συχνότητα παρακολούθησης θερινού και χειμερινού κινηματογράφου.

ΕΤΗΣΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ	ΘΕΡΙΝΟΣ		ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ	
	N	%	N	%
Καμία φορά	7562	55.8	2318	17.1
1 φορά	2311	17	1961	14.5
2-3 φορές	2246	16.6	3536	26.1
4-5 φορές	732	5.4	2116	15.6
6-10 φορές	468	3.5	2090	15.4
11-20 φορές	169	1.2	1063	7.8
21-30 φορές	30	0.2	250	1.8
31-50 φορές	37	0.3	218	1.6
ΣΥΝΟΛΟ	13555	100	13552	100

Από τον παραπάνω πίνακα συνάγεται ότι η πλειοψηφία των μαθητών (55.8%) δεν πήγαν σε θερινό κινηματογράφο ούτε μία φορά τον προηγούμενο χρόνο, ενώ ένας στους τρεις (33.6%) πήγαν σε θερινό κινηματογράφο από 1 ως 3 φορές. Αντίθετα, σε ότι αφορά το χειμερινό κινηματογράφο, η μη-επίσκεψη κατεβαίνει στο 17.1%, ενώ 4 στα 10 παιδιά (40.6%) έχουν πάει από 1 ως 3 φορές σε ένα χρόνο.

Γ. Συχνότητα παρακολούθησης ταινιών στον κινηματογράφο.

Ο αριθμός των ταινιών που παρακολούθησαν σε κινηματογράφο οι μαθητές το αμέσως προηγούμενο της έρευνας διάστημα (τον προηγούμενο μήνα, την προηγούμενη εβδομάδα), φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 9. Κατανομή μαθητών ανά μηνιαία και εβδομαδιαία συχνότητα παρακολούθησης ταινιών σε κινηματογράφο

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΑΙΝΙΩΝ	ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ		ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ	
	ΜΗΝΑΣ		ΕΒΔΟΜΑΔΑ	
	N	%	N	%

Καμία ταινία	6021	44.4	10516	77.6
1 ταινία	3770	27.8	2523	18.6
2-3 ταινίες	2928	21.6	517	3.8
4-5 ταινίες	837	6.2	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	13556	100	13556	100

Δ. Έμπόδια για τη μη-συχνή προσέλευση σε κινηματογράφο.

Μία άλλη πτυχή της σχέσης των μαθητών με τον κινηματογράφο που διερευνήθηκε ήταν τα πιθανά 'εμπόδια' για την ενδεχόμενη μη συχνή προσέλευσή τους σε κινηματογράφο. Στο ερωτηματολόγιο υπήρχαν 3 δυνατότητες κλειστής απάντησης και μία δυνατότητα ανοιχτής απάντησης.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των σχετικών απαντήσεων προκύπτει ότι ο κυριότερος λόγος που 'εμποδίζει' τους μαθητές να πάνε κινηματογράφο είναι το ακριβό εισιτήριο (81.7%). Τα επόμενα 'εμπόδια' είναι ότι δεν υπάρχει κινηματογράφος κοντά στο σπίτι τους (63%), και η έλλειψη χρόνου (37.8%). Ακόμη, αρκετοί μαθητές (11.8%) δηλώνουν άλλους λόγους,, πέραν των τριών που προαναφέρονται, όπως 'βαριέμαι' ή 'δεν έχω παρέα'.

Ε. Είδη ταινιών που παρακολουθούν οι μαθητές στον κινηματογράφο

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των σχετικών απαντήσεων προκύπτει η συχνότητα παρακολούθησης των ειδών των ταινιών που παρακολουθούν οι μαθητές. Τα αποτελέσματα αυτά βασίζονται σε είδη ταινιών που, κατά δήλωσή τους, είδαν σε ένα χρόνο. Μπορούμε να σημειώσουμε εδώ, με επιφύλαξη όμως, ότι τα είδη των ταινιών που παρακολουθούν οι μαθητές παραπέμπουν και στις προτιμήσεις τους. Έτσι, από μια ποικιλία ειδών της κινηματογραφικής τέχνης οι μαθητές, κατά τη διάρκεια ενός έτους, παρακολούθησαν τα (και ενδεχομένως αρέσκονται στα) εξής κατά σειρά είδη κινηματογραφικών ταινιών.

1. Περιπέτειες (62.4%)
2. Κωμωδίες (56.4%)
3. Επιστημονική φαντασία (37.9%)
4. Θρίλερ (35.2%)
5. Κινούμενα σχέδια (23.6%)
6. Κοινωνικό δράμα (19.2%)
7. Ντοκιμαντέρ (11.1%)

Να σημειωθεί εδώ ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό μαθητών δήλωσαν ότι είδαν 'άλλο' είδος ταινιών από τα προαναφερόμενα, και τα προσδιόρισαν ως 'αισθησιακά' (0.3%) και 'πορνό' (0.3%).

Κεφάλαιο 3. Επιθυμίες και προτιμήσεις για τον κινηματογράφο

A. Είδη ταινιών που αρέσουν στους μαθητές

Οι προτιμήσεις των μαθητών προκύπτουν καθαρά από την ερώτηση που τους ζητά να απαντήσουν πόσο 'πολύ', ή 'αρκετά', ή 'λίγο', ή 'καθόλου' τους αρέσουν ορισμένα κινηματογραφικά είδη.

Στον επόμενο πίνακα φαίνεται ακριβώς τι αρέσει και τι δεν αρέσει στους μαθητές. Οι προτιμήσεις ταξινομήθηκαν σε επτά κινηματογραφικά είδη.

Πίνακας 10. Είδη ταινιών που αρέσουν στους μαθητές (ποσοστιαία % κατανομή).

ΕΙΔΟΣ	ΑΡΕΣΟΥΝ			
	καθόλου	λίγο	αρκετά	πολύ
Κινούμενα σχέδια	10.3	29.1	28.6	32
Κωμωδίες	5	10.7	26.5	57.9
Περιπέτειες	3.4	11	26.4	59.3
Κοινωνικό δράμα	41.7	30	16.2	12.1
Θρίλερ	20.7	16	20.9	42.3
Ντοκιμαντέρ	25.6	32.9	22.5	19
Επιστημονική Φαντασία	31.4	9.6	14.3	44.7

Από τον πίνακα φαίνεται ότι οι Περιπέτειες (59.3%), οι Κωμωδίες (57.9) και η Επιστημονική Φαντασία (44.7%) αποτελούν το ιδιαίτερα αγαπητό κινηματογραφικό είδος για το μαθητικό πληθυσμό, ενώ το Ντοκιμαντέρ (19%) και το Κοινωνικό δράμα (12.1%) είναι τα λιγότερο προσφιλή είδη. Τα αποτελέσματα αυτά είναι συνεπή με εκείνα που παρουσιάζονται μόλις παραπάνω και αναφέρονται στα κινηματογραφικά είδη που οι μαθητές παρακολούθησαν το προηγούμενο έτος. Επομένως, μπορούμε να πούμε πως η παρακολούθηση των ταινιών συμβαδίζει και με την προτίμηση που έχουν οι μαθητές.

Είδη ταινιών που αρέσουν ανά φύλο και ηλικία

Προχωρώντας στην ανάλυση του είδους ταινιών που αρέσουν ανά φύλο παρατηρούμε τα εξής.

1. Κινούμενα σχέδια. Όπως φαίνεται και στο σχετικό πίνακα, ένα στα τρία παιδιά δηλώνουν ότι τα κινούμενα σχέδια τους αρέσουν πολύ (32%). Υπάρχουν, ωστόσο, σημαντικές διαφορές μεταξύ αγοριών και κοριτσιών. Τα κινούμενα σχέδια θέλγουν πολύ περισσότερο τα κορίτσια απ' ό,τι τα αγόρια. Από τα παιδιά που σημείωσαν ότι τους αρέσουν πολύ τα κινούμενα σχέδια, το 54.5% είναι κορίτσια και το 45.5% αγόρια. Ομόλογες τιμές βρίσκουμε και στη δήλωση ότι δεν τους αρέσουν καθόλου, απάντηση που ισχύει για το 62.7% των αγοριών εν αντιθέσει με το 37.3% των κοριτσιών.

Από τα παιδιά που σημείωσαν ότι τα κινούμενα σχέδια δεν τους αρέσουν καθόλου το 64.6% είναι του λυκείου και το 35.4% του παιδιών του δημοτικού. Στα παιδιά που δήλωσαν ότι τους αρέσουν πολύ υπερτερούν σημαντικά τα παιδιά του δημοτικού (62.8%) έναντι των παιδιών του λυκείου (37.2%).

2. Κωμωδίες. Η κωμωδία αρέσει πολύ στην απόλυτη πλειοψηφία των παιδιών (58%). Είναι η δεύτερη προτίμησή τους μετά τις ταινίες περιπέτειας. Βρίσκει υποστηρικτές κυρίως στα κορίτσια με σημαντική διαφορά απ' ό,τι στα αγόρια. Η απάντηση 'μου αρέσει πολύ' η κωμωδία αντιπροσωπεύει κυρίως τα κορίτσια (54%) παρά τα αγόρια (46%). Από τα παιδιά που δήλωσαν ότι οι κωμωδίες δεν τους αρέσουν καθόλου (5%), το 63.5% είναι αγόρια και το 36.5% κορίτσια. Η κωμωδία δεν αρέσει καθόλου κυρίως στα μικρότερα παιδιά (70% έναντι 30% των μεγαλύτερων), ενώ αρέσει πολύ στα μεγαλύτερα (61% έναντι 39% των μικρότερων).

3. Περιπέτειες. Είναι το είδος των ταινιών που συγκεντρώνει τις περισσότερες προτιμήσεις των μαθητών, αφού έρχεται πρώτο με 59% μεταξύ των επτά ειδών ταινιών για τις οποίες κλήθηκαν τα παιδιά να τοποθετηθούν σε μία τετράβαθμη κλίμακα από το 'πολύ' ως το 'καθόλου'. Ωστόσο, και εδώ οι διαφορές φύλου είναι σημαντικές, αλλά, σε αντίθεση με τα κινούμενα σχέδια και τις κωμωδίες, οι περιπέτειες θέλγουν πολύ τα αγόρια (68.7%) παρά τα κορίτσια (50.7%). Οι περιπέτειες δεν αρέσουν καθόλου σε ένα πολύ μικρό ποσοστό παιδιών (3.3%), το οποίο κατανέμεται κατά 40% στα αγόρια και κατά 60% στα κορίτσια. Από τα παιδιά που δήλωσαν ότι οι περιπέτειες τους αρέσουν πολύ (6 στα 10) το 52.3% είναι μαθητές/ριες του λυκείου και το 47.7% του δημοτικού. Το ίδιο συμβαίνει και με όσα

λίγα παιδιά (περίπου 3%) δήλωσαν ότι οι περιπέτειες δεν τους αρέσουν καθόλου. Το 56.5% είναι μαθητές/ριες του λυκείου και το 43.5% του δημοτικού.

4. Κοινωνικό δράμα. Πρόκειται για το είδος ταινιών που δεν αρέσει καθόλου στα παιδιά σε ποσοστό 41.6%. Η απαρésκεια για το κοινωνικό δράμα προέρχεται κυρίως από τα αγόρια παρά από τα κορίτσια σε ποσοστό 60% προς 40% περίπου. Επιπλέον, από το σύνολο των παιδιών μόνο το 12% δηλώνουν ότι τους αρέσει πολύ αυτό το είδος ταινιών, με σημαντικό προβάδισμα των κοριτσιών έναντι των αγοριών (72.4% και 27.6% αντίστοιχα). Από τα παιδιά που δήλωσαν ότι το κοινωνικό δράμα είναι ένα είδος που τους αρέσει πολύ (12.1%), το 70.6% είναι μαθητές/ριες του λυκείου και το 29.4% του δημοτικού. Από τα παιδιά που σημείωσαν ότι το συγκεκριμένο είδος ταινιών δεν τους αρέσει καθόλου το 58.3% είναι παιδιά του δημοτικού και το 41.71 του λυκείου.
5. Θρίλερ. Το 42.2% των παιδιών δηλώνουν ότι τα θρίλερ τους αρέσουν πολύ. Από αυτά το 51.2% είναι αγόρια και το 48.8% κορίτσια, μία διαφορά που είναι σημαντική επίσης. Κατά τον ίδιο τρόπο, το 20.7% των παιδιών που δεν τους αρέσουν καθόλου τα θρίλερ, κατανέμεται σε 62% στα κορίτσια και σε 38% στα αγόρια. Τα θρίλερ αρέσουν πολύ ιδιαίτερα στα μεγαλύτερα παιδιά (64.2%) παρά στα μικρά (35.8%). Αντίστοιχα, δεν αρέσουν καθόλου κυρίως στα μικρά παιδιά (70.4%) παρά στα μεγάλα παιδιά (29.6%).
6. Ντοκιμαντέρ. Πρόκειται για το λιγότερο προσφιές είδος ταινιών. Ένα στα πέντε παιδιά (19%) δήλωσαν ότι τους αρέσει πολύ το ντοκιμαντέρ, ενώ περισσότερα, δηλαδή ένα στα τέσσερα παιδιά (25.6%) δήλωσαν 'καθόλου'. Αν υπολογίσουμε και το υψηλό ποσοστό των παιδιών που σημείωσαν ότι το είδος αυτών των ταινιών τους αρέσει 'λίγο' (32.9%), είναι προφανές ότι το ντοκιμαντέρ, αμέσως μετά το κοινωνικό δράμα, δεν αρέσει στα παιδιά. Πάντως, από το 19% των παιδιών στα οποία αρέσει 'πολύ' το ντοκιμαντέρ, περισσότερα είναι αγόρια (56.1%) και σημαντικά λιγότερα κορίτσια (43.9%). Τα ντοκιμαντέρ αρέσουν πολύ ιδιαίτερα στα μικρότερα παιδιά (72.1%) παρά στα μεγαλύτερα (27.9%). Δεν αρέσουν καθόλου κυρίως στα μεγάλα παιδιά (68.7%) παρά στα μικρά (31.3%).
7. Επιστημονική Φαντασία. Πρόκειται για το τρίτο κατά σειρά πλέον προσφιές είδος ταινιών για όλα τα παιδιά. Το 45% των παιδιών δηλώνουν ότι τους αρέσουν πολύ οι ταινίες επιστημονική φαντασίας. Ενδιαφέρον βέβαια είναι ότι και η απάντηση 'καθόλου' συγκεντρώνει υψηλά ποσοστά (31%). Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει το

εύρημα ότι προηγούνται τα αγόρια έναντι των κοριτσιών, τόσο στα παιδιά που δηλώνουν ότι οι ταινίες επιστημονική φαντασίας τους αρέσουν πολύ (59.3% και 40.7% αντίστοιχα), όσο και σε εκείνα που δεν τους αρέσουν καθόλου (64.3% και 35.7% αντίστοιχα).

Οι ταινίες επιστημονικής φαντασίας αρέσουν πολύ στα μεγάλα παιδιά (53.5%) παρά στα μικρότερα (46.5%). Δεν αρέσουν καθόλου κυρίως στα μικρά παιδιά (64.6%) παρά στα μικρά (35.4%).

B. Μέσα παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών.

Πριν από την εμφάνιση της τηλεόρασης η κινηματογραφική αίθουσα ήταν ο αποκλειστικός τόπος παρακολούθησης μιας κινηματογραφικής ταινίας. Η τηλεόραση από τα μέσα τις δεκαετίας του 1960, που έκανε την εμφάνισή της στο ελληνικό σπίτι, ως σήμερα μπορούμε να πούμε ότι έχει γενικευτεί ως 'συσκευή' που υπάρχει στο σπίτι, και ως μέσο παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών ίσως παίρνει ένα 'μερίδιο' θεατών από την κινηματογραφική αίθουσα. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις η εισβολή της τηλεόρασης και του βίντεο έχει βάλει τον κινηματογράφο σε μια εποχή παρακμής που φαίνεται να εξακολουθεί ακόμα και σήμερα. Τι ακριβώς συμβαίνει όμως με τον κινηματογράφο, την τηλεόραση και το VIDEO-DVD ως μέσα για να βλέπουν οι μαθητές κινηματογραφικές ταινίες;

Την απάντηση στο ερώτημα αυτό μας τη δίνουν τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο επόμενο πίνακα.

Πίνακας 11. Κατανομή μαθητών ανά 'μέσο' παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών.

'ΜΕΣΟ'	N	%
Κινηματογράφος	1978	14.6
Τηλεόραση	7859	58
Video-DVD	6238	46

Η κινηματογραφική αίθουσα, η τηλεόραση και το Video-DVD είναι τα 'μέσα' που, κατά χρονολογική σειρά εμφάνισής τους, δίνουν τη δυνατότητα να δει κάποιος κινηματογραφικές ταινίες. Από τον Πίνακα 10 συνάγεται ότι οι μαθητές αναφέρουν ότι

βλέπουν περισσότερες κινηματογραφικές ταινίες στην τηλεόραση και στο Video-DVD (58% 46% αντίστοιχα, ενώ μόνο το 15% των μαθητών δηλώνει ότι βλέπει περισσότερες ταινίες στον κινηματογράφο. Τα ποσοστά αυτά γίνονται δεκτά με επιφύλαξη για το λόγο ότι ορισμένα από τα παιδιά (ως 18.6% το πολύ) στην ερώτηση *πού βλέπουν περισσότερες κινηματογραφικές ταινίες* σημείωσαν περισσότερες από μία απαντήσεις, και για το λόγο αυτό το σύνολο των απαντήσεων υπερβαίνει το 100%. Πάντως, παραμένει γεγονός ότι μόνον ένα στα επτά περίπου παιδιά δήλωσαν ότι βλέπουν περισσότερες κινηματογραφικές ταινίες στον κινηματογράφο, κάτι που αποδεικνύει την κυριαρχία της τηλεόρασης και του Video-DVD εν σχέσει με τις κινηματογραφικές αίθουσες.

Εξετάζοντας τα 'μέσα' παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών σε σχέση με το Νομό διαμονής των μαθητών προκύπτουν ενδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις. Ενώ λοιπόν το 14.6% του συνόλου των παιδιών του δείγματος δηλώνει ότι βλέπει περισσότερες κινηματογραφικές ταινίες στον κινηματογράφο, τα αποτελέσματα δείχνουν .ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των νομών.

Τα πρωτεία στην παρακολούθηση κινηματογράφου κατέχουν οι μαθητές του Ν. Χανίων (20.5%) και ακολουθούν οι μαθητές του Ν. Σάμου (18.4%), του Ν. Αττικής (15%), του Ν. Ηρακλείου (14.8%), του Ν. Θεσσαλονίκης (14.4%), του Ν. Λέσβου (12.1%), του Ν. Χίου (8.9%), ενώ μόλις το 2.4% από τους μαθητές του Ν. Έβρου παρακολουθούν ταινίες στον κινηματογράφο.

Σε ότι αφορά την τηλεόραση ως 'μέσο' παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών εν σχέσει με τον τόπο διαμονής των μαθητών, η εικόνα άλλοτε αποκλίνει και άλλοτε συγκλίνει με εκείνη για τον κινηματογράφο. Το 58% του συνόλου των παιδιών του δείγματος δηλώνει ότι βλέπει περισσότερες κινηματογραφικές ταινίες στην τηλεόραση. Τα πρωτεία στην παρακολούθηση κινηματογραφικών ταινιών στην τηλεόραση κατέχουν οι μαθητές του Ν. Έβρου (83.9%), οι οποίοι, σημειωτέον, παρακολουθούν και τις λιγότερες ταινίες στον κινηματογράφο (2.4%). Ακολουθούν οι μαθητές του Ν. Χανίων (69.4%), οι οποίοι, όπως είπαμε ήδη, κατέχουν τα πρωτεία στην παρακολούθηση ταινιών στον κινηματογράφο, αντίστροφα δηλαδή από αυτό που συμβαίνει με τους μαθητές του Ν. Έβρου, όπου οι μαθητές παρακολουθούν ελάχιστα κινηματογράφο ενώ παρακολουθούν τηλεόραση σε πολύ υψηλά ποσοστά. Όπως φαίνεται και στο σχετικό πίνακα, ακολουθούν οι μαθητές από τους άλλους Νομούς, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους Νομούς Θεσσαλονίκης και Αττικής με ποσοστά 49.2% και 39% αντίστοιχα. Από τα αποτελέσματα αυτά συνάγεται ότι τα

παιδιά των μεγάλων αστικών κέντρων της χώρας που περιλαμβάνονται στο δείγμα παρακολουθούν λιγότερο τηλεόραση αλλά όχι και περισσότερο κινηματογράφο από τα παιδιά των υπόλοιπων νομών της περιφέρειας.

Η εξέταση του VIDEO-DVD ως 'μέσου' παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών δείχνει ότι η εικόνα βαίνει αντιστρόφως ανάλογη σε σχέση με εκείνη της τηλεόραση, αλλά όχι με εκείνη του κινηματογράφου, τουλάχιστον για τους μαθητές των Νομών Αττικής, Θεσσαλονίκης και Έβρου. Συγκεκριμένα, για τους τρεις προαναφερόμενους Νομούς η παρακολούθηση Τηλεόρασης ή/και VIDEO-DVD έχει ως εξής:

N. Αττικής	Τηλεόραση	39%	VIDEO-DVD	62.7%
N. Θεσσαλονίκης	Τηλεόραση	..49.2%	VIDEO-DVD	54.4%
N. Έβρου	Τηλεόραση	83.9%	VIDEO-DVD	29%

Για να γίνουν κατανοητά τα αποτελέσματα αυτά, να σημειωθεί εδώ ξανά ότι από το σύνολο των μαθητών του δείγματος παρακολουθεί κινηματογραφικές ταινίες στην τηλεόραση το 58%, στο VIDEO-DVD το 46%, ενώ στον κινηματογράφο το 14.6%.

Πίνακας 12. Κατανομή (%) μαθητών ανά νομό και ανά 'μέσο' παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών.

ΝΟΜΟΣ	Κινηματογράφος	Τηλεόραση	Video-DVD
ΑΤΤΙΚΗΣ	15.0%	39.0%	62.7%
ΕΒΡΟΥ	2.4%	83.9%	29.0%
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	14.8%	64.0%	41.9%
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	14.4%	49.2%	54.4%
ΛΕΣΒΟΥ	12.1%	66.3%	37.2%
ΣΑΜΟΥ	18.4%	71.4%	33.3%
ΧΑΝΙΩΝ	20.5%	69.4%	33.2%
ΧΙΟΥ	8.9%	57.9%	46.1%
ΣΥΝΟΛΟ	14.6%	58.0%	46.0%

Το 20.5% των παιδιών του Ν. Χανίων δηλώνουν ότι βλέπουν περισσότερες ταινίες στον κινηματογράφο. Ακολουθούν τα παιδιά από τη Σάμο και την Ικαρία (18.4%), από τα σχολεία της Αττικής (15%), του Ν. Ηρακλείου (14.8%), του Ν. Θεσσαλονίκης (14.4%),

της Λέσβου (12.1%), της Χίου (8.9%), και τέλος στη Σαμοθράκη μόνο το 2.4% (3 στα 124 παιδιά) δηλώνουν ότι βλέπουν περισσότερες ταινίες στον κινηματογράφο.

Η προηγούμενη σειρά κατάταξης ανατρέπεται όταν τα παιδιά αναφέρονται στις κινηματογραφικές ταινίες που βλέπουν στην τηλεόραση. Έτσι, στη Σαμοθράκη το 84% των παιδιών βλέπουν περισσότερες ταινίες στην τηλεόραση, ακολουθούν τα παιδιά από τη Σάμο και την Ικαρία (71.4%), από τα Χανιά (69.4%), από τη Λέσβο (66.3%), από το Ν. Ηρακλείου (64%), από τη Χίο (57.9%), από το Ν. Θεσσαλονίκης, και τέλος από την Αττική (39%).

Από το σύνολο των παιδιών σχεδόν τα μισά (46%) σημειώνουν ότι βλέπουν περισσότερες κινηματογραφικές ταινίες στο Video-DVD. Στην Αττική το 62.7% των παιδιών παρακολουθούν ταινίες στο Video-DVD, στο Ν. Θεσσαλονίκης το 54.4%, στη Χίο το 46.1%, στο Ν. Ηρακλείου το 41.9%, στη Λέσβο το 37.2%, στο Ν. Σάμου το 33.3%, στα Χανιά το 32.2% και στη Σαμοθράκη το 29%.

Δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των αγοριών και των κοριτσιών που δήλωσαν ότι βλέπουν περισσότερες ταινίες στον κινηματογράφο. Το ποσοστό αυτό για τα αγόρια είναι 15% και για τα κορίτσια 14.1%. Σημαντικές διαφορές υπάρχουν μεταξύ των αγοριών και των κοριτσιών στην δήλωσή τους ότι βλέπουν περισσότερες ταινίες στην τηλεόραση. Έτσι, το ποσοστό αυτό είναι 59.9% για τα κορίτσια και 55.8% για τα αγόρια. Σημαντικές διαφορές υπάρχουν επίσης και στη δήλωσή τους ότι βλέπουν περισσότερες ταινίες στο Video-DVD, αλλά αντίθετα απ' ότι προηγουμένως, αυτό ισχύει για το 48.8% των αγοριών και για το 43.2% των κοριτσιών.

Σημαντικές είναι οι διαφορές και σε ότι αφορά την ηλικία των παιδιών. Τα μικρότερα παιδιά δήλωσαν ότι βλέπουν περισσότερες ταινίες στον κινηματογράφο σε μεγαλύτερο ποσοστό (16.6%) απ' ότι τα μεγαλύτερα (13.1%). Διαφορές υπάρχουν επίσης μεταξύ των μικρότερων και των μεγαλύτερων παιδιών στην δήλωσή τους ότι βλέπουν περισσότερες ταινίες στην τηλεόραση. Έτσι, το ποσοστό αυτό είναι 66.5% για τα παιδιά του δημοτικού και 51.3% για τα παιδιά του λυκείου. Οι διαφορές ανατρέπονται σε ότι αφορά το Video-DVD, μέσω του οποίου ταινίες παρακολουθεί το 52.3% των μεγαλύτερων παιδιών και το 37.9% των μικρότερων παιδιών.

Γ. Προτιμήσεις για τα 'μέσα διασκέδασης'

Καθώς ο κινηματογράφος υφίσταται ως 'μέσο διασκέδασης', ή αλλιώς ως τόπος και τρόπος διάθεσης του ελεύθερου χρόνου, τότε η σύγκρισή του με τους νεότερους 'ανταγωνιστές' του, την τηλεόραση, το VIDEO-DVD, τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και τα VIDEO GAMES παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Μεταξύ του κινηματογράφου, της τηλεόρασης, του VIDEO-DVD, του ηλεκτρονικού υπολογιστή και των VIDEO-GAMES, ως μέσων διασκέδασης είχαν τη δυνατότητα να σημειώσουν την προτίμησή τους σε ένα από τα πέντε. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον Πίνακα 13.

Πίνακας 13. Κατανομή μαθητών ως προς τις προτιμήσεις για τα 'μέσα διασκέδασης'.

'ΜΕΣΟ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ'	N	%
Κινηματογράφος	5170	38.7
Τηλεόραση	2078	15.6
VIDEO-DVD	2114	15.8
Ηλεκτρ. Υπολογιστής	1990	14.9
VIDEO GAMES	1998	15

Από τον Πίνακα 13 προκύπτει ότι το 38.7% των παιδιών προτιμούν τον κινηματογράφο ως μέσο διασκέδασης, ενώ τα υπόλοιπα μέσα διασκέδασης συγκεντρώνουν περίπου τις ίδιες προτιμήσεις. (VIDEO-DVD 15.8%, τηλεόραση 15.6%, VIDEO GAMES 15% και ηλεκτρονικός υπολογιστής 14.9%.

Η δήλωση προτίμησης του κινηματογράφου ως μέσου διασκέδασης είναι σαφής έναντι των άλλων μέσων. Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τα αποτελέσματα του Πίνακα 11, απ' όπου προκύπτει ότι μόνο το 14.6% των παιδιών βλέπουν περισσότερες ταινίες στον κινηματογράφο, ενώ η πλειοψηφία των παιδιών δηλώνει ότι βλέπει περισσότερες ταινίες στην τηλεόραση (58%) και στο DVD (46%). Ωστόσο, ενώ τα παιδιά δηλώνουν ότι βλέπουν περισσότερες ταινίες στην τηλεόραση και το VIDEO-DVD, δηλώνουν μικρότερη προτίμηση σ' αυτά παρά στον κινηματογράφο. Σε ότι αφορά την προτίμηση κατά φύλο παρατηρούμε ότι ο κινηματογράφος προτιμάται περισσότερο από τα κορίτσια (48%) παρά από τα αγόρια (28.9%). Η τηλεόραση επίσης προτιμάται περισσότερο από τα κορίτσια (19.2%, έναντι 11.6% των

αγοριών), όπως επίσης και το VIDEO-DVD (δήλωση προτίμησης από το 16.8% των κοριτσιών έναντι του 14.7% των αγοριών). Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής και τα VIDEO GAMES προτιμώνται ιδιαίτερα από τα αγόρια (20% και 24.7% αντίστοιχα) παρά από τα κορίτσια (10.2% και 5.7% αντίστοιχα).

Η ίδια εικόνα ισχύει και για την προτίμηση των προαναφερόμενων οπτικοακουστικών μέσων διασκέδασης σε σχέση με την ηλικία των μαθητών. Έτσι, τα παιδιά του λυκείου προτιμούν τον κινηματογράφο περισσότερο από τα παιδιά του δημοτικού (41.9% και 34.9% αντίστοιχα), όπως και την τηλεόραση (16.6% για τα μεγάλα παιδιά και 14.3% για τα μικρά), και το VIDEO-DVD (18.5% και 12.3% αντίστοιχα). Δεν συμβαίνει το ίδιο με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και τα VIDEO GAMES. Για τον ηλεκτρονικό υπολογιστή δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση τα παιδιά του δημοτικού (17.8%) και μικρότερη τα παιδιά του λυκείου (12.6%), όπως επίσης και για τα VIDEO GAMES, τα οποία προτιμά το 20.7% των παιδιών του δημοτικού και το 10.4% του λυκείου.

Κεφάλαιο 4. Σχολείο και κινηματογράφος

Για το ζήτημα της εμπλοκής του σχολείου και των γονέων, μέσω των συλλόγων τους, ως προς την απόφαση και την προώθηση της παρακολούθησης ταινιών στους κινηματογράφους από τους μαθητές, μας διαφωτίζουν οι επόμενοι πίνακες.

Πίνακας 14. Επίσκεψη κινηματογράφου με το σχολείο

	N	%
ΝΑΙ	8975	66.2
ΟΧΙ	4581	33.8

Ο Πίνακας 14 περιέχει τις απαντήσεις των μαθητών στην ερώτηση 'έχετε επισκεφθεί κινηματογράφο με το σχολείο σας;'. Οι απαντήσεις αυτές δείχνουν ότι δύο στους τρεις μαθητές (66.2%) απαντούν ότι πήγαν με το σχολείο τους στο σινεμά, ενώ ένας στους τρεις (32.3%) δηλώνει πως δεν πήγε με το σχολείο του σινεμά.

Η συγκεκριμένη ερώτηση, όπως βέβαια και όλες οι ερωτήσεις αυτού του ερωτηματολογίου, απευθύνθηκε στους μαθητές στο τέλος μιας επίσκεψης σε κινηματογράφο με το σχολείο. Επομένως, όλοι οι μαθητές πήγαν στο σινεμά με το

σχολείο. Κατά συνέπεια, μπορούμε να εικάσουμε ότι αρκετοί μαθητές απάντησαν στην ερώτηση αυτή με βάση την εμπειρία τους, που πιθανόν όμως δεν περιλαμβάνει και την συγχρονική με τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου της έρευνας εμπειρία, αναφέρονται δηλαδή σε χρόνο πριν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Αν η υπόθεσή μας αυτή ευσταθεί, τότε είναι πιθανόν ότι ανάλογα με την περιοχή, ένα μεγάλο μέρος των μαθητών πήγε για πρώτη φορά με το σχολείο στον κινηματογράφο μέσω του προγράμματος *Πάμε Σινεμά* .

Τα 2/3 των παιδιών έχουν πάει στον κινηματογράφο με το σχολείο τους. Η διακύμανση αυτής της τιμής διαφέρει σημαντικά από τη μία περιοχή στην άλλη. Τα σχολεία της Σάμου και της Ικαρίας φαίνεται να κατέχουν τα πρωτεία αφού το 91.6% των παιδιών αυτών των σχολείων δίνουν καταφατική απάντηση στη ερώτηση *‘έχετε επισκεφτεί κινηματογράφο με το σχολείο σας;’*. Ακολουθεί ο Ν. Χανίων με 74.2%, ο Ν. Θεσσαλονίκης με 72.4%, ο Ν. Ηρακλείου με 65.9%, η Χίος με 63.8%, η Λέσβος με 63.4% η Αττική με 53.7% και, τέλος, η Σαμοθράκη με 14.5%.

Στον Πίνακα 15 καταγράφεται η συχνότητα επίσκεψης στον κινηματογράφο με το σχολείο κατά τη διάρκεια της προηγούμενης χρονιάς.

Πίνακας 15. Συχνότητα επίσκεψης κινηματογράφου με το σχολείο

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΤΗΣΙΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ	N	%
Καμία φορά	6547	48.3
Μία φορά	4605	34
Δύο φορές	1663	12.3
Τρεις φορές	741	5.5

Από τον Πίνακα 15 φαίνεται ότι τα μισά περίπου παιδιά (48.3%) δεν έχουν πάει στον κινηματογράφο με το σχολείο τους ούτε μία φορά την προηγούμενη σχολική χρονιά. Αυτό ισχύει για τη συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών της Σαμοθράκης (90%), για τη μεγάλη πλειοψηφία των παιδιών της Αττικής (61.1%), για τους μισούς μαθητές των Ν. Ηρακλείου(50.6%) και Θεσσαλονίκης (50.1%), για το 45.9% των παιδιών της Χίου, για το 39.2% των παιδιών της Λέσβου, για το 31.3% των παιδιών του Ν. Χανίων, και για το 15.6% των παιδιών της Σάμου και της Ικαρίας. Αντίστοιχα, οι μαθητές των σχολείων της Σάμου και της Ικαρίας έχουν πάει τις περισσότερες φορές (μέχρι 3) στον κινηματογράφο με το σχολείο τους (84.4%), και τις λιγότερες (μία το πολύ φορά) τα παιδιά της Σαμοθράκης (10%). Αξιοπρόσεκτο είναι ότι τα παιδιά των σχολείων της

Αττικής που δηλώνουν ότι έχουν πάει κινηματογράφο με το σχολείο τους είναι το 38.9%, και μάλιστα το 80% εξ αυτών μόνο μία φορά.

Στον Πίνακα 16 καταγράφονται οι απαντήσεις των μαθητών στην ερώτηση 'Εάν πήγες με το σχολείο σου στον κινηματογράφο, ποιος διάλεξε την ταινία;'

Πίνακας 16. Φορέας επιλογής της ταινίας που παρακολούθησε το σχολείο.

ΦΟΡΕΑΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	N	%
Εκπαιδευτικοί	5416	56.7
Εκπαιδευτικοί και μαθητές	1125	11.8
Εκπαιδευτικοί, μαθητές και γονείς	504	5.3
Εκπαιδευτικοί, και γονείς	1864	19.5
Μαθητές και γονείς	146	1.5
Μαθητές	502	5.2

Στον Πίνακα 16 φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί είναι εκείνοι που έχουν τον κύριο ρόλο στη λήψη της απόφασης για τις ταινίες που παρακολουθούν οι μαθητές όταν πάνε στον κινηματογράφο με το σχολείο τους (56.7%). Ακόμη, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς, σύμφωνα πάντα με τις απαντήσεις των παιδιών (19.5%), συνεργάζονται για τη λήψη της σχετικής απόφασης. Το 11.8% των παιδιών δηλώνει ότι λήψη της απόφασης για την ταινία προκύπτει ως αποτέλεσμα της συνεργασίας εκπαιδευτικών και μαθητών, ενώ η τριμερής συνεργασία εκπαιδευτικών, γονέων και γονέων ισχύει για το 5.3%. Οι μαθητές, χωρίς την παρέμβαση των εκπαιδευτικών ή/και των γονέων, αποφασίζουν σε ποσοστό 5.2%.

Κεφάλαιο 5. Αποτελέσματα και άλλα συναφή ζητήματα

A. Ύπαρξη-απουσία κινηματογραφικής αίθουσας

Από την ανάλυση των δεδομένων της συναφούς ερώτησης συνάγεται ότι δεν έχουν όλοι οι μαθητές πρόσβαση σε κινηματογραφική αίθουσα, καθώς το 17.7% των παιδιών του δείγματος δηλώνει ότι δεν υπάρχει κινηματογραφική αίθουσα στην πόλη τους ή στο χωριό τους. Το 82.3% των παιδιών δηλώνουν ότι υπάρχει κινηματογραφική αίθουσα στην πόλη τους ή το χωριό τους, γεγονός που σημαίνει ότι δυνητικά έχουν πρόσβαση λόγω γειτνίασης. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις απαντήσεις των παιδιών, υπάρχει

κινηματογραφική αίθουσα στην πόλη τους ή στο χωριό τους στις παρακάτω περιοχές (σε παρένθεση το ποσοστό των παιδιών της κάθε περιοχής που δήλωσαν ότι υπάρχει κινηματογραφική αίθουσα):

- Αττική (92.1%)
- Ν. Ηρακλείου (89.5%)
- Χίος (87.6%)
- Ν. Θεσσαλονίκης (83.9%)
- Ν. Χανίων (79.9%)
- Λέσβος (73.1%)
- Σάμος, Ικαρία (67.6%)
- Σαμοθράκη (49.6%)

Εκτός από την Αττική και τους Ν. Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου και Χανίων, όπου υπάρχουν κινηματογραφικές αίθουσες, να σημειώσουμε εδώ ότι κινηματογράφοι, χειμερινοί, θερινοί και κινηματογραφικές λέσχες υπάρχουν στα μεγάλα νησιά του Βορείου Αιγαίου (Χίος, Λέσβος, Λήμνος, Σάμος, Ικαρία), ενώ δεν υπάρχουν στα μικρότερα (Σαμοθράκη, Ψαρά, Οινούσσες).

B. Οπτικοακουστικά μέσα που υπάρχουν στο σπίτι

Πίνακας 17. Οπτικοακουστικά μέσα που υπάρχουν στο σπίτι

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Τηλεόραση	98.4%	1.6%
Βίντεο	81.2%	18.8%
Η/Υ	62%	38%
DVD	51.4%	48.6%

Από τον προηγούμενο πίνακα συνάγεται ότι σχεδόν στο σύνολο των σπιτιών των παιδιών υπάρχει συσκευή τηλεόρασης. Περίπου 8 στα 10 νοικοκυριά έχουν βίντεο, 6 στα 10 ηλεκτρονικό υπολογιστή και 5 στα 10 DVD. Περισσότερο τα αγόρια (74.3%) απ' ότι τα κορίτσια (71.2%) δηλώνουν ότι έχουν στο σπίτι ηλεκτρονικό υπολογιστή. Ακόμη, περισσότερο τα παιδιά του λυκείου (79.3%) απ' ότι τα παιδιά του δημοτικού δηλώνουν ότι έχουν στο σπίτι ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Σε συναφή ερώτηση το 83% των παιδιών δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν φωτογραφική μηχανή και το 36.4% βιντεοκάμερα. Ακόμη, περίπου 7 στα 10 παιδιά (72.3%) δηλώνουν ότι έχουν κινητό τηλέφωνο. Δεν υπάρχουν αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ αγοριών και κοριτσιών ως προς την κατοχή κινητού τηλεφώνου. Υπάρχουν ωστόσο σημαντικές διαφορές μεταξύ των μικρότερων και των μεγαλύτερων παιδιών ως προς την κατοχή κινητού τηλεφώνου. Συγκεκριμένα, κινητό τηλέφωνο έχει το 41.1% των παιδιών ηλικίας 8-11 χρονών, το 61% των παιδιών ηλικίας 12-14 χρονών, και το 93.5% των παιδιών που είναι 15 χρονών και πάνω.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας, όπως και κάθε άλλης άλλωστε, αρχίζουν και αποκτούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν επιχειρήσουμε να συνεξετάσουμε ορισμένες μεταβλητές, για να διαπιστώσουμε την τυχόν μεταξύ τους σχέση.

Τα αποτελέσματα του Πίνακα 5 παρουσιάζουν ενδιαφέρον όταν συσχετίζονται με ορισμένα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών. Έτσι, σε ότι αφορά το νομό διαμονής των μαθητών και την ετήσια συχνότητα επίσκεψης σε κινηματογράφο, προκύπτουν τα εξής: Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5, το ποσοστό των μαθητών που δεν πήγαν ούτε μία φορά σινεμά στη διάρκεια του έτους είναι 11.2% για το σύνολο των νομών. Το ποσοστό αυτό κυμαίνεται από το 3.7% για το Νομό Αττικής ως το 55.6% για το Ν. Έβρου, ενώ για τους υπόλοιπους νομούς τα ποσοστά μη-παρακολούθησης κινηματογράφου είναι:

Ν. Χίου	6.2%
Ν. Θεσσαλονίκης	6.9%
Ν. Λέσβου	10%
Ν. Χανίων	10.5%
Ν. Σάμου	12.9%
Ν. Ηρακλείου	19.6%

Έτσι, για τους Νομούς Αττικής και Έβρου, που φαίνεται να παρουσιάζουν ‘ακραίες’ τιμές ως προς τη μη-παρακολούθηση, όπως και για τους άλλους νομούς που βρίσκονται πάντως προς τις κατώτερες τιμές της ‘μη-παρακολούθησης’ κινηματογράφου, η κατάσταση συνολικά ως προς τη συχνότητα παρακολούθησης έχει όπως φαίνεται στον Πίνακα 6.

Πίνακας 6. Κατανομή μαθητών ανά νομό ως προς την συχνότητα παρακολούθησης κινηματογράφου σε ένα χρόνο.

ΝΟΜΟΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ-ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ					ΣΥΝΟΛΟ
	ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟ					
	0	1-3	4-5	6-10	10+	
Αττικής	47 3.7%	265 21.1%	244 19.4%	389 30.9%	312 24.8%	1257 100%
Έβρου	69 55.6%	42 33.9%	8 6.5%	3 2.4%	2 1.6%	124 100%
Ηρακλείου	662 19.6%	1491 44%	596 17.6%	417 12.3%	220 6.5%	3386 100%
Θεσσαλονίκης	276 6.9%	1095 27.3%	764 19%	973 24.2%	909 22.6%	4017 100%
Λέσβου	158 10%	574 36.4%	223 14.1%	284 18%	340 21.5%	1579 100%
Σάμου	38 12.9%	121 41.2%	44 15%	49 16.7%	42 14.3%	294 100%
Χανίων	177 10.5%	750 44.6%	293 17.4%	288 17.1%	172 10.2%	1680 100%
Χίου	70 6.2%	356 31.4%	265 23.4%	268 23.6%	175 15.4%	1134 100%
ΣΥΝΟΛΟ	1497 11.1%	4694 34.8%	2437 18.1%	2671 19.8%	2172 16.1%	13471 100%

Από τον παραπάνω Πίνακα συνάγεται η ανισομερής συχνότητα παρακολούθησης ταινιών στον κινηματογράφο για τα παιδιά που ζουν σε οκτώ διαφορετικούς νομούς όπου διεξήχθη η έρευνα. Εντυπωσιακή πάντως είναι η διαφορά ανάμεσα στους μαθητές που ζουν στο Ν. Έβρου και σε εκείνα που ζουν στους άλλους νομούς.

Εξετάζοντας τα 'μέσα' παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών σε σχέση με το Νομό διαμονής των μαθητών προκύπτουν ενδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις. Ενώ λοιπόν το 14.6% του συνόλου των παιδιών του δείγματος δηλώνει ότι βλέπει περισσότερες

κινηματογραφικές ταινίες στον κινηματογράφο, τα αποτελέσματα δείχνουν .ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των νομών.

Τα πρωτεία στην παρακολούθηση κινηματογράφου κατέχουν οι μαθητές του Ν. Χανίων (20.5%) και ακολουθούν οι μαθητές του Ν. Σάμου (18.4%), του Ν. Αττικής (15%), του Ν. Ηρακλείου (14.8%), του Ν. Θεσσαλονίκης (14.4%), του Ν. Λέσβου (12.1%), του Ν. Χίου (8.9%), ενώ μόλις το 2.4% από τους μαθητές του Ν. Έβρου παρακολουθούν ταινίες στον κινηματογράφο.

Σε ό,τι αφορά την τηλεόραση ως 'μέσο' παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών εν σχέσει με τον τόπο διαμονής των μαθητών, η εικόνα άλλοτε αποκλίνει και άλλοτε συγκλίνει με εκείνη για τον κινηματογράφο. Το 58% του συνόλου των παιδιών του δείγματος δηλώνει ότι βλέπει περισσότερες κινηματογραφικές ταινίες στην τηλεόραση. Τα πρωτεία στην παρακολούθηση κινηματογραφικών ταινιών στην τηλεόραση κατέχουν οι μαθητές του Ν. Έβρου (83.9%), οι οποίοι, σημειωτέον, παρακολουθούν και τις λιγότερες ταινίες στον κινηματογράφο (2.4%). Ακολουθούν οι μαθητές του Ν. Χανίων (69.4%), οι οποίοι, όπως είπαμε ήδη, κατέχουν τα πρωτεία στην παρακολούθηση ταινιών στον κινηματογράφο, αντίστροφα δηλαδή από αυτό που συμβαίνει με τους μαθητές του Ν. Έβρου, όπου οι μαθητές παρακολουθούν ελάχιστα κινηματογράφο ενώ παρακολουθούν τηλεόραση σε πολύ υψηλά ποσοστά. Όπως φαίνεται και στο σχετικό πίνακα, ακολουθούν οι μαθητές από τους άλλους Νομούς, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στους Νομούς Θεσσαλονίκης και Αττικής με ποσοστά 49.2% και 39% αντίστοιχα. Από τα αποτελέσματα αυτά συνάγεται ότι τα παιδιά των μεγάλων αστικών κέντρων της χώρας που περιλαμβάνονται στο δείγμα παρακολουθούν λιγότερο τηλεόραση αλλά όχι και περισσότερο κινηματογράφο από τα παιδιά των υπόλοιπων νομών της περιφέρειας.

Η εξέταση του VIDEO-DVD ως «μέσου» παρακολούθησης κινηματογραφικών ταινιών δείχνει ότι η εικόνα βαίνει αντιστρόφως ανάλογη σε σχέση με εκείνη της τηλεόραση, αλλά όχι με εκείνη του κινηματογράφου, τουλάχιστον για τους μαθητές των Νομών Αττικής, Θεσσαλονίκης και Έβρου. Συγκεκριμένα, για τους τρεις προαναφερόμενους Νομούς η παρακολούθηση Τηλεόρασης ή/και VIDEO-DVD έχει ως εξής:

N. Αττικής	Τηλεόραση	39%	VIDEO-DVD	62.7%
N. Θεσσαλονίκης	Τηλεόραση	49.2%	VIDEO-DVD	54.4%
N. Έβρου	Τηλεόραση	83.9%	VIDEO-DVD	29%

Για να γίνουν κατανοητά τα αποτελέσματα αυτά, να σημειωθεί εδώ ξανά ότι από το σύνολο των μαθητών του δείγματος παρακολουθεί κινηματογραφικές ταινίες στην τηλεόραση το 58%, στο VIDEO-DVD το 46%, ενώ στον κινηματογράφο το 14.6%.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας προκύπτουν ορισμένα ενδιαφέροντα συμπεράσματα που θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής:

1. Τα περισσότερα από τα ευρήματα είναι ενδιαφέροντα, παρόλο που, συνάμα, ήταν αναμενόμενα. Η ακριβής περιγραφή πολλών όψεων της σχέσης του μαθητικού πληθυσμού με τα οπτικοακουστικά μέσα, και κυρίως οι συσχετίσεις αυτών των όψεων με την ηλικία, το φύλο και τον τόπο διαμονής των μαθητών, καθιστούν άξια περαιτέρω ανάλυσης πολλά ευρήματα.
2. Τα αποτελέσματα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το σχολείο θα μπορούσε να αποτελέσει μοχλό επαφής και γνωριμίας των μαθητών με τον κινηματογράφο.
3. Το πρόγραμμα *Πάμε Σινεμά*; στο πλαίσιο του οποίου συγκεντρώθηκαν τα δεδομένα της εν λόγω έρευνας, φαίνεται ότι πρόσφερε μια αξιόλογη εμπειρία με τον κινηματογράφο στους μαθητές. Ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των περιοχών εκείνων που δεν είναι συνήθης, για μια σειρά από λόγους, η επίσκεψη στον κινηματογράφο. Ωστόσο, το πρόγραμμα μπορεί να διευρύνει τα όριά του και την εμβέλειά του, αν συνδεθεί και με άλλες εκπαιδευτικές και κοινωνικές πρακτικές. Αυτή η ενδιαφέρουσα γνωριμία και εξοικείωση των παιδιών με τον κινηματογράφο, θα μπορούσε να γίνει πιο συχνή αν ενταχθεί, για παράδειγμα, με την 'ευέλικτη ζώνη' στο πλαίσιο του σχολείου, ώστε να μην συνδεθεί με ένα τυπικό σχολικό μάθημα, αλλά να διαχυθεί σε εκπαιδευτικές πρακτικές και παιδαγωγικές παρεμβάσεις που μοιάζει να είναι περισσότερο δημιουργικές για τους μαθητές. Θα μπορούσε ακόμη, η εμπειρία από το πρόγραμμα αυτό να συνδεθεί με δραστηριότητες που εντάσσονται στο 'ολοήμερο σχολείο'.
4. Πέραν των δραστηριοτήτων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο εντάσσονται στη σχολική λογική, υπάρχουν ορισμένες κοινωνικές πρακτικές που θα μπορούσαν να συνδεθούν με ένα πρόγραμμα γνωριμίας με τον κινηματογράφο. Τέτοιες θα μπορούσαν να είναι οι δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι κινηματογραφικές λέσχες, ιδιαίτερα σε μικρές και απομονωμένες περιοχές, όπως είναι ορισμένα από τα νησιά του Βόρειου και Ανατολικού Αιγαίου.
5. Τέλος, να σημειωθεί ότι πρόκειται για μια σημαντική και αξιοπρόσεκτη μελέτη, αφού καταγράφει για πρώτη φορά στην Ελλάδα, και μάλιστα σε τέτοια μεγάλη κλίμακα, τη σχέση του μαθητικού πληθυσμού, εν προκειμένω των μαθητών του δημοτικού και του Λυκείου, με τα οπτικοακουστικά μέσα.

Β' ΜΕΡΟΣ

Ανάπτυξη και νέες εφαρμογές

- Προτάσεις για την ανάπτυξη του *Πάμε Σινεμά*;
- Το *Πάμε Σινεμά*; και το Υπουργείο Παιδείας
- Το *Πάμε Σινεμά*; και η ομογένεια
- Το *Πάμε Σινεμά*; και η εκπαιδευτική τηλεόραση
- Το *Πάμε Σινεμά*; ως εκπαιδευτικό μοντέλο για την εισαγωγή μαθημάτων για τις τέχνες και τις νέες τεχνολογίες στην Α'βάθμια και τη Β'βάθμια εκπαίδευση
- *Πάμε Σινεμά*; Πάμε Θέατρο; Τραγούδι

Προτάσεις για τη βελτίωση και την ανάπτυξη του Πάμε Σινεμά:

1. Ανάπτυξη του προγράμματος στην ομογένεια, με μεθοδικότητα και συγκεκριμένους στόχους, με σκοπό την ανάπτυξη σύγχρονων και ελκυστικών τόπων επαφής με την ομογένεια και ιδίως με τη νεολαία της.
2. Ανάπτυξη συνεργασίας του Πάμε Σινεμά; με την Εκπαιδευτική Τηλεόραση. Η παραγωγή ταινιών από τους ίδιους τους μαθητές για την Εκπαιδευτική Τηλεόραση θα μπορούσε:
  - να προσφέρει μία νέα διάσταση στην Εκπαιδευτική Τηλεόραση
  - να ανανεώσει το ενδιαφέρον για το ρόλο της
  - να της προσδώσει νέα επικοινωνιακή δύναμη
  - να ανανεώσει τη θεματολογία της
  - να φέρει σε επαφή τους μαθητές με το επιστημονικό και καλλιτεχνικό δυναμικό της χώρας μας
  - να συμβάλλει στη δημιουργία νέων μαθησιακών διαδικασιών.
3. Συνεργασία με την ΕΡΤ (εκτός εκπαιδευτικής τηλεόρασης) για τη συγχρηματοδότηση μέρους της παραγωγής των ταινιών έναντι της χρήσης των για προβολή τους σε ειδικές ζώνες ή σε εκπομπές και magazine για νέους.
4. Ανάπτυξη παρομοίων προγραμμάτων και για άλλες τέχνες στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, χρησιμοποιώντας το πιλοτικό μοντέλο του Πάμε Σινεμά;.
5. Διεύρυνση των ορίων και της εμβέλειας του, του Πάμε Σινεμά; με τη διασύνδεσή του και με άλλες εκπαιδευτικές και σχολικές πρακτικές όπως η 'ευέλικτη ζώνη' ή το «ολοήμερο σχολείο».
6. Υπάρχουν ορισμένες κοινωνικές πρακτικές που θα μπορούσαν να συνδεθούν με ένα πρόγραμμα γνωριμίας με τον κινηματογράφο. Τέτοιες θα μπορούσαν να είναι σύνδεση των μαθητικών κοινοτήτων με δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι τοπικοί πολιτιστικοί φορείς (π.χ.κινηματογραφικές λέσχες), ιδιαίτερα σε μικρές και απομονωμένες περιοχές.

7. Εφαρμογή του *Πάμε Σινεμά*; σε όλα τα Δημοτικά Σχολεία της χώρας σε κύκλο τριετίας, (κι όχι πενταετίας όπως είναι τώρα), ώστε ο κάθε μαθητής κάποια στιγμή, στην Δ', την Ε' ή την ΣΤ' τάξη Δημοτικού, να έχει πάρει μέρος στο πρόγραμμα.
8. Διάθεση των ταινιών του *Πάμε Σινεμά*; (446 ταινίες έχουν γίνει έως σήμερα από αντίστοιχο αριθμό σχολείων) σε όλες τις σχολικές βιβλιοθήκες με τη μορφή DVD ή βιντεοκασετών για διάφορες χρήσεις εντός του σχολείου. Π.χ. συζητήσεις ή εργασίες για κοινωνικά θέματα.
9. Μέρος της χρηματοδότησης του προγράμματος θα μπορούσε να αναλάβει ο ιδιωτικός τομέας με τη μορφή χορηγίας. Ήδη έχουμε κάνει διερευνητικές ενέργειες στην αγορά και έχει εκφραστεί κατ' αρχή ενδιαφέρον από εταιρείες και προϊόντα.
10. Συμμετοχή περισσότερων εκπαιδευτικών στην υλοποίηση του *Πάμε Σινεμά*;
11. Σύνδεση του *Πάμε Σινεμά*; με άλλες ανάλογες δράσεις και προγράμματα του ΥΠΕΠΘ όπως τα Καλλιτεχνικά Σχολεία, τα Μουσικά Σχολεία, και οι Πανεπιστημιακές Σχολές που αφορούν στον κινηματογράφο και τα οπτικοακουστικά μέσα.
12. Μόνιμη εισαγωγή του *Πάμε Σινεμά*; στα σχολεία ΑμεΑ και στα σχολεία για παιδιά με ειδικές δεξιότητες.

Το Πάμε Σινεμά; και το Υπουργείο Παιδείας

Το *Πάμε Σινεμά;* αποτελεί ένα ενδιαφέρον και επιτυχημένο πείραμα για το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας. Η αποτελεσματικότητά του και η αποδοχή του από το σύνολο της σχολικής κοινότητας (μαθητές, εκπαιδευτικούς και διευθυντές) οφείλεται τόσο στο περιεχόμενό του που είναι φύσει ελκυστικό –ο κινηματογράφος- όσο και στον σύγχρονο τρόπο και μέθοδο διδασκαλίας που χρησιμοποιούμε.

Έτσι έχουμε οδηγηθεί σε μία σειρά σκέψεων και προτάσεων για τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση του *Πάμε Σινεμά;* και της εμπειρίας εφαρμογής του σε διάφορους τομείς της α'βάθμιας και της β'βάθμιας εκπαίδευσης καθώς και τη λειτουργία του ως πιλοτικού μοντέλου για την εισαγωγή διδασκαλίας και άλλων μορφών τέχνης με τον ίδιο τρόπο στα σχολεία μας.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τρόπους διάχυσης του *Πάμε Σινεμά;* σε άλλες εκπαιδευτικές διαδικασίες:

1. Διεύρυνση των ορίων και της εμβέλειας του *Πάμε Σινεμά;* με τη διασύνδεσή του και με άλλες εκπαιδευτικές και κοινωνικές πρακτικές. Αυτή η ενδιαφέρουσα γνωριμία και εξοικείωση των παιδιών με τον κινηματογράφο, θα μπορούσε να γίνει πιο συχνή αν ενταχθεί, για παράδειγμα, με την 'ευέλικτη ζώνη' στο πλαίσιο του σχολείου, ώστε να μην συνδεθεί με ένα τυπικό σχολικό μάθημα, αλλά να διαχυθεί σε εκπαιδευτικές πρακτικές και παιδαγωγικές παρεμβάσεις που μοιάζει να είναι περισσότερο δημιουργικές για τους μαθητές.

2. Θα μπορούσε το *Πάμε Σινεμά;* να συνδεθεί με δραστηριότητες του «ολοήμερου σχολείου», πλουτίζοντας το και προσφέροντας μία σημαντική μαθησιακά και γοητευτική ως δραστηριότητα διάσταση στο πρόγραμμα του.

3. Πέραν των δραστηριοτήτων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο εντάσσονται στη σχολική λογική, υπάρχουν ορισμένες κοινωνικές πρακτικές που θα μπορούσαν να συνδεθούν με ένα πρόγραμμα γνωριμίας με τον κινηματογράφο. Τέτοιες θα μπορούσαν να είναι σύνδεση των μαθητικών κοινοτήτων με δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι τοπικοί πολιτιστικοί φορείς (π.χ. κινηματογραφικές λέσχες ή οικολογικές οργανώσεις),

ιδιαίτερα σε μικρές, απομονωμένες περιοχές και άγονες πολιτιστικά περιοχές. Έτσι το σχολείο αποκτά ενεργότερο και καθοριστικότερο ρόλο κοινωνικοποιώντας τους νέους και προτείνοντας τους κατευθύνσεις ζωής.

4. Εφαρμογή του *Πάμε Σινεμά*; σε όλα τα Δημοτικά Σχολεία της χώρας σε κύκλο τριετίας, (κι όχι πενταετίας όπως είναι τώρα), ώστε ο κάθε μαθητής κάποια στιγμή, στην Δ', την Ε' ή την ΣΤ' τάξη Δημοτικού, να έχει πάρει μέρος στο πρόγραμμα.

5. Διάθεση των ταινιών του *Πάμε Σινεμά*; (446 ταινίες έχουν γίνει έως σήμερα από αντίστοιχο αριθμό σχολείων) σε όλες τις σχολικές βιβλιοθήκες με τη μορφή DVD ή βιντεοκασετών για διάφορες χρήσεις εντός του σχολείου. Π.χ. συζητήσεις ή εργασίες για κοινωνικά θέματα, θέματα διαπροσωπικών σχέσεων κλπ.

6. Σύνδεση του *Πάμε Σινεμά*; με τα Καλλιτεχνικά Σχολεία, τα Μουσικά Σχολεία, και τις Πανεπιστημιακές Σχολές που αφορούν στον κινηματογράφο και τα οπτικοακουστικά μέσα.

7. Μόνιμη εισαγωγή του *Πάμε Σινεμά*; στα σχολεία ΑμεΑ και στα σχολεία για παιδιά με ειδικές δεξιότητες.

8. Εμπλοκή περισσότερων εκπαιδευτικών στην υλοποίηση του *Πάμε Σινεμά*;

Το Πάμε Σινεμά; και η ομογένεια

Το *Πάμε Σινεμά;* τα τελευταία δύο χρόνια –πρωτοπορώντας- έχει συνδεθεί με τα ελληνικά σχολεία της ομογένειας στοχεύοντας να φέρει κοντά τους μαθητές, τους έλληνες νέους από κάθε γωνιά της γης. Η επιτυχία και η αποδοχή του *Πάμε Σινεμά;* στην ομογένεια ήταν απρόσμενη και νομίζουμε ότι οφείλεται στα εξής σημεία τα οποία πρέπει να ενισχυθούν και να αναπτυχθούν.

- Το *Πάμε Σινεμά;* λειτουργεί ως ένα γοητευτικό εκπαιδευτικό παιχνίδι που εκπορεύεται από τη “μητέρα”-πατρίδα και στέλνει το μήνυμα ότι η “Ελλάδα είναι εδώ”.
- Το *Πάμε Σινεμά;* προάγει και υποστηρίζει τη χρήση της ελληνικής γλώσσας ως αποκλειστική γλώσσα για τα μαθήματα αλλά κυρίως για τη συγγραφή του σεναρίου και των διαλόγων των ταινιών.
- Ωθεί τους μαθητές να σκεφτούν, να επεξεργαστούν και να αναπτύξουν θεματολογία που αφορά είτε στη σχέση με τη “μητέρα”-πατρίδα είτε στην ιδιαίτερη θέση του ελληνισμού στις ξένες μητροπόλεις όπου πραγματοποιείται.
- Για την υλοποίησή του κινητοποιεί και φέρνει σε επαφή και συνεργασία όλους τους τοπικούς φορείς του ελληνισμού (πρεσβεία, προξενείο, εκκλησία, κοινότητες, πολιτιστικούς φορείς, γραφεία εκπαίδευσης, κλπ.)
- Το Φεστιβάλ -με τον τρόπο που πραγματοποιείται- δίνει τη δυνατότητα στις κοινότητες μας να δούν τις ταινίες των παιδιών από την Ελλάδα και στους εδώ μαθητές να δούν τις ταινίες των ελληνόπουλων από άλλες γωνιές της γης. Επίσης η ταυτόχρονη πραγματοποίηση της Τελετής Απονομής των Βραβείων και η ζωντανή μετάδοσή της δορυφορικά από της ET1, δίνει τη δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας και το μήνυμα ότι “Ελλάδα είναι όπου υπάρχουν Έλληνες”.

Ας σημειωθεί ότι και από τη Γερμανία και από τη Νέα Υόρκη, όπου πραγματοποιήθηκε τα δύο προηγούμενα χρόνια το *Πάμε Σινεμά;* αλλά και η κοινότητα το προξενείο και ο σύμβουλος εκπαίδευσης έχουν διατυπώσει έντον και γραπτώς την επιθυμία τους να πραγματοποιηθεί το *Πάμε Σινεμά;* εκεί.

Για αυτό προτείνουμε τη μέγιστη δυνατή εφαρμογή του προγράμματος στην ομογένεια, με προτεραιότητα και μεθοδικότητα, με σκοπό την ανάπτυξη σύγχρονων και ελκυστικών τρόπων επαφής με την ομογένεια και ιδίως με τη νεολαία της.

Το Πάμε Σινεμά; και η εκπαιδευτική τηλεόραση

Η Εκπαιδευτική Τηλεόραση σε όλο τον ευρωπαϊκό χώρο αποτελεί ένα χρήσιμο συμπληρωματικό εργαλείο του εκπαιδευτικού συστήματος. Δυστυχώς στην Ελλάδα, παρόλο που

- το Υπουργείο Παιδείας δαπανά ετησίως ένα όχι ευκαταφρόνητο ποσό,
- η θεματολογία της έχει εκσυγχρονιστεί και
- οι παραγόμενες ταινίες είναι καλοφτιαγμένες,

η Εκπαιδευτική Τηλεόραση δεν επιτελεί το ρόλο που θα μπορούσε να παίξει, προβάλλεται σε εντελώς ακατάλληλη ώρα και παρουσιάζει πολύ χαμηλά ποσοστά θεαματικότητας.

Είναι λοιπόν απαραίτητο να εξευρεθούν τρόποι ανανέωσης του ενδιαφέροντος για την Εκπαιδευτική Τηλεόραση και αναβάθμισης του ρόλου της.

Η ανάπτυξη συνεργασίας του *Πάμε Σινεμά;* με την Εκπαιδευτική Τηλεόραση, δύο συγγενών προγραμμάτων του Υπουργείου Παιδείας, θα μπορούσε να μεγιστοποιήσει την απόδοσή τους και να συμβάλει στην περαιτέρω αξιοποίηση και των δύο.

Η συνεργασία αυτή μπορεί να οδηγήσει σε κάτι ρηξικέλευθο και πρωτοποριακό: στην παραγωγή ταινιών από τους ίδιους τους μαθητές για την Εκπαιδευτική Τηλεόραση. Ένας τέτοιος σχεδιασμός θα μπορούσε άμεσα να αποδώσει τα εξής:

- να προσφέρει μία νέα διάσταση στην Εκπαιδευτική Τηλεόραση
- να ανανεώσει το ενδιαφέρον της μαθητικής κοινότητας για το ρόλο της
- να της προσδώσει νέα επικοινωνιακή δύναμη
- να ανανεώσει τη θεματολογία της
- να φέρει σε επαφή τους μαθητές με το επιστημονικό και καλλιτεχνικό δυναμικό της χώρας μας
- να δημιουργήσει νέες μαθησιακές διαδικασίες.

Σε αυτή τη συνεργασία θα μπορούσε να συμμετάσχει και ένα τρίτο μέρος: η ΕΡΤ, η οποία αναλαμβάνοντας μέρος της χρηματοδότησης της παραγωγής των ταινιών των μαθητών (εκτός προϋπολογισμού Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης), ποσό που είναι πολύ μικρό για τα δεδομένα της ΕΡΤ, θα διέθετε πρόγραμμα για προβολή σε ειδικές ζώνες ή σε εκπομπές και *magazine* για νέους.

Το Πάμε Σινεμά; ως μοντέλο για την εισαγωγή μαθημάτων για τις τέχνες και τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση.

Πάμε Σινεμά; Πάμε Θέατρο; Πάμε Τραγούδι;

Το *Πάμε Σινεμά;* αποτελεί ένα καλό μοντέλο εισαγωγής στην Αββάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μαθημάτων σχετικά με τις τέχνες, τα οποία θα έχουν ως στόχο την ενεργοποίηση των μαθητών στην κατεύθυνση της δημιουργίας από τους ίδιους θεατρικών παραστάσεων (γίνεται εν μέρει με την ύπαρξη των Πανελλήνιων Καλλιτεχνικών Αγώνων, με αποσπασματικό όμως και κάπως πρόχειρο τρόπο) και τραγουδιών.

Μαθαίνοντας στα παιδιά τους βασικούς κανόνες κατασκευής ενός έργου τέχνης (πέρα από τα εικαστικά) και ενεργοποιώντας τους στην κατεύθυνση της προσωπικής έκφρασης και της ομαδικής δουλειάς προσφέρει κανείς μέγιστες υπηρεσίες στο εκαιδευτικό σύστημα. Διότι με αυτό τον τρόπο ενισχύεται στη συνείδησή των μαθητών ο ρόλος και η σημασία του σχολείου και ταυτόχρονα αντλούνται χρήσιμα συμπεράσματα από τους εκπαιδευτικούς και την πολιτεία για τα ζητήματα που αποσχολούν τους νέους και τον τρόπο που τα αντιμετωπίζουν. Και είναι πολύ σημαντικό να προσφέρεται βήμα στους νέους να εκφράσουν την άποψή τους, γιατί με αυτό τον τρόπο μπορεί η κοινωνία να καταλάβει –και να λάβει σοβαρά υπόψη της- τι έχουν στο μυαλό τους οι κληρονόμοι του αύριο.

Σε πρώτη φάση, άμεσα δηλαδή από τον επόμενο Σεπτέμβριο θα μπορούσε να δημιουργηθεί στα πρότυπα του *Πάμε Σινεμά;* μάθημα για τον τρόπο δημιουργίας ενός τραγουδιού, και να πραγματοποιηθεί στο τέλος της σχολικής χρονιάς ένα Διαγωνιστικό Μαθητικό Φεστιβάλ Τραγουδιού (παράλληλα με αυτό του κινηματογράφου), όπου οι μαθητές θα γράφουν στίχους και μουσική και θα ερμηνεύουν. Τα βραβευμένα τραγούδια που θα μπορούσαν να παρουσιάζονται και να “ντύνουν” την Τελετή Απονομής του *Πάμε Σινεμά;* και έτσι να τα ακούει όλη η Ελλάδα.

Ας σημειωθεί ότι πολλοί και αξιόλογοι έλληνες τραγουδιστές και συνθέτες (Διονύσης Σαββόπουλος, Γιώργος Νταλάρας, Ελευθερία Αρβανιτάκη, Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, Διονύσης Τσακνής, Πυξ Λαξ και πολλοί άλλοι) είναι ένθερμοι υποστηρικτές μιας τέτοιας ιδέας και ευχαρίστως θα την στήριζαν με την παρουσία τους και τη συμμετοχή τους.

Η κυκλοφορία ετησίως ενός CD με τα βραβευμένα τραγούδια είναι κάτι το οποίο μπορεί να γίνει με μηδενικό κόστος και να έχει και εμπορική απήχηση. Τέλος οι βραβευμένοι μαθητές των ταινιών θα μπορούσαν να αναλάβουν να κάνουν τα video clip των βραβευμένων τραγουδιών.

Παράρτημα Γ

Πάμε Σινεμά;:

Μάθημα για Γυμνάσια-Λύκεια

ΠΑΜΕ ΣΙΝΕΜΑ: ΜΑΘΗΜΑ ΓΙΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ -ΛΥΚΕΙΑ

1. ΕΙΣΟΔΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ. Παίζει μουσική.
2. Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 1: Ζενερίκ ROCK n ROLLA**
3. Ανάβουν τα φώτα. Μπαίνει ο παρουσιαστής.

Σας άρεσε; Τί ήταν αυτό που είδαμε; Οι τίτλοι μιάς κινηματογραφικής ταινίας.

Τι είναι όμως αυτό που μας συμβαίνει όταν παρακολουθούμε μια ταινία; Είτε μέσα στο σκοτάδι της κινηματογραφικής αίθουσας, είτε στη μικρή οθόνη της τηλεόρασης νιώθουμε ότι αυτό που βλέπουμε είναι ένα ολοζώντανο και πραγματικό γεγονός, ξεχνώντας ότι απλά παρακολουθούμε ένα κινηματογραφικό έργο. Παρασυρόμαστε από την αληθοφάνεια της αναπαράστασης, ταυτιζόμαστε με τους ήρωες και μετέχουμε στη δράση, μοιραζόμαστε τις εμπειρίες τους και συμπάσχουμε μαζί τους. Ο κινηματογράφος μπορεί να μας κάνει να γελάμε ή να δακρύζουμε, να ονειρευόμαστε ή και να φοβόμαστε.

Τι είναι λοιπόν ο κινηματογράφος;

α) Ο κινηματογράφος είναι το μέρος που βλέπουμε τις ταινίες.

β) Ο κινηματογράφος είναι μία τεχνολογική εφεύρεση.

γ) Ο κινηματογράφος είναι μία Τέχνη. Είναι μια ανάπλαση αυτού του κόσμου με βάση τις αντιλήψεις και τη φαντασία μας, καταγραμμένη σε κινούμενες εικόνες, με τις οποίες επικοινωνούμε. Όπως ακριβώς και στον γραπτό λόγο επικοινωνούμε με έντυπες λέξεις και φράσεις. Έχουμε λοιπόν να κάνουμε με μια γλώσσα, που όπως και η γραπτή αφηγείται ιστορίες. Και μάλιστα, κατ' αντιστοιχία, η κινηματογραφική γλώσσα έχει τη δική της γραμματική και το δικό της συντακτικό.

Ανέφερα πριν τη λέξη αφήγηση. Καθημερινά όλοι παίζουμε το ρόλο του αφηγητή. Πως αφηγούμαστε μία ιστορία; **(Διαλόγος με τα παιδιά)**

α) Με τον προφορικό λόγο. Χτυπάει το κουδούνι για διάλειμμα και βγαίνοντας έξω πιάνεται τον κολλητό σας και του λετε: «έλα να σου πω φάση που παίχτηκε χθες το βράδυ». *Η λετε σε μια παρέα ένα ανέκδοτο, κάτι που είδατε ή ακούσατε και χωρίς καλά-καλά να το συνειδητοποιείται αφηγείστε μια ιστορία.*

β) Με τον γραπτό λόγο.

γ) Με τα σχήματα και τα χρώματα. (ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ)

δ) Με την κίνηση του σώματος. (ΧΟΡΟΣ)

ε) Με τις νότες. (ΜΟΥΣΙΚΗ)

στ) Με συνδυασμό όλων των παραπάνω: λόγος-μουσική-κίνηση σώματος (ΘΕΑΤΡΟ).

ζ) Με ΕΙΚΟΝΕΣ.

Χαρακτηριστική περίπτωση της εφαρμογής αυτού που λέμε είναι τα κόμικς. Για να δούμε πώς αναπτύσσει ο καλλιτέχνης-αφηγητής την ιστορία του, παίρνοντας μια τυχαία σελίδα από το αγαπημένο Αστερίξ και Οβελίξ και συγκεκριμένα από Το δώρο του Καίσαρα.

4. Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 2: Αστερίξ**

5. Ανάβουν τα φώτα. Παρουσιαστής:

“Όπως στα κόμικς έχουμε τα καρεδάκια, όπου κάθε εικόνα συνδέεται με την επόμενη και σχηματίζει μια ιστορία. Έτσι στο σινεμά έχουμε τα πλάνα. Παρατηρώντας προσεκτικά μια ταινία θα δούμε ότι αποτελεί μια σύνθεση πολλών διαφορετικών πλάνων, μια συρραφή από κομμάτια που όλα μαζί μας δημιουργούν την αίσθηση της αφηγηματικής συνέχειας.

Τι ακριβώς όμως είναι ένα πλάνο; Είναι μια αδιάλειπτη, συνεχής λήψη της κάμερας. Μπορούμε λοιπόν κατ' αρχή να χαρακτηρίσουμε ένα πλάνο από τη διάρκειά του. Ένα πλάνο μπορεί να κρατάει ελάχιστα δευτερόλεπτα ή στην πιο ακραία του μορφή μια ολόκληρη ταινία ή όσο διαρκεί το φιλμ που είναι στη μηχανή.

Ας δούμε μία σκηνή από τον κύκλο των χαμένων ποιητών και ας χτυπάμε όλοι μαζί παλαμάκια κάθε φορά που αλλάζει πλάνο.

6. Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 3: Ο κύκλος των χαμένων ποιητών**

7. **Παρουσιαστής**

Πέρα όμως από τον χρονικό προσδιορισμό του, ένα πλάνο καθορίζεται και από την απόσταση από την οποία καδράρει αυτό το οποίο καταγραφεί. Αν δηλαδή το καδράρισμα ή η λήψη, όπως γίνεται από μακριά τότε το πλάνο χαρακτηρίζεται γενικό. Ο θεατής μπορεί να δει με αυτό τον τρόπο περισσότερο χώρους παρά λεπτομέρειες της δράσης. Μας βοηθούν να καταλάβουμε το που διαδραματίζεται μια δράση ή που βρίσκονται κάποιοι χαρακτήρες. Από το μακρινό - γενικό έως το πιο κοντινό λεπτομερές καδράρισμα που μπορεί να κάνει η κάμερα υπάρχει μια μεγάλη γκάμα αποστάσεων που η κάμερα καδράρει το θέμα της. Βέβαια αυτό που κάποτε γινόταν με την μετακίνηση της κάμερας σήμερα επιτυγχάνεται με την αλλαγή της εστίασης του φακού.

Ας κάνουμε λοιπόν μια πρακτική εφαρμογή αυτών που είπαμε ως τώρα και ας δούμε πρακτικά και τις άλλες χαρακτηριστικές αποστάσεις που καδράρουμε τα γεγονότα και τι σημαίνει αυτό για την κινηματογραφική γλώσσα.

(Ακολουθεί workshop με γενικό, ολόκληρο, μέσο, κοντινό κ.λ.π.)

Σε ένα πλάνο λοιπόν βλέπουμε ότι μπορούμε να έχουμε πολλά καδραρίσματα. Η αλλαγή της απόστασης μέσα στο ίδιο πλάνο εξαρτάται από τις εκφραστικές ανάγκες που πρέπει να καλύψει αυτό το πλάνο.

Πέρα όμως από τα διαφορετικά πλάνα ή τα διαφορετικά καδραρίσματα, ο σκηνοθέτης έχει μια πλειάδα σημαντικών εκφραστικών εργαλείων για να αφηγηθεί τις ιστορίες του.

(Ακολουθεί workshop για τις κινήσεις της μηχανής και τις γωνίες λήψης, πλονζέ-κόντρο πλονζέ.)

8. Οι τρόποι που μπορούμε να αφηγηθούμε μια ιστορία μέσα από τις εικόνες και τους ήχους έχει να

κάνει με τις δικές μας ευαισθησίες και ικανότητες. Μπορούμε να πάρουμε ένα οποιοδήποτε θέμα, καθημερινό, μικρό, ασήμαντο και να το μετατρέψουμε σε κάτι τραγικό ή κάτι αστείο. Ο κινηματογράφος, για τον καλλιτέχνη απαντά ουσιαστικά στο ερώτημα πώς θα το κάνω και όχι τι θα κάνω. Ας δούμε το παρακάτω παράδειγμα. Δώσαμε σε 3 σκηνοθέτες μιά απλή ιστορία: Ένα παιδάκι παίζει στο παρκάκι του στο σαλόνι του σπιτιού του και κάποιος του πειράζει τα παιχνίδια. Αυτό θυμώνει, αρπάζει το χέρι που πειράζει τα παιχνίδια του και το δαγκάνει. Ας δούμε πόσο διαφορετικές εκδοχές μπορεί προκύψουν από διαφορετικούς σκηνοθέτες από ένα τόσο απλό θεματάκι.

9. Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 4:** (Προβολή 1^{ης} ταινίας με την Αναστασία)

ΣΧΟΛΙΑ:

A) στην πρώτη ταινία πόσα πλάνα είχαμε; Σωστή απάντηση: 1

Πόσα κάδρα; 1

Η κάμερα από ψηλά. Πλάνο Πλονζέ. Χωρίς ήχο.

10. Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 5:** (Προβολή 2^{ης} ταινίας με την Αναστασία)

ΣΧΟΛΙΑ:

B) στην δεύτερη ταινία πόσα πλάνα είχαμε; Σωστή απάντηση: 1

Πόσα κάδρα; Πολλά γιατί η μηχανή κινείται και αλλάζει συνεχώς κάδρο

Η μουσική τι αίσθηση σας μεταδίδει; Μελαγχολίας? Νοσταλγίας?

11. Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 6:** (Προβολή 3^{ης} ταινίας με την Αναστασία)

ΣΧΟΛΙΑ:

Γ) στην Τρίτη ταινία πόσα πλάνα είχαμε; Σωστή απάντηση: Πολλά

Η μουσική τι αίσθηση σας μεταδίδει; Κωμωδίας

12. Ο ίδιος σκηνοθέτης μας έφτιαξε και μία τέταρτη εκδοχή

Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 7:** (Προβολή 4^{ης} ταινίας με την Αναστασία)

ΣΧΟΛΙΑ:

Δ) στην τέταρτη ταινία πόσα πλάνα είχαμε; Σωστή απάντηση: Πολλά

Ίδια σχεδόν πλάνα με την κωμωδία. Κι όμως η ταινία έγινε θρίλερ

Πως έγινε αυτό με τα ίδια πλάνα?

Με άλλη μουσική, με την αφαίρεση του χρώματος, με slow motion

ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΜΕ ΤΟ ΜΟΝΤΑΖ

13. TO ΜΟΝΤΑΖ

Υπάρχει λοιπόν μια συγκεκριμένη τοποθέτηση των πλάνων που επιτρέπει στον σκηνοθέτη να εμπλουτίζει νοηματικά την αφήγησή του. Η σύνταξη λοιπόν των εικόνων στον κινηματογράφο λέγεται μοντάζ.

Το μοντάζ είναι το σημαντικότερο εργαλείο στα χέρια του σκηνοθέτη για να αναπτύξει αισθητικά και νοηματικά το έργο του. Προκειμένου να αφηγηθεί την ιστορία του πρέπει να βάλει τα πλάνα με μια σειρά. Με τι πλάνο θα ξεκινήσει; Τι θα δείξει μετά;

Στο μοντάζ δεν τοποθετούμε μόνο στη σειρά τα πλάνα αλλά επιλέγουμε και τις καλύτερες λήψεις του κάθε πλάνου, όταν αυτές έχουν γίνει πολλές φορές. Εδώ βρίσκεται μια από τις μεγάλες απάτες του κινηματογράφου. Το τελικό αποτέλεσμα μας αφήνει την αίσθηση μιας τελικής αφηγηματικής ροής με αρχή μέση και τέλος ενώ στην πραγματικότητα έχουμε να κάνουμε με εκατοντάδες πλάνα που γυρίστηκαν μέσα σε διάστημα εβδομάδων, σε διαφορετικά μέρη, σε ψεύτικα περιβάλλοντα, με διαφορετική σειρά από αυτή που εμφανίζονται στην ταινία και που μονταρίστηκαν μεταξύ τους πολύ αργότερα.

14. Ας δούμε πως τοποθετώντας 4 πλάνα – ταίδια πλάνα σε άλλη σειρά αλλάζουμε εντελώς το νόημα όσων θέλουμε να πούμε

Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 8 :** (Προβολή 1^{ης} ταινίας)

1) Ανάστατοι οι γονείς και η τοπική κοινωνία. Η αστυνομία μετά από καταγγελία ρακοσυλλέκτη ότι βρήκε μεγάλη ποσότητα ναρκωτικών στα σκουπίδια έξω από σχολείο του λεκανοπεδίου Αθηνών (Θεσσαλονίκης) προχώρησε στη σύλληψη δυο ανηλίκων μαθητών.

Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 9** : (Προβολή 1^{ης} ταινίας)

2) Ανάστατοι οι γονείς και η τοπική κοινωνία. Ναρκωτικά πούλαγε τελικά παράνομος μετανάστης, ο οποίος και συνελήφθη μετά από καταγγελίες δασκάλων και κηδεμόνων έξω από Γυμνάσιο στην Καλλιθέα.

Σβήνουν τα φώτα. **VIDEO 9** : (Προβολή 1^{ης} ταινίας)

3) Ανάστατοι οι γονείς και η τοπική κοινωνία. Παράνομος μετανάστης στην Κυψέλη μετά από χρήση ναρκωτικών ουσιών έπιασε και έφαγε μαθητή Λυκείου όπως κατήγγειλαν κάτοικοι της περιοχής. Η αστυνομία επενέβη άμεσα και ο δράστης φρουρείται στα κεντρικά της ασφάλειας Θεσσαλονίκης.

15. Τώρα που μιλήσαμε για τα βασικά ήρθε η ώρα να δοκιμάσουμε κι εμείς να αφηγηθούμε κινηματογραφικά μια ιστοριούλα.

1^ο πλάνο Γενικό Αίθουσας: 1 μαθητής μπαίνει στην αίθουσα. Πλησιάζει έναν άλλο συμμαθητή του που κάθεται. CUT την ώρα που σκύβει.

2^ο πλάνο Μεσαίο 2 μαθητών: Ο 1ος μαθητής κάθεται δίπλα στο συμμαθητή του. Του δίνει τον κόκκινο μαρκαδόρο. CUT την ώρα που απλώνει το χέρι.

3^ο πλάνο Κοντινό μαρκαδόρους: Ο 2ος μαθητής παίρνει τον κόκκινο μαρκαδόρο. CUT την ώρα που τον έχει πάρει.

4^ο πλάνο κοντινό 1^{ου} μαθητή: Ο 1ος μαθητής κυτάει γύρω του με αγωνία. CUT την ώρα που βλέπει τον «κακό».

5^ο πλάνο Μεσαίο του «κακού»: Ο «κακός» κυτάει προς το μέρος των 2 μαθητών.

6^ο πλάνο Γενικό Αίθουσας: Ο 2^{ος} μαθητής σηκώνεται και φεύγει. Ο «κακός» τον ακολουθεί

Παράρτημα Δ

**Περίληπτικό Υπόμνημα Περί
Εισαγωγής του Μαθήματος της
Κινηματογραφικής Γλώσσας
και των Οπτικο-ακουστικών
Μέσων στη Βασική και Μέση
Εκπαίδευση**

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΕΡΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟ-ΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΣΤΗ ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Εν όψει του γεγονότος ότι, εν προκειμένω, υφίσταται ένας ακόμη διάλογος για την Παιδεία, και με δεδομένο ότι αυτός πραγματοποιείται κατά την εποχή, όπου η γλώσσα της οθόνης, έχει αναφανδόν υποσκελίζει αυτήν της γραφής, θεωρούμε και φρονούμε πως πρέπει επιτέλους να σταματήσουν οι επιχωριάζουσες προχειρότητες και οι εμβλωματικές παρεμβάσεις και ν' αρθούμε στο ύψος των συγκαιρινών περιστάσεων και των απαιτήσεων που πολλαπλώς επιβάλλονται στην πολυτρόπως τεχνο-τρονική εποχή μας.

Ο Κινηματογράφος – πολυ-κωδικός, μέγα-παραμετρικός και λίαν υπερ-μορφικός –, εξ υπαρχής κλαδώνεται προς τρεις βασικές κατευθύνσεις: Επιστήμη, Τέχνη και Εκπαίδευση.

Ο Επιστημονικός Κινηματογράφος, είναι σχετικά αφανής στο ευρύ κοινό, καθώς η χρήση του, ιδιαίτατα στις θετικές επιστήμες, περιορίζεται στα επιστημονικά εργαστήρια και τα πανεπιστημιακά διδασκτήρια, όπου η κάμερα εγκαθίσταται μεταξύ των άλλων επιστημονικών οργάνων και συσκευών και σχεδόν δεν υπάρχει πλέον καμία επιστήμη που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να μην κάνει χρήση του κινηματογραφικού οργάνου. Ενίοτε όμως φτάνει και στο ευρύ κοινό με την ανάλογη μορφή των βιβλίων εκλαϊκευμένης επιστήμης με ταινίες όπως: *Le Monde du Silence*, *The Hellstrom Chronicle*, ή το *IMAX Cosmic Voyage*, και πληθώρα άλλων που φιλοξενούνται συχνάκισ στα πολυποίκικλα τηλεοπτικά προγράμματα.

Ο Καλλιτεχνικός Κινηματογράφος, ως τέχνη και ψυχαγωγία κυρίως, δεν χρήζει ιδιαίτερων συστάσεων, καθώς η ανθρωπότητα, εν τω συνόλω της, εγνώρισε –μέσω αυτού και μόνον– τον σύγχρονο κόσμο, καθώς και τον ρυθμό και το ιστορικό στίγμα της εποχής μας – πέραν της όποιας περιορισμένης εντόπιας δια ζώσης εμπειρίας και βέβαια πολύ πέραν της όποιας μέσω της λογο-γραφής εποπτείας –, έτσι ώστε για κάθε κάτοικο αυτού του πλανήτη ο Κινηματογράφος να είναι τόσο οικείος, όσον κι η θέα του απέραντου ουρανού.

Ο Εκπαιδευτικός Κινηματογράφος, δηλαδή ο κινηματογράφος που καλείται να συνδράμει στην καθόλου εκπαιδευτική και μορφωτική αγωγή, είναι πλέον αρκούντως γνωστός σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης αναλόγως με τις οικονομικές δυνατότητες των ιδρυμάτων και τις οικείες ικανότητες των διδασκόντων. «Ο κινηματογράφος προορίζεται να φέρει επανάσταση στο εκπαιδευτικό μας σύστημα και σε λίγα χρόνια θ' αντικαταστήσει σε μεγάλο βαθμό, αν όχι εξ ολοκλήρου, τη χρήση των σχολικών βιβλίων», είχε πει ο Thomas Edison στα 1922. Ήδη εκείνη την εποχή υπήρχαν αρκετοί ειδικευμένοι κινηματογραφικοί οίκοι παραγωγής απο-κλειστικώς εκπαιδευτικού υλικού στις ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες και κάθε σχολείο διέθετε μια τουλάχιστον φορητή μηχανή προβολής. Μπορεί μεν η προβλεπόμενη εξέλιξη απ' τον Edison, για ενδεχόμενη εξ ολοκλήρου αντικατάσταση των βιβλίων να μην πραγματοποιήθηκε – και τούτο δεν είναι κατ' ουδένα τρόπο ευκαίριον –, αλλά η υπερκέραση της σελίδας απ' την οθόνη είναι πλέον απολύτως αδιαμφισβήτητο γεγονός. Σελίδες και Οθόνες είναι πιά παντού, σε κάθε χώρο εργασίας, σε κάθε σπίτι και σε κάθε σχολείο, καθώς και στην τσέπη κάθε ατόμου – χάρις στην εκτεταμένη διάδοση των μικρο-υπολογιστών και την σχεδόν καθολική των πολυλειτουργικών κινητών τηλεφώνων – με διαρκή κι έντονη τάση αντικατάστασης των πρώτων απ' τις δεύτερες, καθώς επί των οθονών φιλο-ξενούνται και οι σελίδες, αλλ' όχι και το αντίστροφο. Η αναγνωσιμότητα πλέον των κειμένων γίνεται κατά 7/10 μέσω των οθονών και μόνον κατά 3/10 από τα εκτυπωμένα βιβλία. Ο χρόνος δε, που περνούν οι σύγχρονοι

άνθρωποι μπροστά στις πολυμεγέθεις οθόνες, είναι υπερεκατονταπλάσιος, εν σχέσει προς τα βιβλία, αλλά και τις επιοθόνιες σελίδες. Ωστόσο, η παραδοσιακώς μονότροπη λογοκρατική εκπαίδευση – των οπτικο-ακουστικά αγράμματων διδασκόντων –, δεν αποτελεί διόλου κατάλληλη αγωγή, για τη μορφή, και το πολλαπλό περιεχόμενο, των ποικιλόσχημων οθονών κι επ’ αυτού πρέπει να εστιασθεί, δομικά πλέον, ολόκληρη η εκπαιδευτική πολιτική με πλήρη επάρκεια και στα δύο συστήματα γραφής (αλφαβητική λογογραφία και εικονο-ηχο-γραφία), προς μια πληρέστερη συνύφανση του αλφαριθμητικού και του οπτικο-ακουστικού λόγου και της εν γένει σημειόσφαιρας.

Τα ποικιλόμορφα και ποικιλώνυμα MEDIA (τεχνικώς καί λειτουργικώς), δεν είναι παρά διεκτάσεις και υπο-εφαρμογές της καθ’ όλου κινηματο-γραφίας – της *Lingua Universalis* – (υπο-παράγωγα [τύπου *multimedia*], με ηλεκτρονική σκευή), κατ’ αντιστοιχίαν προς την τυπογραφία και τις αναλόγως ευρύτατες υποεφαρμογές της. Άλλωστε ό,τι και να εμφανίζεται στην οθόνη, όποιο όνομα και να φέρει, είναι πρωτίστως και πάντοτε κινηματογράφος, και δια του μηχανισμού του και μόνον επιτυγχάνεται, η όποια διαμεταφορά κι ολοκληρώνεται η δείνα αναγνώριση κι ανάγνωση. Απ’ τον Γαλαξία του Γουτεμβέργιου μετέβημεν ολοσχερώς στον Οπτικο-Ακουστικό Γαλαξία.

Με το πάτημα του 21ου αιώνα και το εκτεταμένο πέρασμα απ’ τον υλικό στον λογισμικό πολιτισμό, έχουμε προ πολλού εισέλθει σε μιά μεγαφάση κινηματογραφοποίησης των πάντων και σχεδόν όλες οι επιστήμες έχουν ήδη κινηματογραφοποιηθεί, ως μας λέγουν λεπτομερώς και οι φιλόσοφοι *Lipovetsky* και *Serroy* (*L’écran global*, 2007). Η μετάβαση, από την πρωτοκαθεδρία της λογογραφίας, στο πρωτείο της κινηματογραφίας (ήτοι: απ’ την σελίδα στην οθόνη), μεταβάλλει άρδην και την κινηματογραφική προπαιδεία, που από επικουρική έχει καταστεί όλως πρωταρχική – ως και η αλφάβητος άλλωστε. Δεν γράφουμε πια επιστολές, και δεν στέλνουμε *cartes postales*, καταγράφουμε όμως διαρκώς τα αενάως περιτρέχοντα συμβάντα – αν και σχεδόν πάντα λανθασμένα (με όρθια την οθόνη) – και τα διακινούμε αφειδώς (κατά κανόνα χύμα [ασύντακτα]) μέσω διαδικτύου και ραδιοκυμάτων, καθώς ο καθένας μας φέρει πλέον μιά μικροσυσκευή καταγραφής κινούμενης εικόνας και ήχου (*VIDEO & AUDIO* [ως άλλοτε στυλογράφου και σημειωματαρίου]). Ασφαλώς δε, και πρέπει, να είμαστε σε θέση να τα συντάξουμε όλα αυτά με ικανοποιητική επάρκεια, ώστε να μην είναι ασύστατα και έωλα, μα πώς; Μιά απταισθητή (*touch-screen*) και ενσυρόμενου περιεχομένου μικροοθόνη τηλεπικοινωνιακής μικροσκευής (*smartphone*), είναι και μιά συσκευή πρόχειρου μοντάζ, καθώς ευχερώς προσφέρει την δυνατότητα αλληλοσύναψης εικόνων και ήχων (οπτικών και ακουστικών εγγραμμάτων) και συνεπώς στοιχειώδους αφηγήσεως (όπως μας κετέδειξε εσχάτως και ο *J. L. Godard* στό *Adieu au Langage*), φυσικώ τώ τρόπω δε, απαιτεί εννόηση του οικείου μηχανισμού και επαρκή γνώση των μεθόδων λειτουργικότητάς του – ώστε να μην είναι κανείς ά-χρηστος χρήστης – καθ’ ότι, οι ασύντακτες εικόνες, είναι σαν τις α-σύντακτες λέξεις: επιεικώς ανόητες κι αισθησιογνωστικά επιβλαβείς. Όλοι μιλούν μια κάποια γλώσσα, αλλά μόνον δια της γραφής και της ανα-γνώσεως καθίστανται εγγράμματοι. Όλοι επίσης βλέπουν αφειδώς ταινίες, ή κάθε είδους οπτικο-ακουστικά κείμενα, αλλά αυτό που αναγνώνουν μόλις και είναι κάτι περισσότερο απ’ τους αγράμματους.

Ο Κινηματογράφος, καθώς και τα εν γένει Οπτικο-Ακουστικά Μέσα στην εκπαίδευση, συγκροτούν ένα τρίπτυχο διδακτικό αντικείμενο, το οποίο συνίσταται από: α) ιστορική ανασκόπηση της νέας τέχνης, β) αισθητική θεώρηση και γ) γλωσσική ανάλυση κι επικοινωνιακή λειτουργία. Σκοπεί δε στην εκπαίδευση επί του Κινηματογράφου ως γλωσσικού οργάνου και διόλου στην εκπαίδευση επί άλλότριων γνωστικών αντικειμένων, δια του Κινηματογράφου.

Το μάθημα του Κινηματογράφου, με την ανωτέρω περίπου στόχευση και διάρθρωση, πρωτοεισήχθη συστηματικά στη μέση εκπαίδευση, κατά το πρώτον εν Γαλλία, στις αρχές της δεκαετίας του 1950, στο πλαίσιο των μαθημάτων αισθητικής αγωγής κι αποτελούσε μύηση στην 7η Τέχνη – ως μία εκ των Καλών Τεχνών και ιδία ως η κατ' εξοχήν τέχνη του μοντέρνου κόσμου και συνεπώς της εποχής μας. Εκ παραλλήλου βέβαια, ο κινηματογράφος ως μείζον εποπτικό μέσο διδασκαλίας (όλων σχεδόν των μαθημάτων), ευρύνθηκε σημαντικά και συμπληρώθηκε με το επιδια-σκόπιο, το μαγνητόφωνο κι ακολούθως το μαγνητοσκόπιο και τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Όλα μαζί δε πήραν έκτοτε τ' όνομα Οπτικο-Ακουστικά Μέσα (Media Audio-Visuelles), με τον κινηματογράφο να κατέχει την υπέρτατη θέση του υπερκωδικού γενάρχη, όσο και του γλωσσικού αγωγού ολόκληρου του οπτικο-ακουστικού γαλαξία.

Για την άμεση εισαγωγή του μαθήματος χρειάστηκε να επιμορφωθούν εκατοντάδες κατάλληλοι διδάσκοντες κι ως προς αυτό συνέβαλε το ειδικό εγχειρίδιο του Henri Agel με τίτλο: *Le Cinéma*, ακολούθησε δε και το *Esthétique Du Cinéma*, το οποίο προοριζονταν ως μάθημα επιλογής στα Πανεπιστήμια. Στη συνέχεια όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες, με τον ένα, ή τον άλλο, τρόπο, ακολούθησαν το υπόδειγμα της Γαλλίας. Στην δε Ελλάδα, ήδη απ' τις αρχές της δεκαετίας του 1960 εγίνετο λόγος για μιαν αρχικώς περιορισμένη εισαγωγή του μαθήματος του Κινηματογράφου στη Μέση Εκπαίδευση και προς τούτο μεταφράστηκαν αμφότερα τα ανωτέρω βιβλία του Henri Agel.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960, το Βασιλικό Εθνικό Ίδρυμα (ΒΕΙ), είχε συστήσει επαρκή ταινιοθήκη επιμορφωτικών ταινιών, τις οποίες και διένειμε στα σχολεία (μαζί με φορητές μηχανές προβολής 16 χλστ.), και στη συνέχεια προχώρησε σε παραγωγές ντοκυμανταίρ με συνεγάτες τους: Ρ. Μανθούλη, Φ. Μεσθεναίο και Ηρ. Παπαδάκη), ενώ η θεατρολόγος και κριτικός κινηματογράφου Ειρήνη Καλκάνη έκανε συστηματικά μαθήματα κινηματογράφου στην ΧΕΝ. Η λειτουργία της Κινηματογραφικής Λέσχης του Πανεπιστημίου Αθηνών, στον Κινηματογράφο ΙΡΙΣ και οι σχετικές συζητήσεις που εκεί εγίνοντο μ' έγκριτους κριτικούς του κινηματογράφου: Μ. Πλωρίτη, Αντ. Μοσχοβάκη, Κ. Σκαλιόρα, Γ. Μπακογιαννόπουλο, Β. Ραφαηλίδη, καθώς και σκηνοθέτες: Γρ. Γρηγορίου, Μιχ. Κακογιάννη, Ν. Κούνδουρο, Ροβ. Μανθούλη, Δ. Κολάτο, έφτασαν και στο οικείο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων μέσω της ΕΦΕΕ, κατά την περίοδο της προεργασίας της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης (1964-'65). Εκλήθησαν τότε, οι Ρούσσος Κούνδουρος, ως Πρόεδρος του Ινστιτούτου Μορφωτικού και Επιστημονικού Κινηματογράφου, καθώς και η Αγλαΐα Μητροπούλου, ως Γενική Γραμματέας της Ταινιοθήκης της Ελλάδος, να καταθέσουν σχετικές ιδέες και προτάσεις. Δεν μας είναι γνωστές πολλές λεπτομέρειες, εκτός απ' το γεγονός ό,τι, οι Ευάγγελος Παπανούτσος και Γιώργος Θεοδοκάς, υπήρξαν ένθερμοι υποστηρικτές του θέματος, το οποίο, αν και έτυχε θετικώτατης αποδοχής, δεν προχώρησε περαιτέρω, λόγω της επακολουθήσασας ανάσχεσης, του συνόλου της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, απ' τους επίορκους πραξικοπηματίες του 1967. Οι επακολουθήσασες μεταπολιτευτικά 'μεταρρυθμίσεις', είχαν κυρίως συντεχνιακές και διοικητικές προτεραιότητες κι υπήρξαν όλες κοντό-θωρες, προβληματικές και παντειοτρόπως ημαρτημένες, λίαν γραφειο-κρατικές κι ουσιωδώς αναχρονιστικές, παρά την διακαώς επιδιωκόμενη καινοφάνειά τους – πλήν ίσως, κι εν μέρει μόνον – αυτής του Αντώνη Τρίτση – επέφεραν, ως εγγενώς θνησιγενείς, ένα μετακυλιόμενο και διαρκώς διευρυνόμενο χάσμα, αντί των όλως απαραίτητων και ζεόντων, σε κάθε τομέα, επικαιροποιήσεων. Πουθενά στον κόσμο, η εισαγωγή του μαθήματος, Κινηματογράφος στην εκπαίδευση, δεν συνάντησε τόσες αντι-ξοότητες, όπως και πουθενά στον κόσμο δεν υπάρχει μια τόσο κακοδιατεταγμένη και αμόρφωτη γραφειοκρατία. Ο Πέτρος Ευθυμίου, ως Υπουργός Παιδείας, είχε αποκαλύψει το 2002, στον τότε Σύμβουλο Κινηματογραφίας του ΥΠΠΟ, Γιάννη Μπακογιαννόπουλο, ότι το βασικό εμπόδιο ήταν, και παρέμενε πάντα, η αναχρονιστική περι

παιδείας αντί-ληψη, της πανεπιστημιακής κοινότητας. Έτσι σήμερα, καλούμεθα να επαναλάβουμε τα αυτονόητα, ευρισκόμενοι ενώπιον μιας 36μελούς επι-τροπής Εθνικού και Κοινωνικού Διαλόγου για την Παιδεία, στην οποία δεν μετέχει ούτε ένας στοιχειωδώς οπτικο-ακουστικά εγγράμματος, πράγμα διόλου ευόιωνο για την ουσιαστική επίλυση του χρονίζοντος θέματος, το οποίον ενέχει αμιγώς ποιοτική διάσταση. Τόσο στο Υπουργείο Παιδείας, όσο και στο Υπουργείο Πολιτισμού δεν υπάρχει ουδείς γνώστης του αντι-κειμένου ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ, της δε προσφάτως υποβαθμισθείσης αρμο-δίας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού (επί υπουργείας Κ. Τασούλα), προΐσταται πλεονάζουσα αρχαιολόγος. Ωστόσο ας φαντασθούμε το αντίστροφο, για να δούμε πιο παραστατικά κι ολοκάθαρα, τη φρίκη, τη χυδαιότητα και την απέραντη αγραμματοσύνη, του να βάζεις τους καραγωγούς στη θέση των πιλότων διαστημοπλοίων.

Τα σχετικώς πρόσφατα προγράμματα: 'ΜΕΛΙΝΑ' (1995-'04) και 'ΠΑΜΕ ΣΙΝΕΜΑ;' (1999-'03), υπήρξαν, μόνο και μόνο, λόγω της σχετικής ευρω-κοινωνικής προτροπής και χρηματοδότησης, τα οποία και κακοποιήθηκαν βάνουσα μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, στο οποίον είχαν ανατεθεί η υλοποίησή τους - πέραν πάσης προσδοκίας φυσικά, λόγω πασιφανούς ακαταλληλότητας. Η παντελής άγνοια και η συνεπαγόμενη κακο-διαχείριση, επί αγνώστου αντικειμένου, καθώς και η ανηλεής διασπάθιση των όποιων πόρων υπήρξαν κατέκδηλα και το όλον αποτέλεσμα πολύ κατώτερο του μετρίου. Ωστόσο υπήρξαν και υπάρχουν αρκετά φωτεινά παραδείγματα, οφειλόμενα όμως αποκλειστικά στην αμέριστη φιλοτιμία αρκετών κινηματογραφόφιλων καθηγητών, οι οποίοι και στελεχώνουν τις υπερπεντήκοντα Κινηματογραφικές Λέσχες, ανά τη χώρα, καθώς και του Δημήτρη Σπύρου, ιδρυτού και Δ/ντού του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινη-ματογράφου Ολυμπίας για Παιδιά και Νέους.

Αν στην Γαλλία, του 1950, υπήρξε ανάγκη για ταχύρρυθμη επιμόρφωση εκπαιδευτικών, για την εισαγωγή του μαθήματος Κινηματογράφου, στη μέση εκπαίδευση, στη σημερινή Ελλάδα αυτό δεν θα απαιτηθεί, δεδομένου ότι υπερδισχίλιοι μορφωμένοι και καταρτισμένοι (διαφόρων βαθμίδων), είναι ήδη διαθέσιμοι και το μόνο που απομένει είναι η σχετική προς τούτο απόφαση.

ΟΙ ΠΡΟΣΥΠΟΓΡΑΦΟΝΤΕΣ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΑΒΔΕΛΙΩΔΗΣ ΔΗΜΟΣ - Σκηνοθέτης / Σεναριογράφος, τ. Διδάσκων του Παντείου Πανεπιστημίου

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ - Ιστορικός Κινηματογράφου και διδάσκει στη Σχολή Σταυράκου

ΒΑΛΟΥΚΟΣ ΣΤΑΘΗΣ - Διδάκτωρ του Παντείου Πανεπιστημίου, Συγγραφέας και Σεναριογράφος

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ - Συγγραφέας και Κριτικός Κινηματογράφου, Πρόεδρος της ASIFA Hellas.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΑΝΑΣΗΣ - Δρ Κινηματογραφικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Sorbonne Nouvelle-Paris III, Συγγραφέας και Διδάσκων του Πανεπιστημίου Aix-Marseille.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ - Διδάκτωρ Αισθητικής Φιλοσοφίας του Paris I, Pantheon - Sorbonne., Συγγραφέας/Δοκιμιογράφος και Διδάσκων του Πανεπιστημίου Κρήτης & της ΑΣΚΤ.

ΓΕΩΡΓΑΣ ΒΑΣΟΣ - Σκηνοθέτης και Εκδότης

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ - Καθηγητής Μαθηματικών κι Επιμελητής της Κινηματογραφικής Λέσχης Ηλιούπολης.

ΔΕΛΛΗΣ ΑΧΙΛΛΕΑΣ - Διδάκτωρ Αισθητικής του Πανεπιστημίου του Αιγαίου και Καθηγητής Μ.Ε.

ΔΕΝΔΡΑΜΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ - Υπ. Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα: «Η Κινηματογραφική Παιδεία στην Ελλάδα»

ΔΕΡΜΕΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - Καθηγητής των Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Παν/μίου Ιωαννίνων, μέλος του Media Communications και Cultural Studies Association (MeCCSA), καθώς και της International Visual Sociology Association.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΗΣ - Ανθρωπολόγος / Συγγραφέας

ΔΟΪΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ - Αν. Καθηγητής Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (Τομέας Φιλοσοφίας) του Α. Π. Θ.

ΖΕΡΒΟΥΛΑΚΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ - Σκηνοθέτης – Παραγωγός και Συγγραφέας

ΘΕΟΣ ΔΗΜΟΣ - Σκηνοθέτης / Σεναριογράφος και Δοκιμογράφος

ΚΑΚΑΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ - Σεναριογράφος και Πρόεδρος της Ένωσης Σεναριογράφων Ελλάδος

ΚΑΛΑΝΤΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ - Διδάκτωρ του ΕΚΠΑ και Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Κινηματογραφικών Λεσχών.

ΚΑΛΔΑΡΑ ΞΕΝΙΑ - Εκ μέρους του Ιδρύματος Μιχάλης Κακογιάννης

ΚΑΝΤΖΟΥΡΑΚΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ - Ζωγράφος / Σκηνοθέτης και τ. Καθηγητής της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ.

ΚΟΛΙΟΔΗΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ - Κριτικός Κινηματογράφου και Συγγραφέας

ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΜΑΡΙΑ - Καθηγήτρια ΕΚΠΑ Τμήμα Επικοινωνίας & Μεσων Μαζικής Ενημέρωσης, καθώς και Γραμματέας της Ταινιοθήκης της Ελλάδος

ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ ΝΙΚΟΣ - Σκηνοθέτης / Συγγραφέας

ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ ΑΧΙΛΛΕΑΣ - Συγγραφέας / Σκηνοθέτης και Κριτικός Κινηματογράφου

ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ - Καθηγητής Πληροφορικής Κινηματογραφίας στο Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΗΡΑΚΛΗΣ - Συγγραφέας και Κριτικός Λογοτεχνίας, Θεάτρου και Κινηματογράφου.

ΜΑΝΘΟΥΛΗΣ ΡΟΒΗΡΟΣ - Σκηνοθέτης / Σεναριογράφος και Συγγραφέας, καθώς και τ. Διευθυντής της ΕΡΤ.

ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ ΘΑΝΟΣ - Μουσικοσυνθέτης, τ. Υπουργός Πολιτισμού.

ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΘΑΝΑΣΗΣ - Αν. Καθηγητής της Ιστορίας της Τέχνης και Θεωρίας του Πολιτισμού στο Πολυτεχνείο Κρήτης

ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ - Κριτικός Κινηματογράφου, τ. Διδάσκων της Σχολής Σταυράκου και τ. Σύμβουλος του Υπουργείου Πολιτισμού

ΜΠΟΥΤΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ - Συγγραφέας και Δ/ντής του ATHENS ANIMFEST.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ ΤΑΚΗΣ - Σκηνοθέτης / Σεναριογράφος τ. Διδάσκων της Σχολής Σταυράκου και Συγγραφέας

ΠΕΡΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ - Σκηνοθέτης / Σεναριογράφος

ΠΛΕΙΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ - Πρόεδρος του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ.

ΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ - Καθηγητής Φιλοσοφίας και Αισθητικής στο Τμήμα Θεωρητικών Σπουδών της ΑΣΚΤ.

ΠΟΥΛΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ - Διδάκτωρ Φιλοσοφίας ΑΠΘ και Εκδότις του περιοδικού ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ.

ΡΕΝΤΖΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ - Σκηνοθέτης / Συγγραφέας κι εντεταλμένος Επίκουρος Καθηγητής στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΕΧΝΗΣ της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών.

ΣΗΦΙΑΝΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ - Σκηνοθέτης Κινουμένων Σχεδίων & Καθηγητής στην École des Arts Décoratifs.

ΣΚΟΥΡΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ - Λογοτέχνης / Θεατρικός Συγγραφέας

ΣΟΛΔΑΤΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ - Ιστορικός του Ελληνικού Κινηματογράφου, Εκδότης και Διδάσκων στην Σχολή Σταυράκου.

ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ - Σεναριογράφος και Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων

ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ - Αρχιτέκτων / Συγγραφέας και Καθηγητής ΕΜΠ.
ΣΤΕΦΑΝΗ ΕΥΑ - Σκηνοθέτης / Σεναριογράφος και Επ. Καθηγήτρια Κινηματογράφου
στο ΕΚΠΑ. (Τμήμα Θεατρολογίας).
ΤΗΛΙΓΑΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ - Επίκουρος Καθηγητής Ο/Α στο Τμήμα Τεχνών Ήχου &
Εικόνας της Σχολής, Μουσικής κ Οπτικο-ακουστικών Τεχνών του Ιονίου Πανεπιστημίου
ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ - Κριτικός – Ιστορικός Κινηματογράφου
ΤΣΕΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ - Σκηνοθέτης / Σεναριογράφος
ΦΕΡΡΗΣ ΚΩΣΤΑΣ - Σκηνοθέτης / Σεναριογράφος
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΠΑΝΟΣ - Πρύτανης της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών
ΨΥΚΟΥ ΕΛΙΝΑ - Σκηνοθέτης / Παραγωγός και Πρόεδρος της Ένωσης Σκηνοθετών-Πα-
ραγωγών Ελληνικού Κινηματογράφου